**UCHWAŁA NR XXXIII/267/2017**
**RADY MIEJSKIEJ W SOŚNICOWICACH**

z dnia 27 września 2017 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016-2023”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2016. 446 ze zm.) – Rada Miejska w Sośnicowicach uchwala, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się „Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016 – 2023”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Sośnicowice.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Sośnicowicach

**Regina Bargiel**

# PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE NA LATA 2016-2023

**Data opracowania: marzec 2017**

Urząd Miejski
w Sośnicowicach
44-153 Sośnicowice, Rynek 19

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna
Projekt realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020
Unia Europejska Fundusz Spójności

# PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE NA LATA 2016-2023

**Zamawiający:**

**Gmina Sośnicowice**

**Urząd Miejski w Sośnicowicach**

**44-153 Sośnicowice, ul. Rynek 19**

**Data opracowania: marzec 2017**

**Wykonawca:**

**Kreatus sp. z o.o.**

**43-300 Bielsko-Biała, 11 Listopada 60-62**

**nr KRS: 0000482632**

**NIP: 9372667946**

**REGON: 243401618**

**tel.:+ 48 33 300 34 80**

**fax.:+48 33 300 30 87**

**e-mail: biuro@kreatus.eu**

**website: www.kreatus.eu**

# SPIS TREŚCI


1 WPROWADZENIE ..... 7

2 CHARAKTERYSTYKA GMINY SOŚNICOWICE ..... 9

2.1 INFORMACJE OGÓLNE ..... 9
2.2 DEMOGRAFIA ..... 10
2.3 GOSPODARKA ..... 13
2.4 POMOC SPOŁECZNA ..... 14
2.5 RYNEK PRACY ..... 17
2.6 EDUKACJA ..... 18
2.7 TURYSTYKA ..... 19
2.8 KULTURA I SPORT ..... 21
2.9 OCHRONA ŚRODOWISKA ..... 22
2.10 TRANSPORT ..... 24

3 METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI ..... 25

4 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY SOŚNICOWICE ..... 33

4.1 SFERA SPOŁECZNA ..... 33
4.1.1 POMOC SPOŁECZNA ..... 34
4.1.2 PRZESTĘPCZOŚĆ ..... 38
4.1.3 EDUKACJA ..... 39
4.1.4 RYNEK PRACY ..... 43
4.2 WNIOSKI ZE SFERY SPOŁECZNEJ ..... 46
4.3 SFERA GOSPODARCZA ..... 49
4.4 WNIOSKI ZE SFERY GOSPODARCZEJ ..... 54
4.5 SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ..... 56
4.6 WNIOSKI ZE SFERY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ..... 59
4.7 SFERA TECHNICZNA ..... 61
4.8 WNIOSKI ZE SFERY TECHNICZNEJ ..... 64
4.9 SFERA ŚRODOWISKOWA ..... 65
4.10 WNIOSKI ZE SFERY ŚRODOWISKOWEJ ..... 68

5 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ..... 70

6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY SOŚNICOWICE ..... 75

6.1 ANALIZA DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO ..... 75

6.1.1 SFERA SPOŁECZNA ..... 79

6.1.2 WNIOSKI ZE SFERY SPOŁECZNEJ ..... 81

6.1.3 SFERA GOSPODARCZA ..... 86

6.1.4 WNIOSKI ZE SFERY GOSPODARCZEJ ..... 87

6.1.5 SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE ..... 90

6.1.6 WNIOSKI ZE SFERY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ..... 91

6.1.7 SFERA TECHNICZNA ..... 93

6.1.8 WNIOSKI ZE SFERY TECHNICZNEJ ..... 93

6.1.9 SFERA ŚRODOWISKOWA ..... 95

6.1.10 WNIOSKI ZE SFERY ŚRODOWISKOWEJ ..... 95

6.2 PODSUMOWANIE ANALIZY DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO ..... 97

6.3 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO ..... 104

7 POGŁĘBIONA ANALIZA PROBLEMÓW I POTENCJAŁÓW ..... 106

7.1 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZOWANEGO ..... 106

7.2 ANALIZA SWOT OBSZARU REWITALIZACJI ..... 108

7.2.1 POGŁĘBIONA DIAGNOZA PROBLEMÓW I POTENCJAŁÓW W OBSZARZE REWITALIZACJI W FORMIE TABELARYCZNEJ ..... 112

7.2.2 SIATKA PROBLEMÓW ..... 116

8 ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI ..... 117

8.1 DOKUMENTY NA SZCZEBLU PONADKRAJOWYM ..... 117

8.1.1 STRATEGIA „EUROPA 2020” ..... 117

8.2 DOKUMENTY NA SZCZEBLU KRAJOWYM ..... 119

8.2.1 DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU - POLSKA 2030 ..... 119

8.2.2 ŚREDNIOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU (DO 2020 ROKU) ..... 119

8.2.3 STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020 ..... 120

8.2.4 STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020 ..... 121

8.2.5 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO ..... 121

8.2.6 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU ..... 122
8.2.7 KRAJOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU 2020 ..... 123
8.2.8 KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA 2023 ..... 123

**8.3 DOKUMENTY NA SZCZEBLU PONADREGIONALNYM .....124**
8.3.1 STRATEGIA DLA ROZWOJU POLSKI POŁUDNIOWEJ W OBSZARZE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2020 ..... 124
8.3.2 DOKUMENTY NA SZCZEBLU REGIONALNYMSTRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO „ŚLĄSKIE 2020” ..... 125
8.3.3 REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020 ..... 126

**8.4 DOKUMENTY NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM.....128**
8.4.1 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GLIWICKIEGO NA LATA 2005-2020 ..... 128
8.4.2 STRATEGIA ROZWOJU GMINY SOŚNICOWICE NA LATA 2013-2015 ..... 129

**8.5 DOKUMENTY NA SZCZEBLU LOKALNYM .....131**
8.5.1 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY SOŚNICOWICE ..... 131
8.5.2 PROGRAM OGRANICZENIA NISKIEJ EMISJI DLA GMINY SOŚNICOWICE ..... 132
8.5.3 PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ DLA GMINY SOŚNICOWICE..... 132
8.5.4 STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SOŚNICOWICE NA LATA 2016-2026 ..... 133

**9 ZAŁOŻENIA REALIZACJI LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE DO ROKU 2023 .....134**

**9.1 WIZJA .....134**
**9.2 CEL STRATEGICZNY I CELE OPERACYJNE .....135**
**9.3 WYBÓR PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH .....138**
9.3.1 TYPOWANIE PROJEKTÓW ..... 138
9.3.2 WYBÓR PROJEKTÓW ..... 139

**9.4 PROJEKTY REWITALIZACYJNE .....139**
9.4.1 PROJEKTY PODSTAWOWE..... 139
9.4.2 POZOSTAŁE RODZAJE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH..... 148
9.4.3 UZASADNIENIE POTRZEBY REALIZACJI PROJEKTÓW WYKRACZAJĄCYCH POZA OBSZAR REWITALIZACJI ..... 154
9.4.4 HARMONOGRAM PROJEKTÓW ..... 155
9.4.5 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW – HARMONOGRAM I PLAN FINANSOWY PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH ..... 162

10 ZAPEWNIENIE KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ ..... 177

10.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA .....177
10.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA .....177
10.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA.....178
10.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA .....178
10.5 KOMLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....179

11 MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW..... 180

12 ZASADY WSPÓŁPRACY PARTNERSKIEJ – PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W RAMACH REALIZACJI PROGRAMU ..... 183

13 SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI ..... 187

14 SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM ..... 188

15 MONITORING I EWALUACJA ..... 190

16 SPIS TABEL ..... 195

17 SPIS MAP ..... 197

18 SPIS RYSUNKÓW..... 199

19 SPIS WYKRESÓW ..... 199

20 ZAŁĄCZNIKI..... 200

20.1 *ZAŁĄCZNIK NR 1* KARTY PROJEKTÓW .....200
20.2 ZAŁĄCZNIK NR 2 MAPA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W SKALI 1:5000 .....223
20.3 ZAŁĄCZNIK NR 3 MAPA OBSZARU REWITALIZACJI W SKALI 1:5000 .....223

# 1 WPROWADZENIE

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

a) wszyscy mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji, oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości, podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
b) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
c) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
d) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
e) organy władzy publicznej;
f) inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Rewitalizacja staje się kluczowym procesem rozwoju gmin, przeciwdziałając negatywnym zjawiskom oraz stymulując pozytywne zmiany społeczne i gospodarcze. Służy m.in. zwalczaniu różnych niekorzystnych procesów, np. pogłębiania się ubóstwa, bezrobocia, migracji i innych problemów społecznych, dotyczących wytypowanych części gminy, w powiązaniu z poprawą warunków do rozwoju gospodarczego (np. nowe miejsca pracy), rozwoju infrastruktury publicznej (np. sieci komunikacji publicznej, dróg i parkingów itp.) oraz poprawy stanu środowiska (np. zwalczanie tzw. niskiej emisji, likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci itp.). Aktualnie rewitalizacja priorytetowo traktuje obszary z dominującą funkcją mieszkaniową, dla których powinny zostać zaplanowane zarówno działania prowadzące do zmian w infrastrukturze, jak też działania wpływające na zmiany społeczne. Dynamizacja przeobrażeń infrastrukturalnych w miastach i pozostałych gminach oraz odejście od projektów typowo inwestycyjnych na rzecz wspólnych działań z mieszkańcami i dla mieszkańców – to tylko niektóre aspekty nowego spojrzenia na rewitalizację.

Zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar do 20% powierzchni gminy, zamieszkiwany przez co najwyżej 30% ludności gminy. Działania rewitalizacyjne należy wdrażać na podstawie gminnego programu rewitalizacji, poprzez interesariuszy rewitalizacji. W procesie rewitalizacji istotny jest dialog z lokalną społecznością i wszystkimi

innymi grupami, które są w niego włączone. Szczególnie istotne dla skutecznej rewitalizacji jest stworzenie atmosfery sprzyjającej dobrej współpracy na terenie gminy. Ważne jest określenie potrzeb i oczekiwań wobec zmian rewitalizacyjnych, a także problemów i sposobów ich rozwiązania, w które cała społeczność lokalna powinna się zaangażować.

Przyczyny i skutki procesu rewitalizacji wykraczają poza obszar bezpośredniego prowadzenia działań i mają szerszy kontekst społeczny i terytorialny. Rewitalizacja to zadanie bardzo ważne dla całej społeczności lokalnej, a przede wszystkim dla mieszkańców tych terenów gminy, gdzie występuje najwięcej problemów społecznych, gospodarczych czy środowiskowych. Przygotowanie programu rewitalizacji jest również niezwykle istotne z punktu widzenia aplikowania przez gminę o środki unijne.

Dobrze prowadzona rewitalizacja powinna kłaść nacisk na kompleksowe, zintegrowane podejście do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów lokalnych. Podejmowana interwencja musi być wieloaspektową odpowiedzią na lokalnie występujący kryzys. Ma stanowić zespół działań zmierzających do pełnego przywrócenia do życia konkretnego obszaru. Jednym z celów interwencji jest pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji.

Aktualne podejście do rewitalizacji wyraźnie akcentuje potrzebę uwzględnienia w tym działaniu skoordynowanych, zintegrowanych przedsięwzięć w różnej skali i o różnym zakresie, realizujących szerszą wizję odnowy gminy oraz wspierających powiązania przestrzenne skorelowane z szerszym otoczeniem. Odchodzi się zatem w rewitalizacji od różnorodnych, punktowych, oderwanych od siebie działań, skupionych głównie na zmianach w obszarze infrastruktury. Obecnie rewitalizacja to nie tylko przebudowa lub adaptacja budynków, ale przede wszystkim rozwiązywanie problemów społecznych, poprawa warunków mieszkaniowych, poprawa estetyki oraz funkcjonalności przestrzeni publicznych, jak również zwiększanie atrakcyjności gospodarczej.

# 2 CHARAKTERYSTYKA GMINY SOŚNICOWICE

## 2.1 Informacje ogólne

Gmina Sośnicowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie gliwickim, w niewielkiej odległości od Gliwic. Zajmuje powierzchnię 116,3 km². Od zachodu gmina graniczy z powiatem kędzierzyńsko-kozielskim (województwo opolskie), a od południowego zachodu − z powiatem raciborskim.

**Mapa 1. Położenie powiatu gliwickiego na tle województwa śląskiego.**

W skład gminy wchodzą: miasto Sośnicowice oraz sołectwa − Bargłówka, Kozłów, Łany Wielkie, Sierakowice, Rachowice, Smolnica, Trachy i Tworóg Mały. Liczba mieszkańców Gminy Sośnicowice wynosi ok. 8,7 tys. osób.

## 2.2 Demografia

W 2015 roku Gmina Sośnicowice liczyła 8 674 osoby, z czego 52,3% stanowiły kobiety. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 74 osób/km$^2$ (dane z GUS na rok 2015). Gęstość zaludnienia na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice jest zróżnicowana, zdecydowanie największa w mieście, natomiast dużo mniejsza − w pozostałych sołectwach. Gęstość zaludnienia Gminy Sośnicowice jest niższa od średniej dla kraju i Województwa, co wynika przede wszystkim z dużej − prawie 60% − lesistości gminy. Poniższa tabela prezentuje dane liczby ludności na terenie gminy w latach 2005-2015.

**Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Liczba mężczyzn | 3 982 | 3 974 | 3 971 | 4 014 | 4 044 | 4 073 | 4 129 | 4 161 | 4 141 | 4 155 | 4 140 |
| Liczba kobiet | 4 258 | 4 283 | 4 306 | 4 374 | 4 392 | 4 444 | 4 517 | 4 498 | 4 500 | 4 527 | 4 534 |
| **Ogółem** | **8 240** | **8 257** | **8 277** | **8 388** | **8 436** | **8 517** | **8 646** | **8 659** | **8 641** | **8 682** | **8 674** |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

**Wykres 1. Zmiana liczby ludności w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015.**

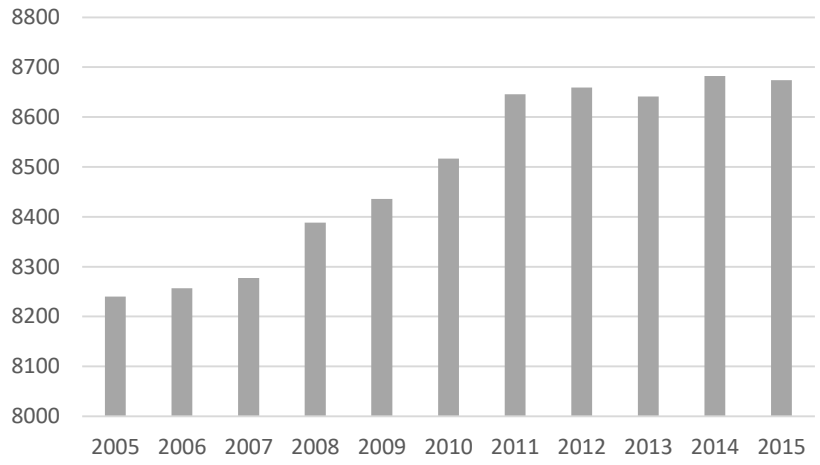


*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Jak wynika z powyższych danych, liczba ludności systematycznie wzrasta. Wyjątkiem był rok 2013, w którym populacja spadła z 8 659 osób do 8 641 osób. Było to spowodowane w znacznym stopniu migracjami zewnętrznymi. Struktura ruchu naturalnego ludności w analizowanym przedziale czasowym była bardzo zróżnicowana. W ostatnim badanym roku saldo migracji wynosiło 17, w 2006 roku kształtowało się na poziomie 32, zaś w 2011 – sięgnęło wskaźnika 22.

**Tabela 2. Saldo migracji w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| saldo migracji wewnętrznych | 58 | 86 | 69 | 89 | 28 | 88 | 108 | 34 | 66 | 62 | 60 |
| saldo migracji zagranicznych | 2 | -19 | -39 | -12 | -3 | -7 | -1 | -15 | -92 | -36 | - |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

**Wykres 2. Saldo migracji w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2014.**

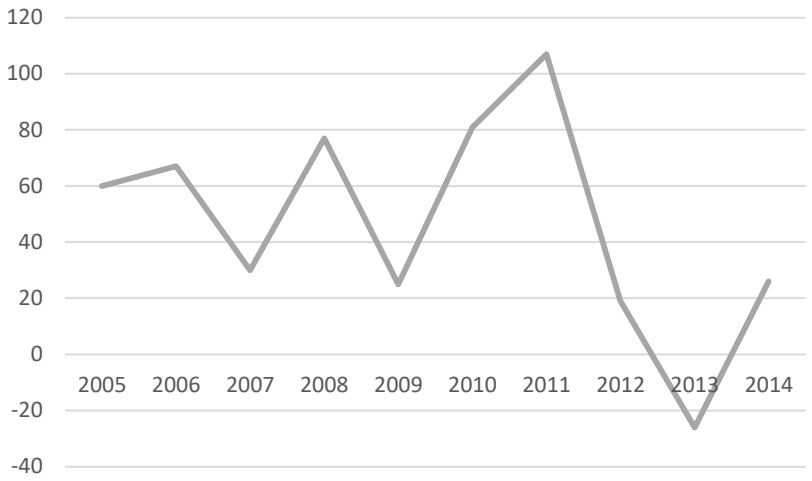


*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Według danych z powyższych ilustracji wynika, iż procesy migracyjne w latach 2005-2014 były bardzo dynamiczne i zróżnicowane. Gwałtowny spadek nastąpił w 2012 roku, kiedy to saldo migracji zmniejszyło się o 88. W kolejnym roku wskaźnik dalej spadał, by ostatecznie w 2013 roku ukształtować się na poziomie 26. Ujemna wartość wynika z bardzo dużej ilości wymeldowań za granicę. Porównując saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych, można zauważyć, że saldo wewnętrznych ruchów znacznie przewyższa saldo zewnętrzne. Migracje z kraju oraz zagranicę − od 2006 roku są nieprzerwanie ujemne.

**Tabela 3. Struktura wiekowa ludności Gminy Sośnicowice w latach 2005-2015.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| W wieku przedprodukcyjnym | 1143 | 1101 | 1075 | 1094 | 1111 | 1188 | 1223 | 1209 | 1213 | 1231 | 1222 |
| W wieku produkcyjnym | 5701 | 5762 | 5831 | 5896 | 5921 | 5939 | 5974 | 5964 | 5896 | 5869 | 5816 |
| W wieku poprodukcyjnym | 1396 | 1394 | 1371 | 1398 | 1404 | 1390 | 1449 | 1486 | 1532 | 1582 | 1636 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

**Wykres 3. Struktura wiekowa ludności Gminy Sośnicowice w 2015 roku.**

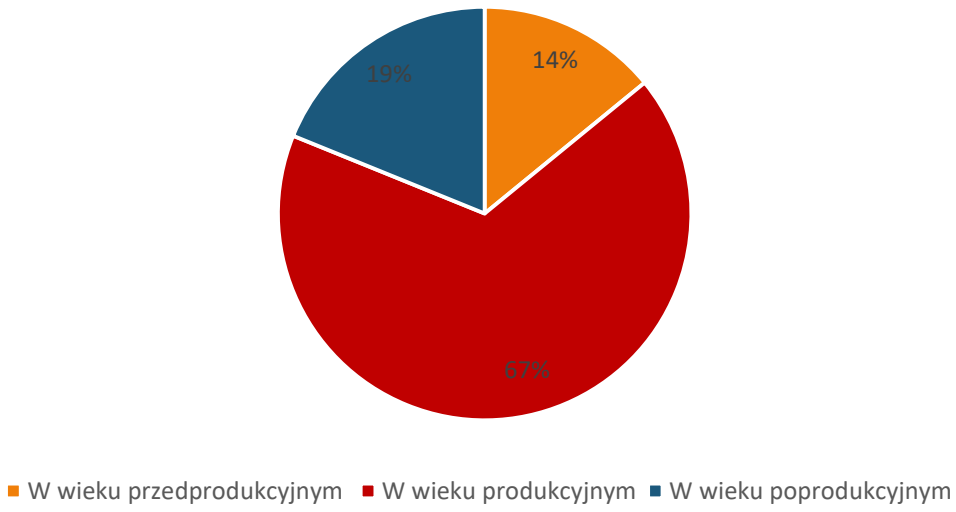


*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Przedstawiona powyżej tabela obrazuje strukturę wiekową gminy w latach 2005-2015. Z danych wynika, iż liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli osób do 14 roku życia, w ostatnich latach jest dosyć wyrównana. Kobiety między 15 a 59 rokiem życia i mężczyźni między 15 a 64 rokiem życia − to ludność w wieku produkcyjnym. Ta grupa wiekowa jest najliczniejsza, stanowi prawie 70% całej populacji. Do 2011 roku liczba ta rosła, natomiast już w 2012 roku zaczęła spadać. W 2015 roku w wieku produkcyjnym było 5 816 osób. Liczba osób z ostatniej grupy wiekowej od 2010 roku systematycznie rośnie.

Prognoza ludności dla Województwa Śląskiego na lata 2008-2035 wskazuje na wyraźny spadek liczby mieszkańców miast (w latach 2012-2035 o ponad 13%). Prognoza dla terenów wiejskich zakłada powolny spadek (w sumie o niecałe 6% w roku 2035 w odniesieniu do roku 2012). Dla miast prognozowany jest wyraźny, stały odpływ mieszkańców.

## 2.3 Gospodarka

**Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarczych według sektorów działalności.**

| Rok | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo | 29 | 28 | 26 | 27 | 27 | 24 | 21 |
| przemysł i budownictwo | 165 | 172 | 176 | 177 | 187 | 192 | 194 |
| pozostała działalność | 442 | 469 | 510 | 528 | 553 | 579 | 580 |
| **Ogółem** | **636** | **669** | **712** | **732** | **767** | **795** | **795** |
| nowo zarejestrowane | 54 | 67 | 64 | 59 | 70 | 62 | 60 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Według danych z GUS, na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice w 2015 roku zarejestrowane było w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej795 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 21 − w sektorze rolniczym, 194 − w sektorze przemysłowym i budowlanym. Jak wynika z tabeli, podmiotów o charakterze rolniczym z roku na rok ubywa, natomiast zwiększa się liczba podmiotów w sektorze ujętym w tabeli jako „przemysł i budownictwo".

**Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych według struktury własności.**

| Rok | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|
| Osoby fizyczne prowadzące działąlność gospodarczą | 577 | 607 | 626 | 621 |
| Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemajace osobowości prawnej | 155 | 160 | 169 | 174 |
| sektor publiczny | 20 | 20 | 20 | 20 |
| sektor prywatny | 135 | 140 | 149 | 153 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Podmioty gospodarcze w Gminie Sośnicowice to głównie jednostki z sektora prywatnego. W 2015 roku ich liczba sięgnęła 775. Jeśli chodzi natomiast o sektor publiczny, to znaleźć w nim można jedynie 20 działalności gospodarczych, których liczba nie zmienia się od kilku lat.

Do największych zakładów funkcjonujących za terenie gminy należą między innymi:

- „AGRO-MAS” – Sierakowice;
- „TRAKOR” – Sośnicowice;
- Cukiernia „HANIA” – Sośnicowice;
- „BUTOR” − Łany Wielkie;
- Zakład Wyrobów Metalowych „URBAN METAL” – Rachowice;
- „FOLTRANS-CENTER” – Sośnicowice;
- Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Oddział w Sośnicowicach.

## 2.4 Pomoc społeczna

W Gminie Sośnicowice zadania pomocy społecznej realizowane są przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem ośrodka jest przede wszystkim:

a) umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji;
b) wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
c) podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz podejmowanie działań ułatwiających osobom tym integrację ze środowiskiem.

W 2014 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach udzielił pomocy 46 rodzinom dotkniętym różnymi dysfunkcjami, w których wychowywało się 72 dzieci. Najczęstszym powodem korzystania ze wsparcia ośrodka jest niski dochód, bezrobocie, a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego.

W 2015 roku ośrodek zatrudnił asystenta rodziny, którego opieką objęte zostały 2 rodziny z problemem bezradności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Udzielono również pomocy 42 rodzinom wyłącznie w postaci pracy socjalnej.

Dodatkowo, w grudniu 2015 roku, Gmina Sośnicowice uchwaliła Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Podjęła działania mające na celu: prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i wychowawczej (w szczególności dla dzieci i młodzieży), rozwój edukacji publicznej i szkolenie przedstawicieli różnych zawodów, instytucji i wyspecjalizowanych służb w dziedzinie przeciwdziałania narkomanii, a zwłaszcza

w zakresie umiejętności wczesnego rozpoznawania sygnałów wskazujących na prawdopodobieństwo zażywania narkotyków i postępowania z osobami uzależnionymi.

Głównym celem programu jest ograniczenie używania narkotyków oraz związanych z tym problemów. Zawarte w nim zadania koncentrują się na rozwijaniu i popieraniu działalności informacyjnej i kulturalnej, podejmowanej w celu informowania społeczeństwa o szkodliwości narkomanii, oraz na prowadzeniu działalności wychowawczej i zapobiegawczej.

Podstawowe cele programu:

a) zwiększanie zaangażowania społeczności lokalnych w zapobieganiu używaniu środków psychoaktywnych poprzez organizowanie i prowadzenie na terenie placówek oświatowych i świetlic środowiskowych programów profilaktycznych;
b) podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania temu zjawisku;
c) zwiększenie liczby kompetentnych realizatorów programów profilaktycznych;
d) udzielanie rodzinom, w których występuje problem narkomani, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenie działalności informacyjnej;
e) szkolenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę narkomanii oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii.

W 2015 roku powstał również Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, którego głównym celem jest stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i opieki nad dzieckiem w Gminie Sośnicowice. Podstawowe założenia programu to:

a) wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej na rzecz rodziny;
b) udział w projektach Unii Europejskiej wspierających rozwój dziecka;
c) organizowanie programów profilaktycznych, terapeutycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży;
d) organizowanie wypoczynku w formie kolonii, półkolonii, wycieczek, imprez lokalnych;
e) wspieranie działalności klubów, świetlic środowiskowych;
f) umożliwienie konsultacji psychologicznych oraz porad prawnych, jako poradnictwa specjalistycznego;
g) objęcie dożywianiem dzieci, uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, wymagających tej formy pomocy;
h) wspieranie i promocja uczniów zdolnych, prowadzenie zajęć wyrównawczych i kół zainteresowań;

i) udzielanie pomocy w formie stypendiów, wyprawek szkolnych itp.;
j) realizacja programów zdrowotnych;
k) wykorzystywanie gminnej bazy sportowej w celach aktywności ruchowej i rekreacyjnej;
l) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom;
m) udzielanie rodzinom pomocy pieniężnej i niepieniężnej;
n) zapewnienie opieki dzieciom, w szczególności dzieciom rodziców pracujących;
o) podejmowanie działań w celu zapewnienia nadzoru kuratora nad nieletnimi, pozbawionymi opieki;
p) podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, w szczególności poprzez zatrudnienie asystenta rodziny;
q) udzielanie pomocy rodzinie naturalnej w celu umożliwienia powrotu dziecka z pieczy zastępczej;
r) doskonalenie zawodowe pracowników instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.

## 2.5 Rynek pracy

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2005-2015 w Gminie Sośnicowice z podziałem na płeć.

**Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2005-2015 w Gminie Sośnicowice.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| mężczyźni | 134 | 92 | 60 | 55 | 91 | 116 | 113 | 102 | 118 | 102 | 83 |
| kobiety | 238 | 178 | 116 | 69 | 107 | 109 | 144 | 147 | 137 | 124 | 118 |
| **ogółem** | **372** | **270** | **176** | **124** | **198** | **225** | **257** | **249** | **255** | **226** | **201** |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Bezrobotnych kobiet w Gminie Sośnicowice w analizowanym przedziale czasowym jest prawie dwa razy więcej niż mężczyzn. W 2005 roku bezrobotnych obu płci było najwięcej w stosunku do pozostałych badanych lat. Potem liczba ta znacząco spadała, aż do 2009 roku. Od 2013 roku liczba osób bezrobotnych znowu się zmniejsza, a różnica liczbowa pomiędzy płciami coraz bardziej zanika.

**Wykres 4. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2005-2015.**

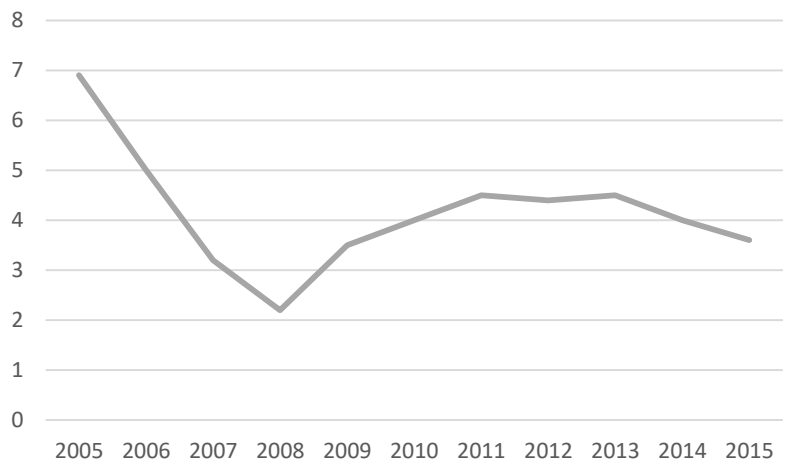


*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Najniższa stopa bezrobocia w analizowanych latach wystąpiła w 2008 roku. Po gwałtownym zmniejszeniu się wskaźnika z 5% w 2005 roku do 2,2% w 2008 roku, stopa bezrobocia znowu zaczęła powoli rosnąć. Natomiast od 2014 roku zaobserwować można ponowny spadek udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

## 2.6 Edukacja

Gmina Sośnicowice posiada sieć publicznych placówek oświatowych składającą się z ośmiu przedszkoli, czterech szkół podstawowych oraz gimnazjum.

Przedszkola:

- Gminne Przedszkole w Bargłówce;
- Gminne Przedszkole w Smolnicy;
- Gminne Przedszkole w Kozłowie;
- Gminne Przedszkole w Sierakowicach;
- Miejskie Przedszkole w Sośnicowicach;
- Oddział Przedszkola w Sośnicowicach, Trachy;
- Oddział Przedszkola w Sośnicowicach, Łany Wielkie;
- Oddział Przedszkola w Sierakowicach, Rachowice.

Szkoły podstawowe:

- SP im. Juliusza Rogera w Sośnicowicach;
- SP w Bargłówce;
- SP w Kozłowie;
- SP w Sierakowicach.

Gimnazja:

- Gimnazjum imienia Unii Europejskiej w Sośnicowicach.

Uczniowie korzystający z placówek oddalonych od miejsca zamieszkania dowożeni są trzema autobusami szkolnymi. Oddziały zerowe prowadzone są w Przedszkolu Miejskim w Sośnicowicach oraz w przedszkolach na terenach wsi Łany Wielkie, Kozłów, Trachy, Bargłówka, Sierakowice, Rachowice oraz Smolnica.

**Tabela 7. Komputeryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjum w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2012.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| komputery w szkole | 86 | 113 | 128 | 135 | 136 | 137 | 145 | 163 |
| szkoły podstawowe | 71 | 96 | 111 | 116 | 117 | 118 | 126 | 132 |
| gimnazja | 15 | 17 | 17 | 19 | 19 | 19 | 19 | 31 |
| komputery z dostępem do Internetu | 73 | 87 | 101 | 109 | 108 | 114 | 127 | 146 |
| liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do internetu | - | - | 42,2 | 15,0 | 14,1 | 12,1 | 8,8 | 8,9 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Komputerów przeznaczonych do użytku uczniów w szkołach w Gminie Sośnicowice z roku na rok przybywa. W 2012 roku było ich 163, z czego 132 − w szkołach podstawowych, a 31 − w gimnazjum. 90% z nich posiada dostęp do Internetu. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu bardzo się zmniejszyła. Jeszcze w 2007 roku były to 42 osoby, jednak w ciągu ostatnich 5 lat − liczba ta zmniejszyła się do 9.

## 2.7 Turystyka

Przez gminę przebiegają następujące szlaki turystyczne:

− Szlak Powstańców Śląskich;

− Szlak Okrężny Wokół Gliwic;

− Szlak Sośnicowicki;

− Szlak Stulecia Turystyki.

Gmina posiada dobrze rozwinięty system ścieżek rowerowych i pieszych. Przez teren gminy przebiegają następujące trasy rowerowe:

- Trasa nr 401: Gliwice PKP – Wójtowa Wieś – Żernica – Nieborowice – Pilchowice – Przerycie – Sierakowice – Rachowice – Kozłów – Stare Gliwice;
- Trasa nr 402: Gliwice PKP – Ostropa – Wilcze Gardło – Smolnica – Sośnicowice – Sierakowice – Rachowice – Bojszów – Rudno – Rudziniec PKP;
- Trasa nr 405: Gliwice PKP – Ostropa – Sośnicowice – Sierakowice – Łącza – Rudno – Pławniowice – Taciszów PKP;

- Trasa nr 439: Sośnicowice – Smolnica – Leboszowice – Pilchowice – Kuźnia Nieborowska – Knurów – Gierłatowice – Chudów – Paniówki – Borowa Wieś – Halemba.

Na terenie Gminy Sośnicowice istnieje szereg obiektów oraz terenów o wybitnych wartościach historycznych, kulturowych, przyrodniczych oraz turystycznych. W większości są one objęte ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków województwa śląskiego. Taką ochroną został objęty układ urbanistyczny centrum Miasta Sośnicowice na rzucie nieregularnego czworoboku z centralnie położonym rynkiem, a także liczne obiekty, do których zalicza się:

- kościół parafialny p.w. św. Jakuba w Sośnicowicach;
- pałac późnobarokowy w Sośnicowicach;
- kościół p.w. Św. Bartłomieja w Smolnicy;
- kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sierakowicach;
- dom mieszkalny dworski w Sierakowicach;
- kościół parafialny p.w. św. Mikołaja w Kozłowie;
- kuźnia miedzi w Kozłowie;
- grodzisko średniowiecznie w Kozłowie;
- grodzisko wczesnośredniowiecznie i średniowieczne w Łanach Wielkich;
- kapliczka przydrożna w Łanach Wielkich;
- Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich wraz z otuliną ochronną w granicach Gminy Sośnicowice;
- drzewa – pomniki przyrody (4 dęby szypułkowe w Łanach Wielkich oraz buk pospolity).

Na terenie Gminy Sośnicowice występują liczne obiekty, które ze względu na swą wartość krajobrazowo – historyczną kwalifikują się do objęcia ochroną przepisami prawa miejscowego i powszechnego.

Godny szczególnej uwagi jest zbudowany w 1755 r. późnobarokowy pałac. Ma on kształt podkowy i stoi na fundamentach średniowiecznego zamku. Zdobią go wczesnobarokowe dekoracje. Obecnie mieści się w nim Dom Pomocy Społecznej dla dziewcząt z upośledzeniem umysłowym. Niezwykły urok mają zabytkowe kapliczki, krzyże przydrożne oraz głazy narzutowe. Przy bocznym wejściu do datowanego na 1447 r. kościoła pod wezwaniem św. Jakuba znajduje się wykuty z piaskowca krzyż pokutny. Między Sierakowicami a Tworogiem Małym, wśród lasów, stoi XVIII-wieczna kapliczka (p.w. św. Marii Magdaleny). Na południe od Łan Wielkich zobaczymy wczesnośredniowieczny kurhan,

a na nim barokowy ołtarzyk z 1780 roku. W Kozłowie na kościelnej wieży wisi jeden z najstarszych na Śląsku dzwonów (1417 r.). Na uwagę zasługują też hałdy po kopalni rudy darniowej żelaza (z połowy XIX wieku) oraz fragmenty kanałów kuźniczych w Trachach − Kuźniczce. W lesie między Kozłowem a Rachowicami stoi obelisk lekarza − księcia raciborskiego i etnografa w jednej osobie − Juliusza Rogera. Obelisk ten może być jednym z ciekawszych punktów rowerowej wycieczki. Dukty leśne wytyczają naturalne szlaki dla rowerzystów, mających możliwość bliskiego obcowania z dziką przyrodą (sarny, jelenie, dziki, zające).

## 2.8 Kultura i sport

Na terenie miasta mieści się „Nasza Izba Tradycji". Jest to miejsce, w którym zobaczyć można niemal kompletnie urządzony dawny śląski dom z wyposażeniem używanym przez przodków. Odbywają się tu różnego rodzaju warsztaty i spotkania poświęcone tematyce historii Sośnicowic. W uruchomionym w październiku 2015 roku Gminnym Centrum Społeczno-Kulturalnym znajduje się sala konferencyjna, w której organizowane są liczne imprezy, takie jak: koncerty, spotkania i okazjonalne występy. W roku 1999 zawiązał się Klub Seniora, skupiający 30 członków i kultywujący na swych spotkaniach stare śląskie tradycje.

Na terenie miasta Sośnicowice w obszarze sportów i rekreacji działają następujące obiekty:

- Klub Sportowy „KS 94" Rachowice;
- Klub Sportowy „Korona" Bargłówka;
- Przyszkolny Klub Sportowy „RUCH" Kozłów;
- Klub Sportowy „Sokół" Łany Wielkie;
- Młodzieżowy Klub Sportowy Sośnicowice, 44-153 Sośnicowice, ul. Raciborska 45a;
- Klub Sportowy „Start" Sierakowice.

W trzech miejscowościach z terenu gminy funkcjonują Kluby Piłkarskie prowadzące sekcje piłki nożnej w grupach juniorów i seniorów. Swoją działalność reaktywował również Przyszkolny Klub Sportowy w Kozłowie. Młodzież z niektórych miejscowości ma także możliwość uprawiania kulturystyki. Bardzo dużą popularnością na terenie gminy cieszą się rozgrywki w skata sportowego. Wiele osób, korzystając z bardzo dobrze rozwiniętej sieci dróg leśnych, uprawia turystykę rowerową, cieszącą się coraz większym powodzeniem i zainteresowaniem mieszkańców. Na uwagę zasługuje również gospodarstwo

agroturystyczne „Rancho u Marka” w Bargłówce, w którym prowadzona jest szkółka jeździecka w stylu klasycznym oraz western rodeo. Zawodniczki reprezentujące szkółkę zajęły w 2011 roku drużynowo I miejsce w Mistrzostwach Europy Centralnej, a także wielokrotnie zdobywały tytuł Mistrza Polski w stylu western i rodeo.

## 2.9 Ochrona środowiska

59% terenu Gminy Sośnicowice, tj. ok. 6 858 ha, stanowią lasy, z czego ok. 30 ha stanowi własność gminy. 2 110 ha powierzchni gminy mieści się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, a 3 230 ha − w jego otulinie. Rezerwaty przyrody obejmują obszar 20,10 ha.

Na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice wyznaczono trzy aglomeracje wodno-ściekowe: Aglomeracja Sośnicowice, Aglomeracja Sierakowice oraz Aglomeracja Smolnica. Każda z aglomeracji wyposażona jest w zbiorowy system odprowadzania ścieków wraz z biologiczną oczyszczalnią ścieków, w których odbiornikiem ścieków I rzędu jest rzeka Odra, II rzędu − rzeka Bierawka, a bezpośrednim odbiornikiem jest rów melioracyjny.

W aglomeracji Sośnicowice łączna długości sieci kanalizacji wynosi 6,8 km. Tutaj biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 420 m3/d przyjmuje ponad 68 tys. m3 ścieków na rok. W aglomeracji Sierakowice łączna długości sieci kanalizacji wynosi 21,8 km, zaś biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 340 m3/d przyjmuje ponad 54 tys. m3 ścieków na rok. W aglomeracji Smolnica łączna długości sieci kanalizacji wynosi 12,1 km, a biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 450 m3/d przyjmuje ponad 121 tys. m3 ścieków na rok.

**Tabela 8. Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015.**

| Rok | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Ludność korzystająca z oczyszczalni | 1463 | 1477 | 1497 | 1527 | 2296 | 2630 | 2670 | 2671 | 2681 | 4362 | 4575 |
| - udział w liczbie ludności [%] | 17,75 | 17,89 | 18,09 | 18,20 | 27,22 | 30,88 | 30,88 | 30,85 | 31,03 | 50,24 | 52,74 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.*

Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni na przestrzeni 11 lat znacznie wzrosła, stanowiąc w 2015 roku ponad 50% całej populacji. Tak duży wzrost spowodowany jest tym, że co roku zwiększała się liczba mieszkańców wsi korzystających z oczyszczalni.

Według analizy stanu gospodarki odpadami za rok 2015 wynika, iż zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, przekazane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Knurowie. Na terenie Gminy Sośnicowice zorganizowany jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Odpady komunalne zebrane selektywnie z terenu Gminy Sośnicowice w PSZOK-u przyjmowane są nieodpłatnie.

Na terenie gminy w 2015 roku zebranych zostało 2 897,50 Mg odpadów komunalnych. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji odebranych z terenu Gminy Sośnicowice wyniósł 0% (gdzie norma to <50%). Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wyniósł 36,7% (gdzie norma to 16%). Wymagany poziom dla roku 2015 został osiągnięty.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sośnicowice zakłada do 2020 roku zrealizowanie działań polegających na:

- termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;
- termomodernizacji budynków sektora mieszkaniowego;
- zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy;
- ograniczeniu zużycia energii finalnej w obiektach użyteczności publicznej;
- zwiększeniu efektywności energetycznej.

Wyniki inwentaryzacji bazowej (2013 r.) BEI wskazują na:

- zużycie energii na terenie Gminy Sośnicowice w roku 2013: 133 741 MWh;
- emisja CO2 na terenie Gminy Sośnicowice na poziomie w roku 2013 (BEI): 39 747 MgCO2;
- produkcja energii w 2013 roku ze źródeł odnawialnych na poziomie ok. 31 253 MWh /rok.

Zaproponowano do realizacji i monitorowania następujące cele ilościowe planu (do 2020 roku):

- cel zmniejszenia zużycia energii na terenie Gminy Sośnicowice: zmniejszenie zużycia energii o 1740 MWh;
- cel redukcji emisji CO2: ograniczenie emisji o 8 640 MgCO2;
- zwiększenie udziału OZE o 8 032 MWh.

Dodatkowo, dzięki realizacji programu PONE, przyjęto cele redukcji szkodliwych związków takich jak PM10, PM2,5, benzeno(a)pirenu oraz $SO^2$.

## 2.10 Transport

Gmina Sośnicowice posiada dogodne połączenia drogowe z Gliwicami, Kędzierzynem-Koźle oraz Raciborzem. Przez teren miasta i gminy przebiegają następujące drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

a) **drogi wojewódzkie** – stanowią one połączenia z innymi miastami w regionie, a więc kształtują tym samym rozwój lokalnej przestrzeni gospodarczej (na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice istnieją 3 drogi wojewódzkie − 408, 919 i niewielki odcinek 921 − przebiegające przez 4 miejscowości);
b) **drogi powiatowe** – na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice znajduje się 19 dróg powiatowych;
c) **drogi gminne** – na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice istnieje 94 dróg gminnych (na terenie gminy występują także drogi polne oraz leśne, a także drogi, które stanowią dojazdy do pól i zagród rolniczych usytuowanych poza głównymi ciągami drogowymi).

Przez teren gminy przebiega autostrada A4 relacji: granica państwa – Wrocław – Opole – Gliwice - Kraków – granica państwa. Komunikację miejską natomiast na terenie miasta i gminy organizuje KZK GOP i ZGKiM w Sośnicowicach.

# 3 METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Program Rewitalizacji, w tym diagnoza obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego w Gminie Sośnicowice, przygotowany został w oparciu o wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku, wydane przez Ministra Rozwoju.

Nie zastosowano ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.) na podstawie artykułu 52. Zastosowano również wytyczne wynikające z dokumentu: „Zasady wsparcia rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020" ze stycznia 2017 roku.

Celem diagnozy było ustalenie, które części Gminy Sośnicowice powinny zostać zakwalifikowane jako obszary zdegradowane lub w stanie kryzysowym, jak również wytypowanie obszarów do rewitalizacji. Stan kryzysowy obszaru oznacza, że na określonym terenie występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) w powiązaniu z negatywnymi zjawiskami w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Za obszar rewitalizowany w diagnozie uznano część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (przede wszystkim społecznych; z uwzględnieniem pozostałych problemów: gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych). Jest to obszar, na którym − z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego − gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Przyjęto, że zarówno obszar zdegradowany, jak też obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, przy czym obszar rewitalizowany może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego jako szczególnie istotne uwzględniono następujące czynniki:

a) koncentracja negatywnych zjawisk mierzona liczbą wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych czynników ocenionych negatywnie (pod uwagę brano przede wszystkim zjawiska społeczne, a w dalszej kolejności problemy gospodarcze, funkcjonalno–przestrzenne, techniczne i środowiskowe);
b) znaczenie danego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Proces diagnozy podzielono na dwa etapy:

a) wyznaczenie obszaru zdegradowanego, za który uznano te obszary gminy, gdzie występuje wysoka koncentracja problemów społecznych, takich jak np. poziom alkoholizmu, dożywianie oraz współwystępujących z nimi innych problemów: gospodarczych, środowiskowych, techniczno- infrastrukturalnych itp.;
b) wyznaczenie obszaru rewitalizowanego, za który uznano te obszary gminy, gdzie koncentracja powyższych problemów jest najwyższa, przy założeniu, że obszar rewitalizowany to nie więcej niż 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie diagnozy wykorzystano następujące źródła danych:

a) dane ilościowe i dane jakościowe uzyskane od poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy Sośnicowice, jak również zaczerpnięte z ogólnodostępnych źródeł;
b) wnioski ze spacerów badawczych oraz inwentaryzacji tkanki gminnej;
c) wyniki ankiet uzyskanych od lokalnych liderów opinii oraz od mieszkańców;
d) wnioski ze spotkań z samorządowcami i innymi liderami opinii.

W ujęciu przestrzennym analizę prowadzono jednopoziomowo:

a) Dokonano agregacji uzyskanych danych, przyjmując podział administracyjny gminy, tj. na Miasto Sośnicowice oraz sołectwa: Bargłówka, Kozłów, Rachowice, Sierakowice, Smolnica, Trachy, Tworóg Mały, Łany Wielkie. Następnie dzięki analizie ilościowej i jakościowej zebranych danych wyłoniono obszary, na których dochodzi do kumulacji problemów społecznych, jak również innych powiązanych z nimi problemów tj. gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. W wyniku tych analiz zdefiniowano obszar zdegradowany.

b) W ramach drugiego etapu diagnozy wykorzystano zbliżony poziom agregacji danych. Dążono do wyznaczenia tych obszarów, gdzie występuje najwyższa koncentracja analizowanych problemów. Z uwagi na fakt, iż obszar gminy jest stosunkowo jednorodny przestrzennie oraz zbliżony powierzchniowo wyznaczenie obszaru

rewitalizacji również prowadzono w oparciu o granice administracyjne − w podziale na miejscowości.

W oparciu o pogłębioną analizę występujących na obszarze zdegradowanym problemów społecznych w powiązaniu z problemami gospodarczymi, środowiskowymi i przestrzennymi wyznaczono obszar rewitalizowany nieprzekraczający 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego analizowano w pierwszej kolejności czynniki (wskaźniki) społeczne wymienione w tabeli 9 w powiązaniu z innymi czynnikami wymienionymi w tabelach 10 i 11.

**Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice.**

| CZYNNIKI SPOŁECZNE |
|---|
| 1) Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>2) Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>3) Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>4) Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>5) Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>6) Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>7) Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>8) Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>9) Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców. |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 10. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno–przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice.**

| CZYNNIKI GOSPODARCZE |
|---|
| 1) Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>2) Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem;<br>3) Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne);<br>4) Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne). |
| **CZYNNIKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE** |
| 1) Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy;<br>2) Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości. |

*Źródło: Opracowanie własne*

**Tabela 11. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice.**

| CZYNNIKI TECHNICZNE |
|---|
| 1) Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych;<br>2) Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy. |
| **CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE** |
| 1) Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy;<br>2) Podłączenie do kanalizacji. |

*Źródło: Opracowanie własne.*

Dla uzyskania skali porównawczej wszystkie czynniki analizowano w przeliczeniu na wskaźniki odnoszące się do 100 mieszkańców, porównując je następnie z przeciętną wartością danego wskaźnika na poziomie gminy. W ocenie czynników zastosowano następujące miary:

- powyżej średniej w gminie;
- na poziomie średniej w gminie;
- poniżej średniej w gminie.

Dokonując oceny czynników (wskaźników) w tabelach analitycznych zarówno dla obszaru zdegradowanego, jak i rewitalizacji zastosowano następujące oznaczenia:

- kolorem pomarańczowym oznaczono te wartości czynników (wskaźników), które znajdują się na poziomie zbliżonym do wartości przeciętnej dla całego obszaru gminy;
- kolorem zielonym oznaczono te wartości czynników (wskaźników), które kształtują się bardziej korzystnie niż przeciętna wartość w gminie;
- kolorem czerwonym oznaczono te wartości czynników (wskaźników), które w sposób niekorzystny odchylają się od wartości przeciętnych dla gminy i wskazują zarazem na możliwość występowania stanu kryzysowego na danym obszarze.

Dodatkowo, w ocenie czynników (wskaźników) jakościowych w tabelach analitycznych zastosowano następujące skróty:

- oznaczenie „P” dotyczy problemu, którego natężenie na danym obszarze uznano jako porównywalne z przeciętnym poziomem występującym w gminie;
- oznaczenie „N” dotyczy problemu, którego natężenie na danym obszarze uznano jako niższe od przeciętnego poziomu występującego w gminie;
- oznaczenie „W” dotyczy problemu, którego natężenie na danym obszarze uznano jako wyższe od przeciętnego poziomu występującego w gminie.

Opracowana diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji będzie odnośnikiem dla tworzonego Programu Rewitalizacji.

Na etapie opracowywania diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego prowadzono działania partycypacyjne i konsultacje społeczne mające na celu włączenie jak najszerszego grona mieszkańców w prace nad diagnozą.

Działania te pozwoliły w sposób racjonalny i spójny wyłonić obszar zdegradowany i obszar rewitalizowany na terenie Gminy Sośnicowice, jak też opracować jego pogłębioną diagnozę.

Po opracowaniu diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji przystąpiono do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Sośnicowice. Program ten opiera się na wizji funkcjonowania tego obszaru po zakończeniu procesów rewitalizacyjnych oraz na określeniu celów strategicznych i operacyjnych związanych tymi procesami. Ponadto zdefiniowano zadania inwestycyjne oraz nieinwestycyjne z podziałem na podstawowe i uzupełniające, umożliwiające osiągnięcie zaplanowanych celów programu, służących przede wszystkim poprawie sytuacji w obszarze kryzysowym.

**Rysunek 1. Główne elementy Gminnego Programu Rewitalizacji.**

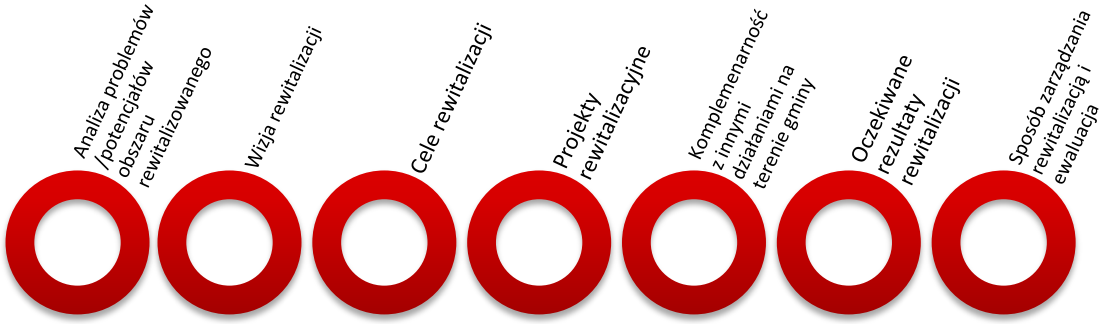


*Źródło: Opracowanie własne.*

Analiza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji służyła zdefiniowaniu celów rewitalizacji, które powinny znaleźć odbicie w projektowanych przedsięwzięciach. W tym celu zorganizowano także dodatkowe spotkania warsztatowe z radnymi, przedstawicielami poszczególnych grup interesariuszy oraz z mieszkańcami, służące omówieniu zdiagnozowanych problemów i potencjałów, jak też wytypowaniu projektów do Programu Rewitalizacji.

W ramach działań służących wypracowaniu wizji i celów rewitalizacji w Gminie Sośnicowice, jak również na potrzeby określenia zadań rewitalizacyjnych, prowadzony był nabór projektów do Programu Rewitalizacji, odbywający się w terminie od 18 sierpnia do 2 września 2016 roku, zarówno w formie elektronicznej (wysyłka pocztą elektroniczną wypełnionego formularza z propozycją projektu), jak też w tradycyjnej formie, tj. poprzez złożenie wypełnionego i wydrukowanego formularza w Urzędzie Gminy w Sośnicowicach.

Ponadto w dniu 7 września, o godz. 17.00, w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Sośnicowicach odbyło się spotkanie konsultacyjne służące ocenie zgłoszonych propozycji projektów i wyłonieniu przedsięwzięć, które ostatecznie znajdą się w Programie Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016-2023. Bezpośrednio przed spotkaniem (w godz. 16.30 − 17.00) dano możliwość zgłaszania propozycji zadań do Programu Rewitalizacji. Ogółem otrzymano kilkadziesiąt propozycji projektów o różnym stopniu szczegółowości opisu.

Projekty zakwalifikowane do Programu Rewitalizacji podzielono na:

a) projekty podstawowe o wysokim stopniu gotowości do realizacji, a zarazem o kluczowym znaczeniu dla powodzenia procesów rewitalizacyjnych;
b) projekty uzupełniające o charakterze wspierającym, oddziałujące pośrednio na rozwiązanie problemów społecznych na obszarze rewitalizowanym lub oddziałujące bezpośrednio na ten obszar pod względem społecznym, jednakże jeszcze nie uszczegółowione pod względem wykonalności organizacyjnej, technicznej i finansowej.

Na podstawie decyzji Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego w Katowicach z dnia 31.03.2017 roku nr NS-NZ.042.31.2017 oraz decyzji Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach nr WOOŚ.410.95.2017.PB z dnia 16.03.2017 roku odstąpiono od przygotowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016 – 2023.

# 4 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY SOŚNICOWICE

Ten etap diagnozy zmierzał do wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice poprzez zidentyfikowanie obszarów, na których występują problemy społeczne (np. problem dożywiania, zasiłków, rynek pracy), w powiązaniu z problemami środowiskowymi (np. podłączenie do kanalizacji, występowanie nieużytków będących własnością gminy) oraz gospodarczymi (np. poziom przedsiębiorczości lokalnej) i techniczno-infrastrukturalnymi (np. powierzchnia terenów komunikacyjnych). Analizę przeprowadzono w ujęciu przestrzennym, dokonując agregacji danych oraz przyjmując podział gminy na miasto Sośnicowice i sołectwa: Bargłówka, Kozłów, Rachowice, Sierakowice, Smolnica, Trachy, Tworóg Mały, Łany Wielkie.

Występowanie zjawisk kryzysowych − głównie w sferze społecznej, jak również w sferach przestrzeni, gospodarki i środowiska − stanowi podstawę dla delimitacji obszarów zdegradowanych w gminie. Miejsca szczególnej koncentracji wyżej wymienionych zjawisk determinują z kolei potrzeby rewitalizacyjne, a tym samym są bazą dla delimitacji obszaru rewitalizowanego.

To na tym obszarze konieczne jest podjęcie skoncentrowanych i wycelowanych działań, które przyczynią się do rozwiązania stwierdzonych problemów, wpłyną korzystnie na poprawę jakości życia mieszkańców oraz – per saldo – staną się katalizatorem procesów rozwojowych w skali całej gminy. Poniżej przedstawiono wybrane problemy społeczne oraz pozostałe problemy zidentyfikowane na terenie Gminy Sośnicowice. Wszystkie analizowane czynniki ujęto w tabelach. Część zjawisk zilustrowana została również mapami, stanowiącymi opracowanie własne Wykonawcy.

## 4.1 Sfera społeczna

Wszelkie dane pozyskane w celu dokonania diagnoz zostały przedstawione w zestawieniach tabelarycznych. Kolorem pomarańczowym oznaczono te wartości czynników, które znajdują się na poziomie zbliżonym do przeciętnego w odniesieniu do całego obszaru gminy; kolorem zielonym oznaczono te czynniki, które kształtują się korzystnie w stosunku do przeciętnej w gminie; a kolorem czerwonym – te czynniki, których poziom wskazuje na występowanie stanu kryzysowego, gdyż na tych terenach skala problemów społecznych przekracza przeciętny poziom w gminie.

W polityce rewitalizacyjnej gmin mocno akcentowane jest ukierunkowanie na wszelakie zjawiska i problemy społeczne mieszkańców. Ze względu na kompleksowość procesów rewitalizacyjnych głównie dąży się do odnowienia społecznego potencjału osiedli, dzielnic i sąsiedztwa, przez co miejscowe społeczności mają szanse na integrację z szerszym środowiskiem. Dlatego bardzo ważne jest zidentyfikowanie problemów w sferze społecznej, które dotykają określone społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy mieszkańców lub użytkowników danego obszaru. To właśnie społeczność jest fundamentem zmian i najważniejszym czynnikiem sukcesu w procesie rewitalizacji, stąd jej problemy i potrzeby w obszarze jakości życia − są kluczowe. Dlatego też diagnoza prezentująca sferę społeczną Gminy Sośnicowice jest najbardziej rozbudowana w całej diagnozie niniejszej gminy. Informacje na temat negatywnych zjawisk społecznych, ale i potencjałów w obszarze społecznym, stanowią element niezbędny do zaplanowania odpowiednich działań i projektów dopasowanych do specyfiki obszaru.

### 4.1.1 Pomoc społeczna

**Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna.**

| | Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|
| **Bargłówka** | 0,00 | 0,14 | 0,14 |
| **Kozłów** | 0,00 | 0,10 | 0,10 |
| **Rachowice** | 0,28 | 0,28 | 0,28 |
| **Sierakowice** | 0,09 | 0,18 | 0,35 |
| **Smolnica** | 0,17 | 0,42 | 0,33 |
| **Sośnicowice** | 0,17 | 0,40 | 0,45 |
| **Trachy** | 0,13 | 0,38 | 0,38 |
| **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| **Łany Wielkie** | 0,00 | 0,29 | 0,14 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,11 | 0,28 | 0,29 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 2. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

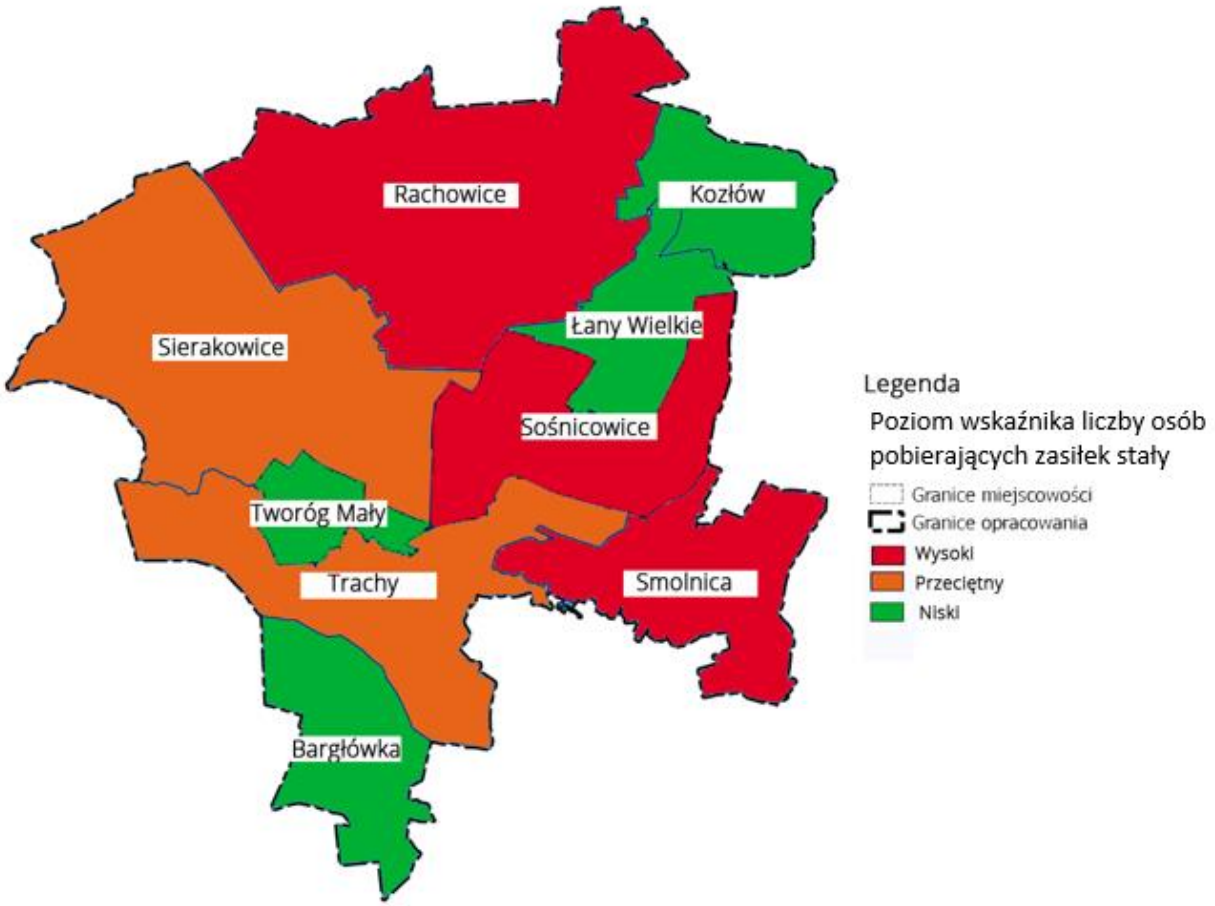


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 3. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

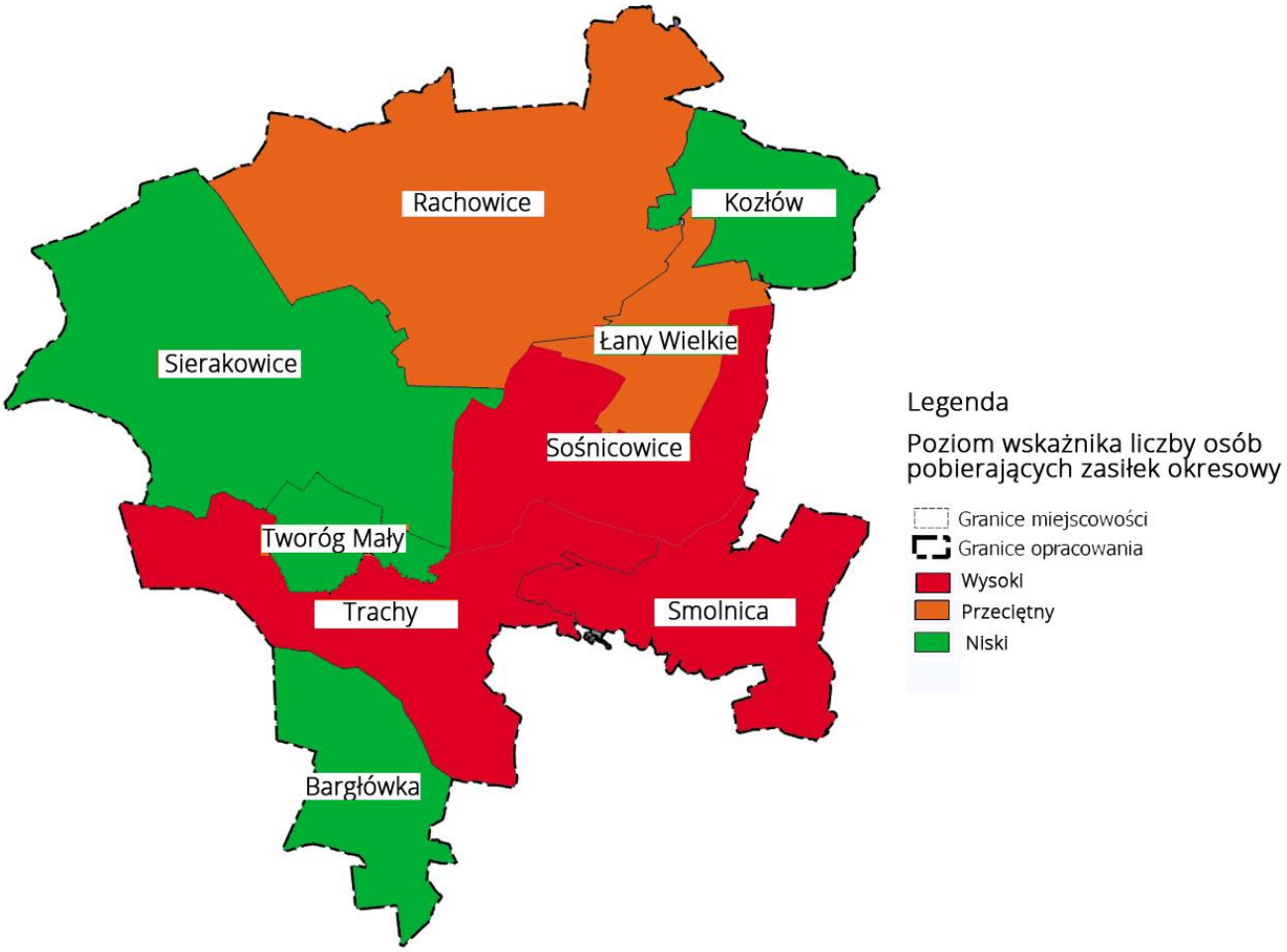


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 4. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

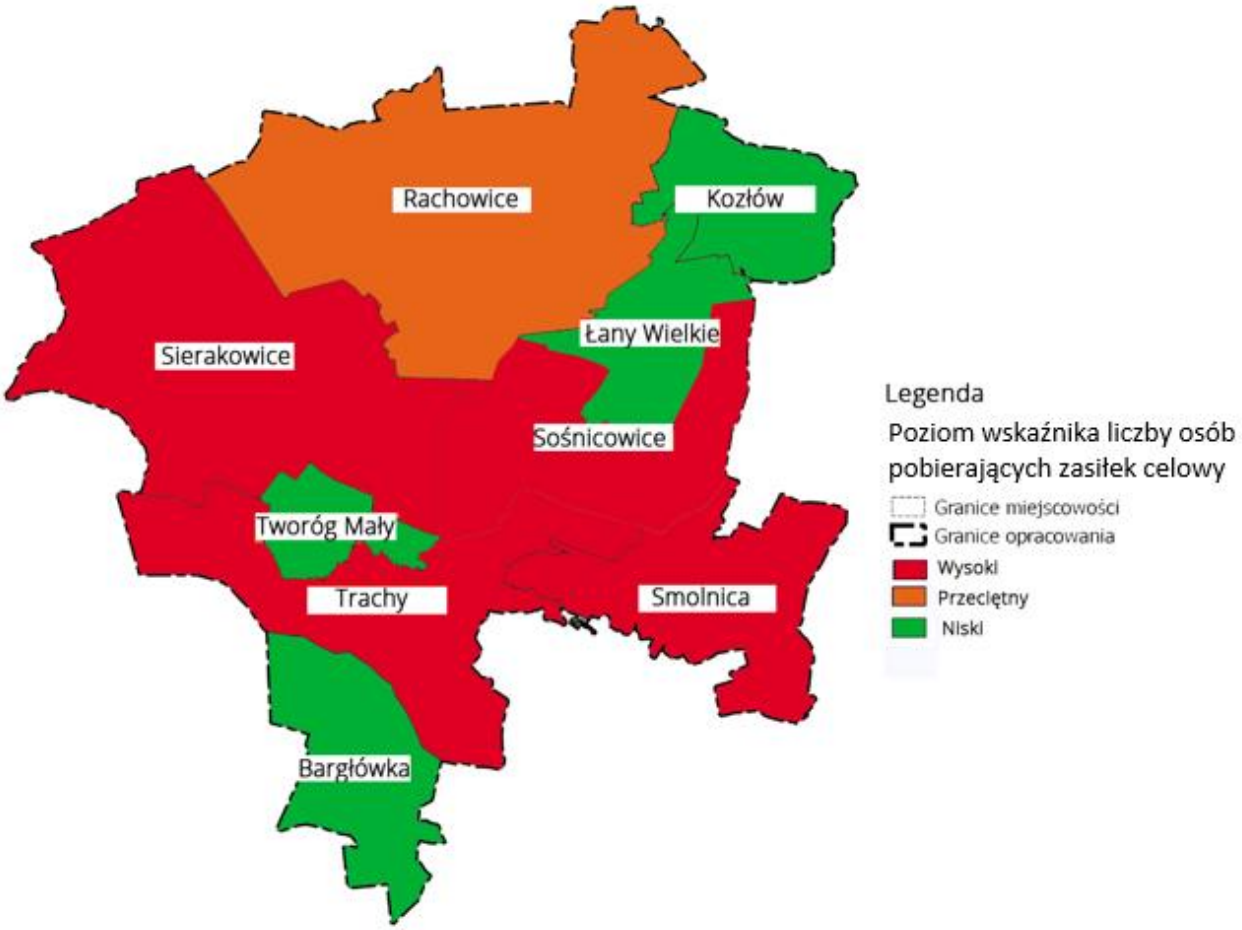


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.1.2 Przestępczość

**Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość.**

| | Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|
| **Bargłówka** | 0,14 |
| **Kozłów** | 1,99 |
| **Rachowice** | 0,28 |
| **Sierakowice** | 0,17 |
| **Smolnica** | 0,40 |
| **Sośnicowice** | 0,45 |
| **Trachy** | 0,25 |
| **Tworóg Mały** | 0,00 |
| **Łany Wielkie** | 0,00 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,49 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 5. Wskaźnik liczby przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców.**

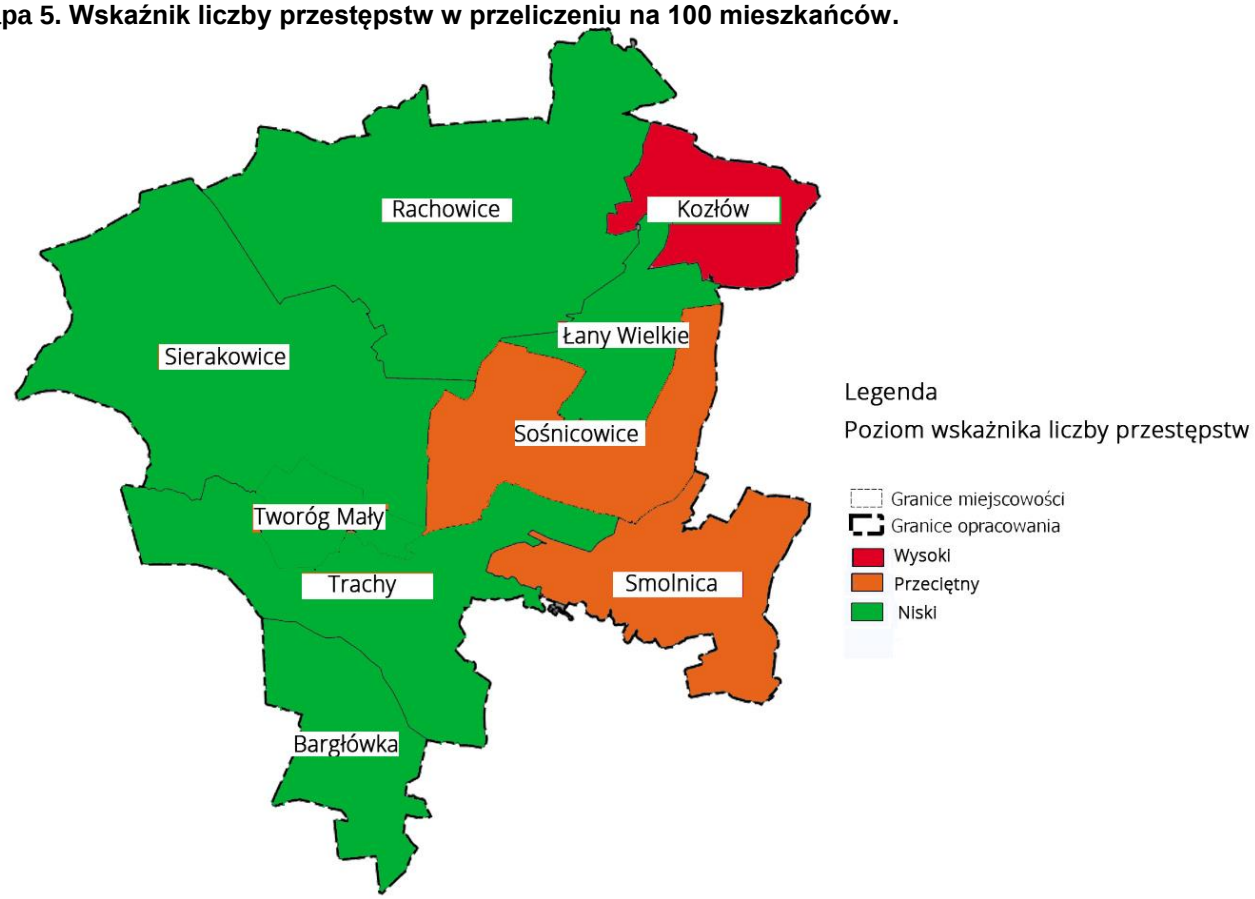


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.1.3 Edukacja

**Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja.**

| | Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|
| **Bargłówka** | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| **Kozłów** | 1,26 | 0,00 | 1,84 |
| **Rachowice** | 2,41 | 0,71 | 3,13 |
| **Sierakowice** | 2,48 | 0,18 | 3,37 |
| **Smolnica** | 0,00 | 0,33 | 0,00 |
| **Sośnicowice** | 3,56 | 0,40 | 9,27 |
| **Trachy** | 0,00 | 0,13 | 0,00 |
| **Tworóg Mały** | 2,14 | 0,00 | 4,29 |
| **Łany Wielkie** | 1,30 | 0,29 | 1,30 |
| **Średnia dla Gminy** | 1,64 | 0,25 | 3,17 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 6. Wskaźnik liczby dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

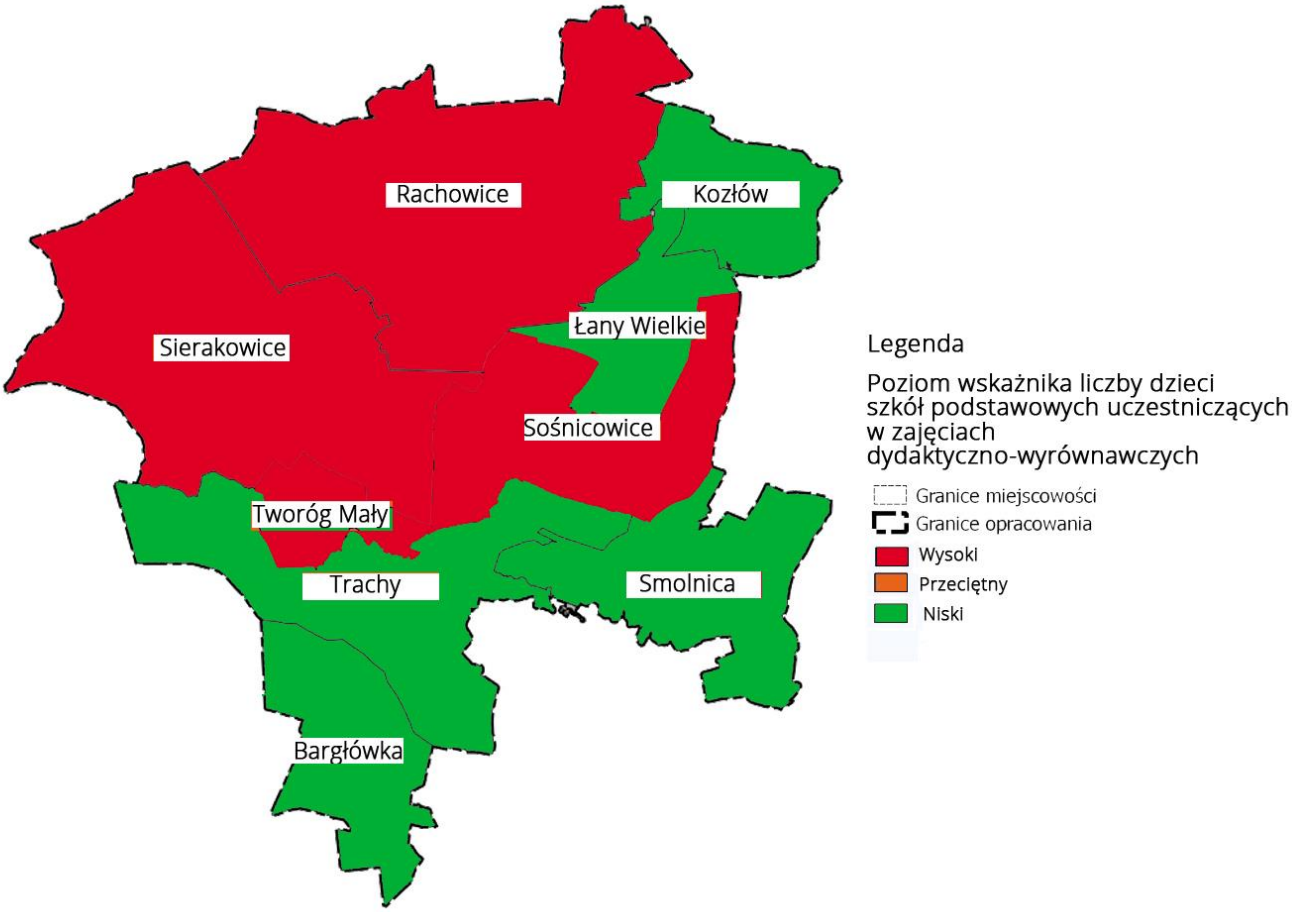


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 7. Wskaźnik liczby dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

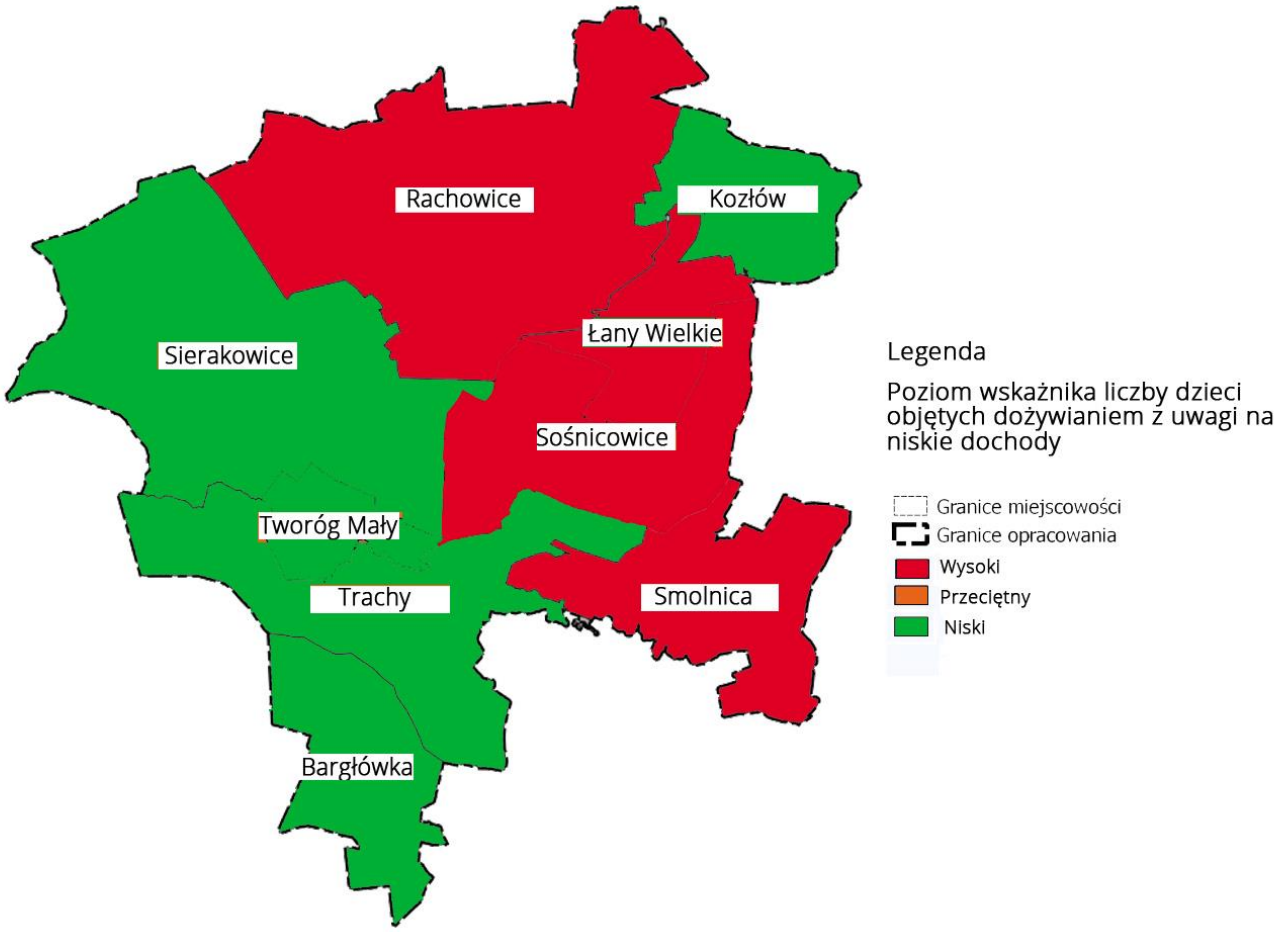


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 8. Wskaźnik liczby dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

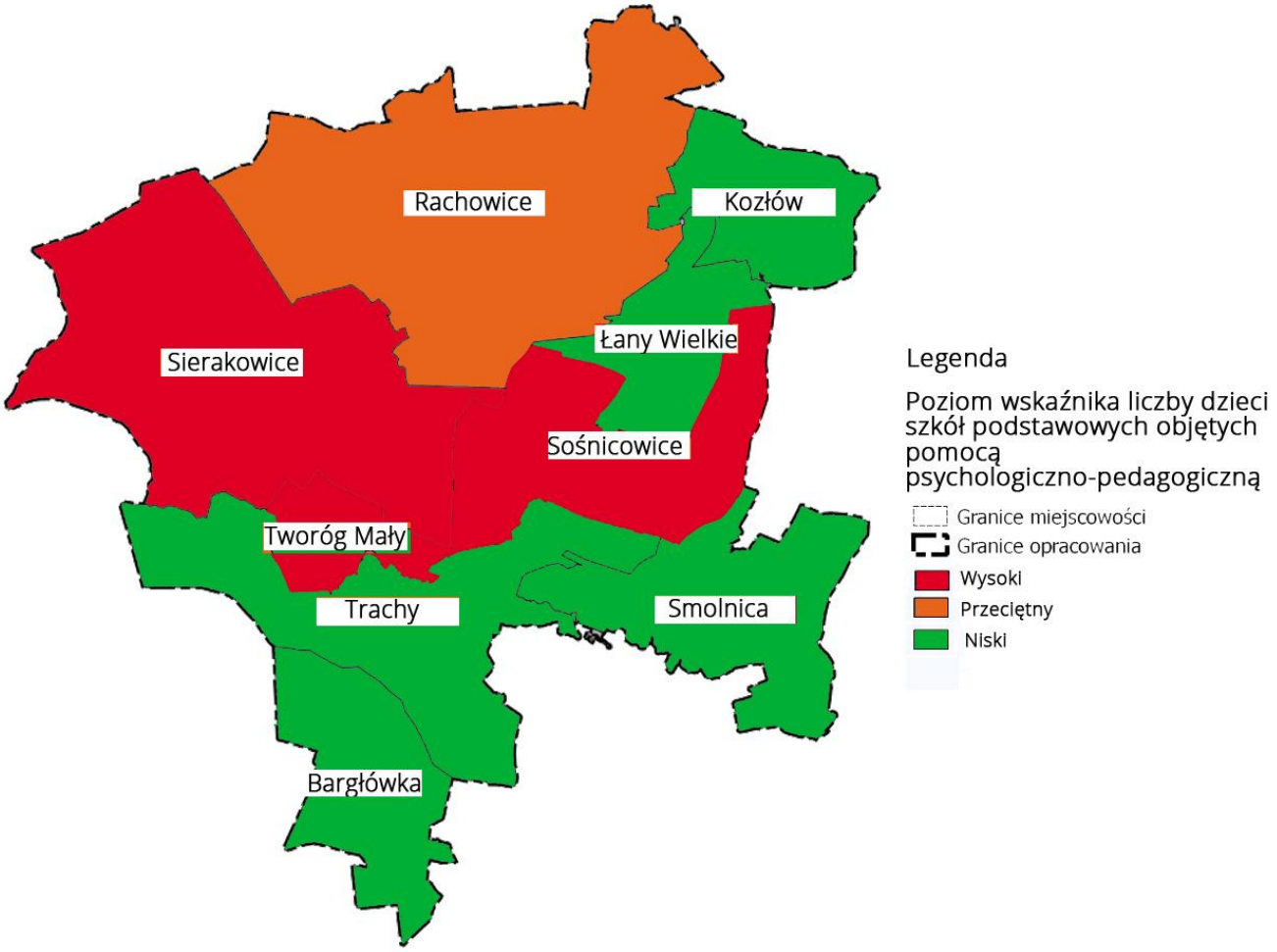


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.1.4 Rynek pracy

**Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy.**

| | Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|
| **Bargłówka** | 0,04 | 0,01 |
| **Kozłów** | 0,02 | 0,00 |
| **Rachowice** | 0,04 | 0,01 |
| **Sierakowice** | 0,03 | 0,01 |
| **Smolnica** | 0,04 | 0,02 |
| **Sośnicowice** | 0,03 | 0,01 |
| **Trachy** | 0,03 | 0,01 |
| **Tworóg Mały** | 0,04 | 0,00 |
| **Łany Wielkie** | 0,03 | 0,01 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,03 | 0,01 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 9. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

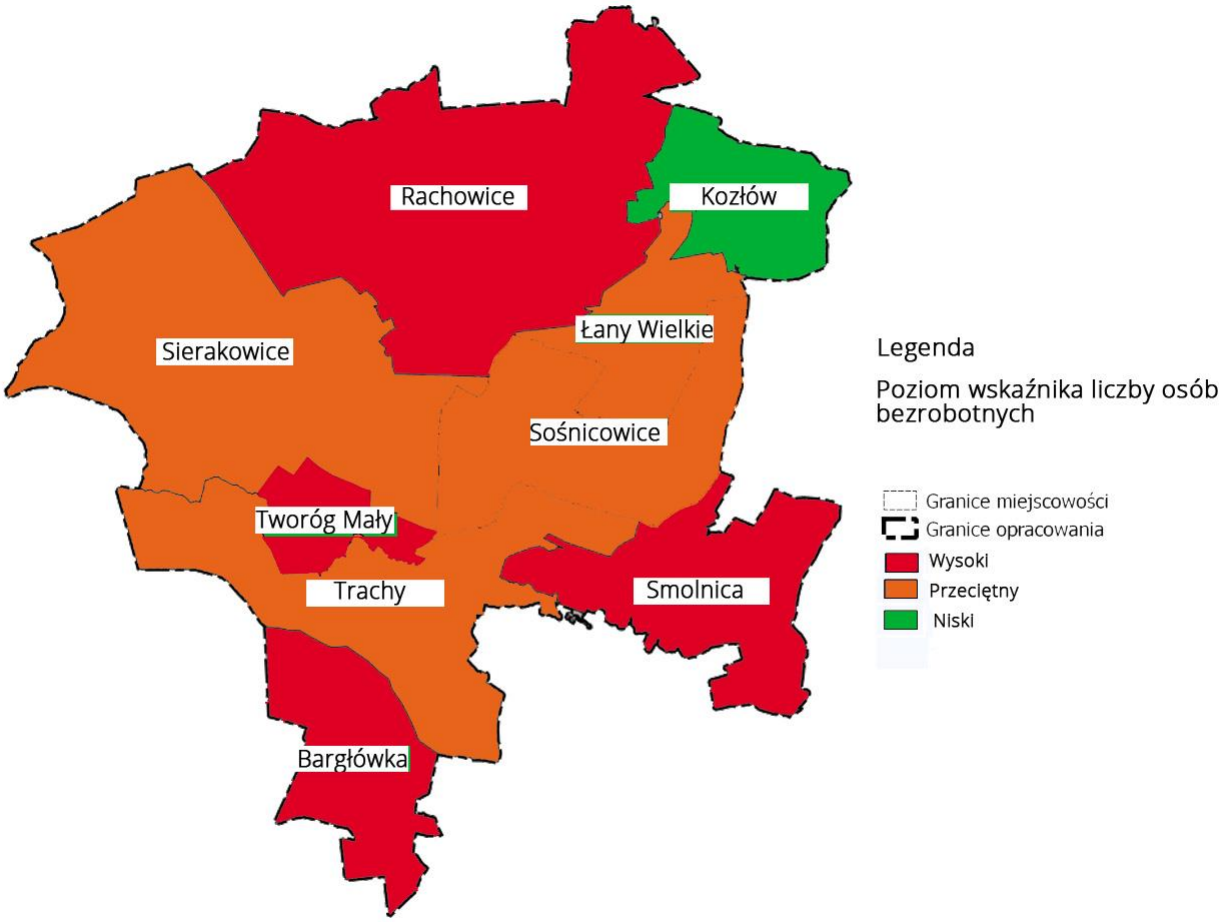


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 10. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100**

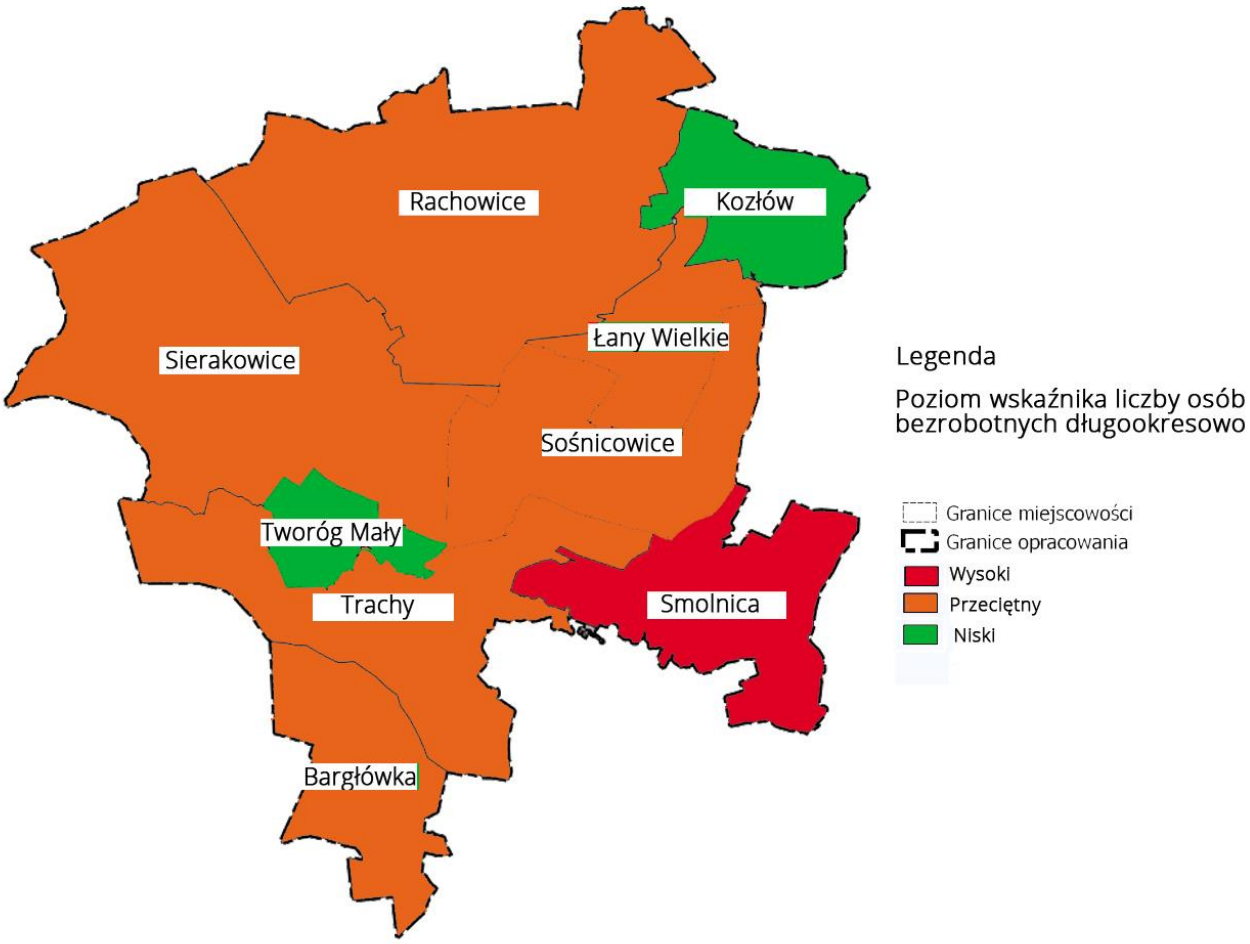


**mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.2 Wnioski ze sfery społecznej

Podstawowy wskaźnik diagnozujący sytuację na rynku pracy w Gminie Sośnicowice odnosi się do wielkości bezrobocia ogółem kalkulowanego w wymiarze jego wskaźnika w poszczególnych obszarach gminy. Wartość wskaźnika bezrobocia w gminie można uznać za dość ujednoliconą – średnia dla gminy wynosi 0,03 osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Do obszarów posiadających wysoki wskaźnik bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zaliczają się cztery następujące obszary, tj.:

- Bargłówka (0,04);
- Rachowice (0,04);
- Smolnica (0,04);
- Tworóg Mały (0,04).

Jedyny obszar, w którym wskaźnik bezrobocia jest niski, to Kozłów (0,02). Gmina Sośnicowice charakteryzuje się mniejszą stopą bezrobocia na tle powiatu Gliwickiego. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w powiecie gliwickim wynosił w 2015 roku 4,2 %, natomiast dla Gminy Sośnicowice wynosił 3,6 %. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym także był niższy od wartości w powiecie gliwickim i wynosił 4,3% w stosunku do powiatu, gdzie odnotowano 5,1 % w roku 2015. W Gminie Sośnicowice zarejestrowanych jest 201 bezrobotnych (stan na grudzień 2015). Wysoki wskaźnik osób bezrobotnych długookresowo występuje w obszarze Smolnicy, co oznacza niską aktywność osób bezrobotnych mieszkających w tym obszarze w sferze zawodowej oraz brak chęci zmiany swojej sytuacji na rynku pracy.

Diagnoza kolejnego z wymiarów, tj. pomocy społecznej, wiąże się z określeniem koncentracji rodzin korzystających z pomocy społecznej. Skala tego zjawiska została określona za pomocą wskaźnika określającego liczbę osób pobierających zasiłek stały, okresowy oraz celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wysoka koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej występuje w dwóch obszarach gminy, tj. Smolnicy i Sośnicowicach. Niska skala pomocy społecznej w relacji do potencjału ludnościowego obszarów występuje w: Bargłówce, Kozłowie i Tworogu Małym. Kolejnym analizowanym wymiarem jest kwestia edukacji i problemów osób młodych w gminie. Określono wskaźnik ukazujący liczbę dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbę dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Wysoki wskaźnik liczby dzieci korzystającej z pomocy psychologiczno-pedagogicznej występuje w Sośnicowicach, Tworogu Małym i Sierakowicach. Również w tych trzech miejscach występuje wysoki wskaźnik dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych. W Sośnicowicach, Rachowicach, Smolnicy i Łanach Wielkich występuje także wysoki wskaźnik liczby dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody. Jest to związane z występującą na tych obszarach koncentracją osób korzystających z pomocy społecznej oraz, w przypadku Smolnicy i Rachowic, także z wysokim wskaźnikiem bezrobocia. Sytuację związaną z przestępczością występującą na danych obszarach − a co za tym idzie związaną również z poczuciem bezpieczeństwa wśród mieszkańców − obrazuje wskaźnik przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wysoki wskaźnik przestępczości występuje w obszarze Kozłowa, natomiast niska skala przestępczości odnotowuje się w Tworogu Małym, Łanach Wielkich, Bargłówce, Sierakowicach, Trachach i Rachowicach.

**Mapa 11. Skumulowane problemy społeczne.**

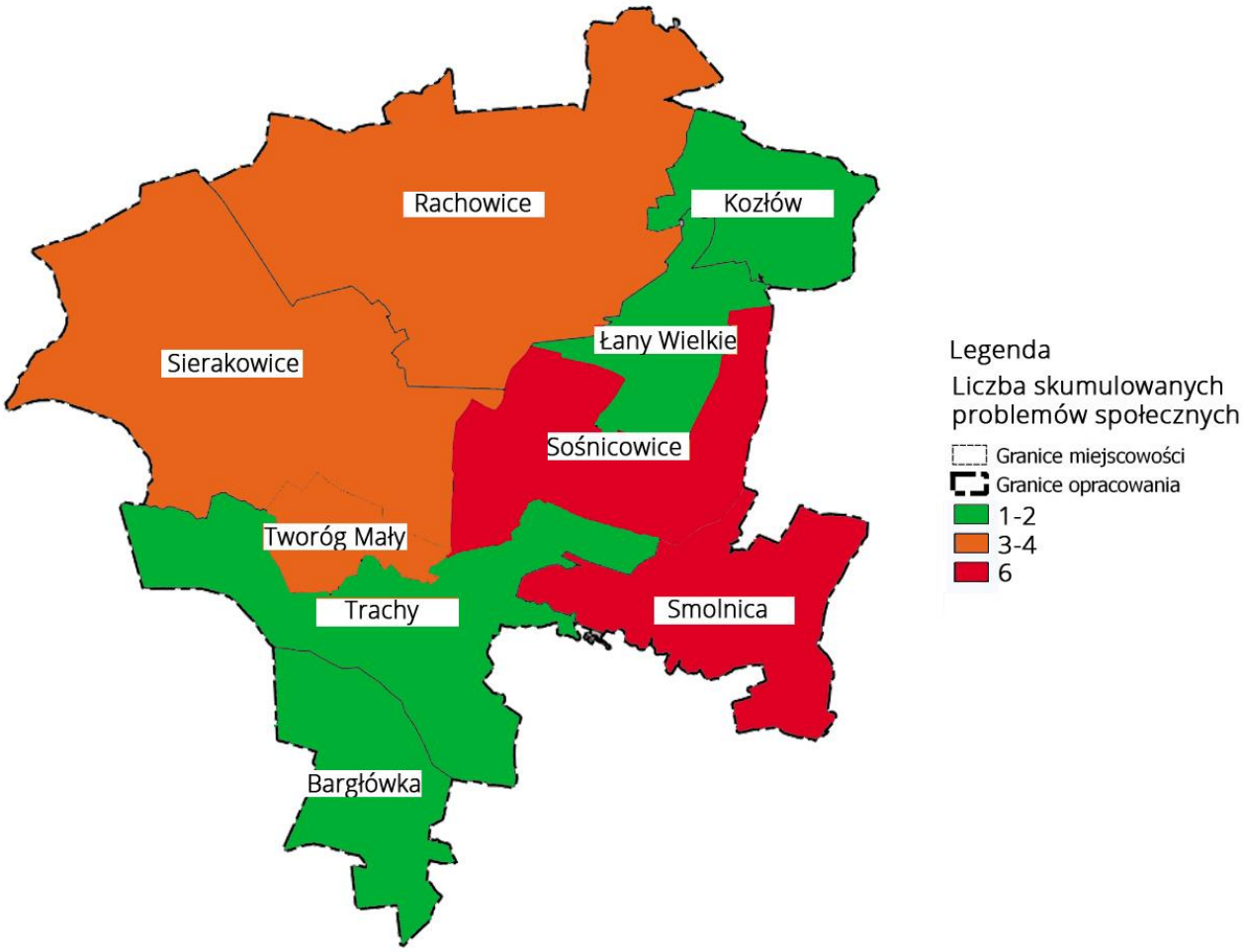


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów społecznych występujących na danym obszarze.

## 4.3 Sfera gospodarcza

**Tabela 16. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.**

| | Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) |
|---|---|---|---|---|
| **Bargłówka** | 5,10 | 0,07 | 5,11 | 2,54 |
| **Kozłów** | 6,67 | 0,13 | 7,76 | 2,55 |
| **Rachowice** | 4,26 | 0,07 | 4,34 | 2,38 |
| **Sierakowice** | 4,43 | 0,06 | 5,21 | 1,48 |
| **Smolnica** | 7,73 | 0,10 | 8,48 | 6,79 |
| **Sośnicowice** | 7,91 | 0,18 | 5,78 | 1,91 |
| **Trachy** | 5,13 | 0,08 | 4,39 | 1,50 |
| **Tworóg Mały** | 7,50 | 0,04 | 5,17 | 5,86 |
| **Łany Wielkie** | 5,06 | 0,27 | 5,69 | 1,00 |
| **Średnia dla Gminy** | 6,19 | 0,06 | 5,92 | 2,70 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 12. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.**

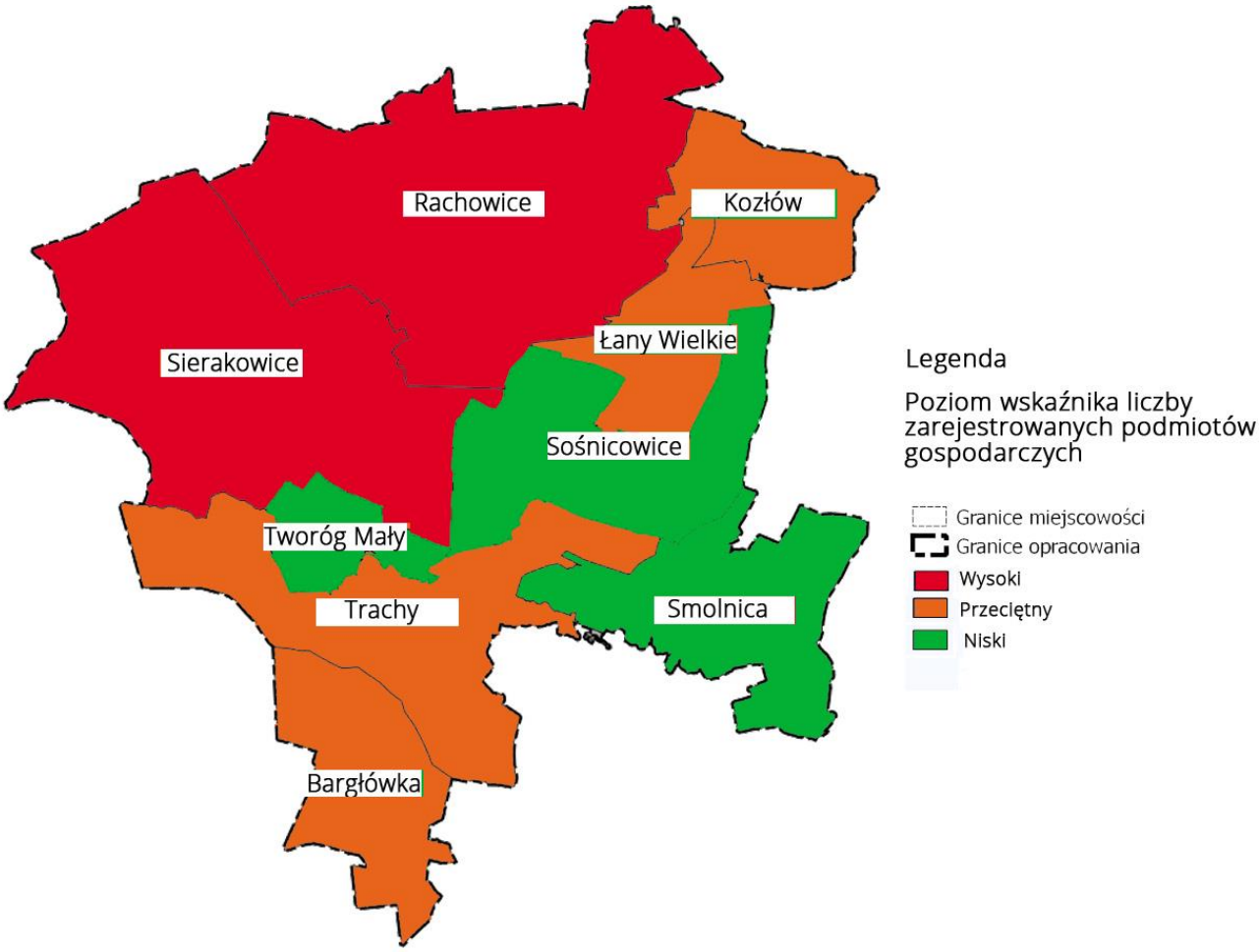


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 13. Wskaźnik udziału zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem.**

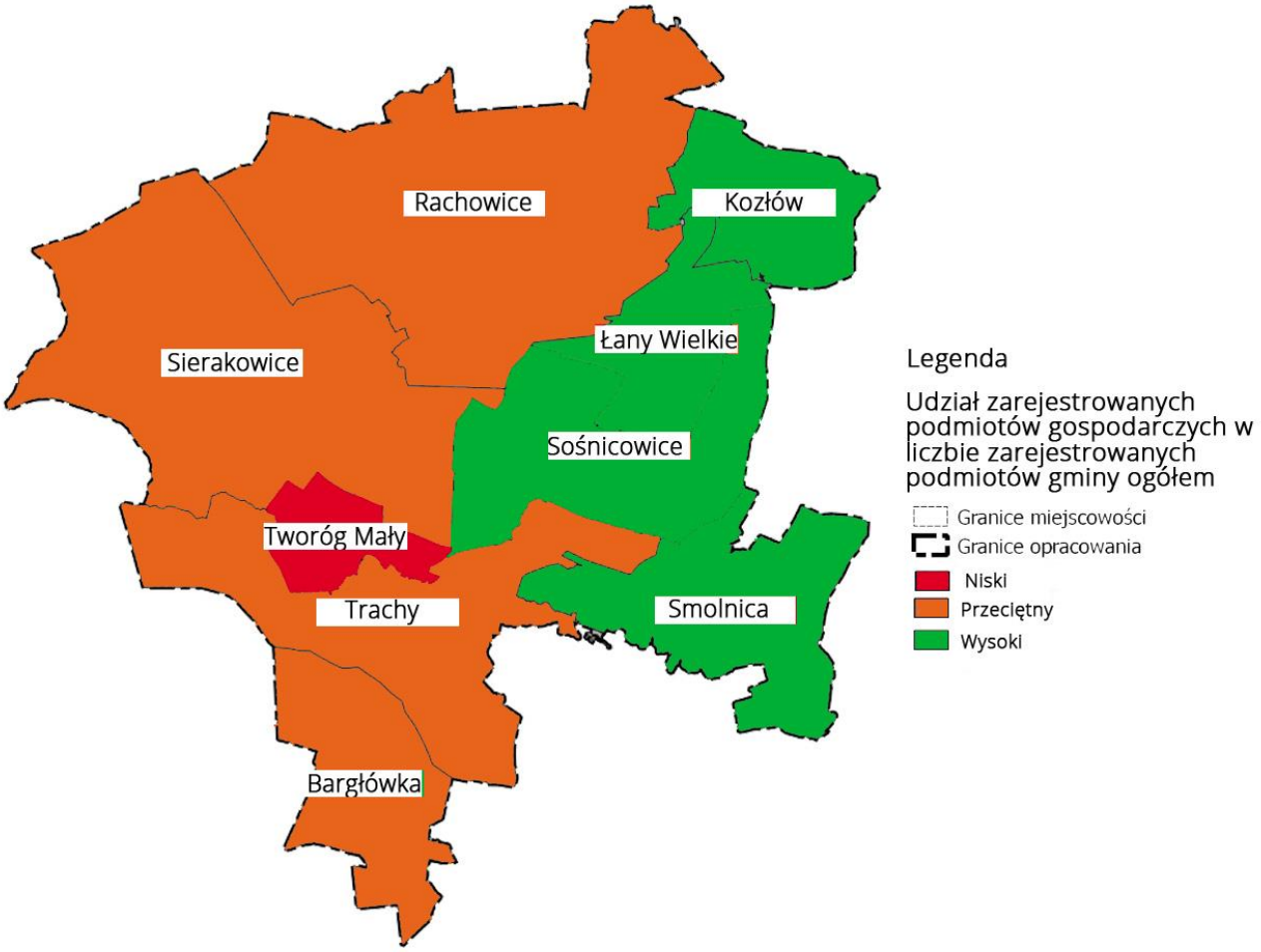


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 14. Wskaźnik liczby podatników PIT-36 i PIT-37 osiągających dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne)**

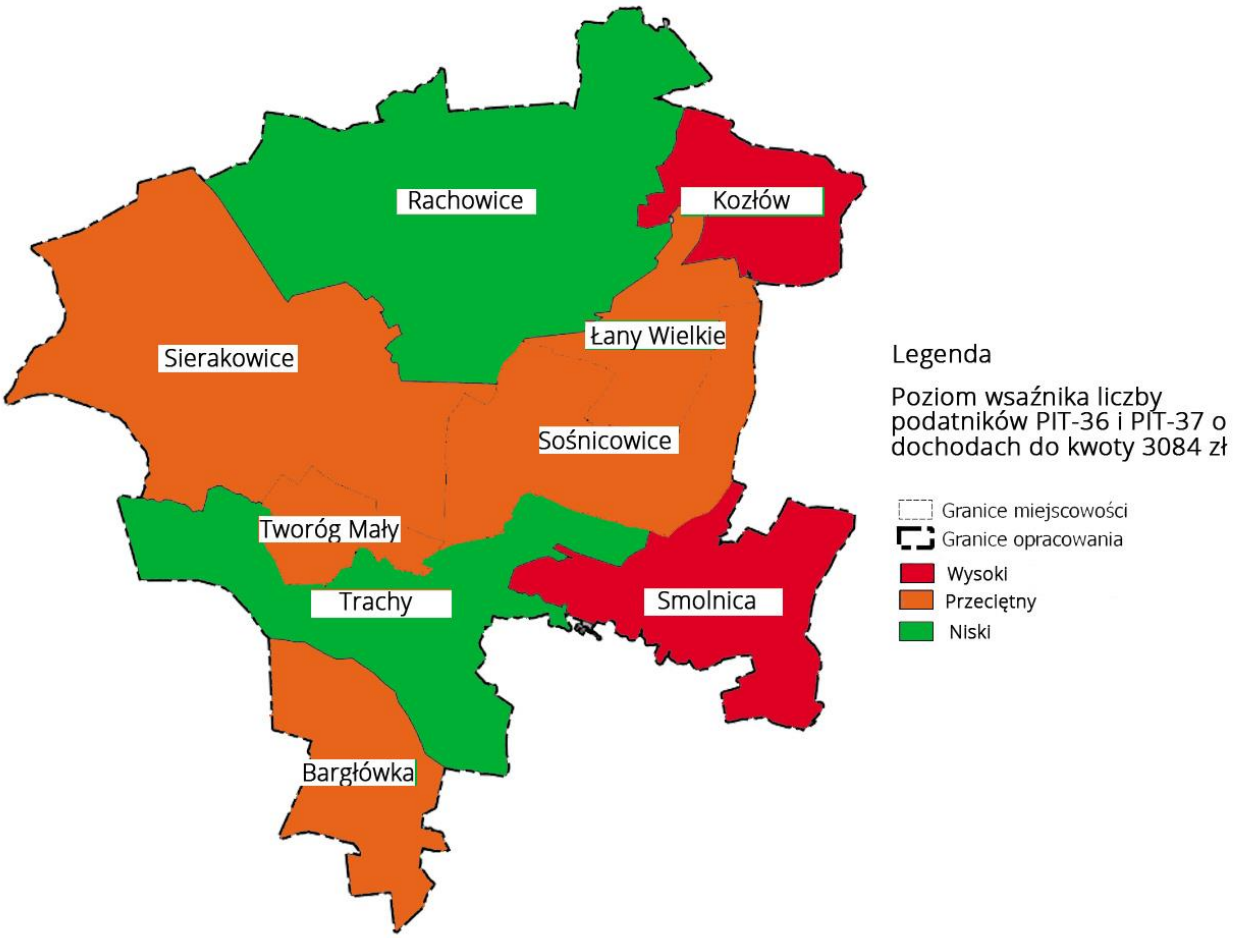


**w Gminie Sośnicowice.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 15. Wskaźnik liczby podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) w Gminie Sośnicowice.**

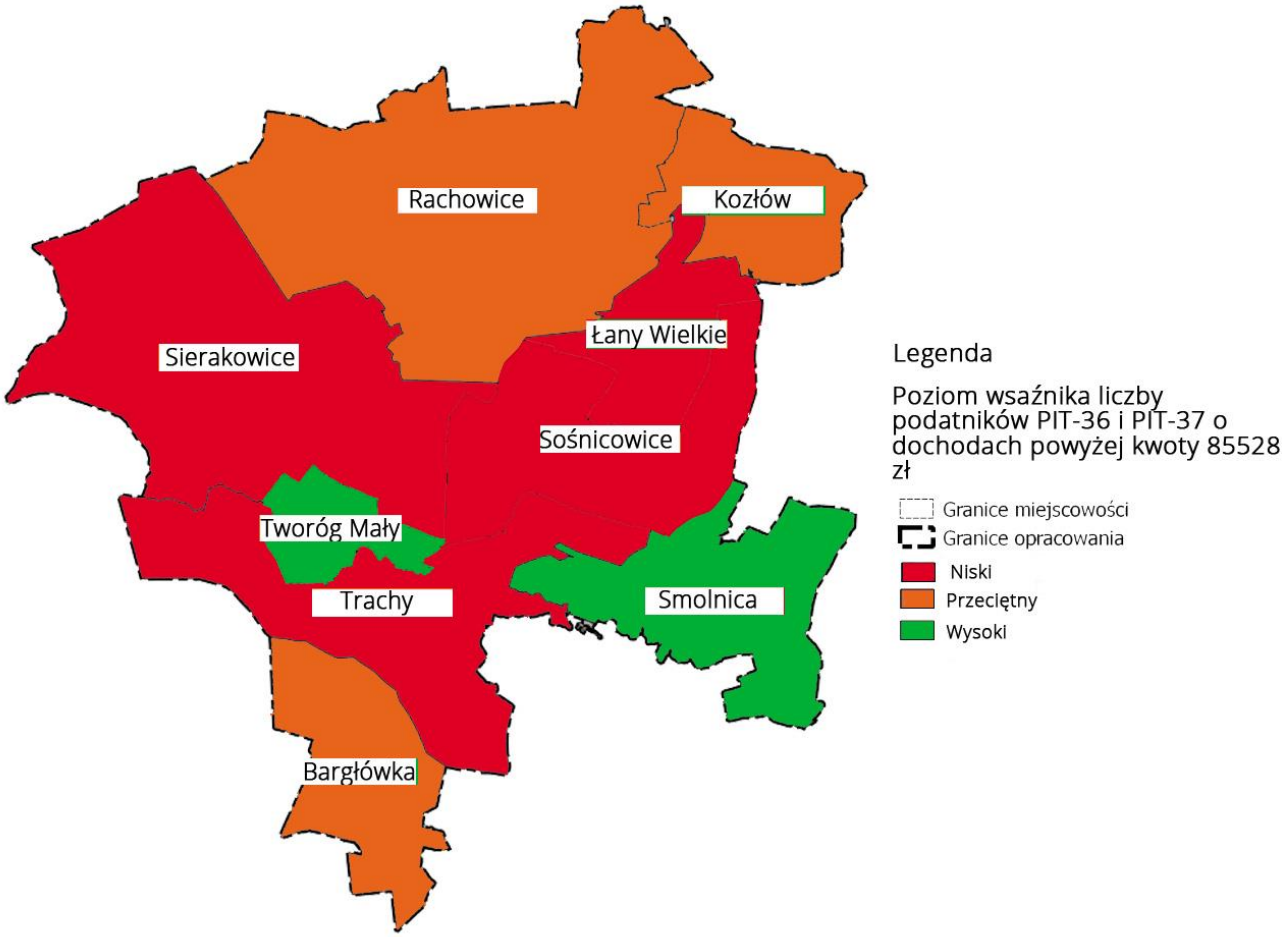


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.4 Wnioski ze sfery gospodarczej

Podstawowy wskaźnik diagnozujący sytuację gospodarczą w Gminie Sośnicowice odnosi się do liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych obszarach gminy. Wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców można uznać za dość różnorodną w poszczególnych obszarach. Średnia dla gminy wynosi 6,19; najwyższy wskaźnik to 7,91 (występujący w Sośnicowicach), a najniższy to 4,26 (w Rachowicach).

Diagnoza kolejnego z wymiarów sfery gospodarczej obrazuje liczbę podatników PIT-36 i PIT-37 w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźniki przedstawiają zarówno aktywność gospodarczą mieszkańców, ale także ich zamożność. Skala tego zjawiska została określona za pomocą wskaźnika określającego liczbę podatników PIT osiągających kwoty w wybranym przedziale w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W celu obliczenia wskaźnika poddano analizie dane podzielone według skali progów podatkowych, tj. osoby zwolnione z obowiązku płacenia podatku, które osiągają dochód do kwoty 3084 zł, oraz osoby płacące podatek w wysokości 32%, które osiągają dochód powyżej kwoty 85528 zł. Wysoki wskaźnik podatników PIT o dochodach powyżej kwoty 85528 zł przypada na mieszkańców Smolnicy i Tworogu Małego.

**Mapa 16. Kumulacja problemów gospodarczych.**

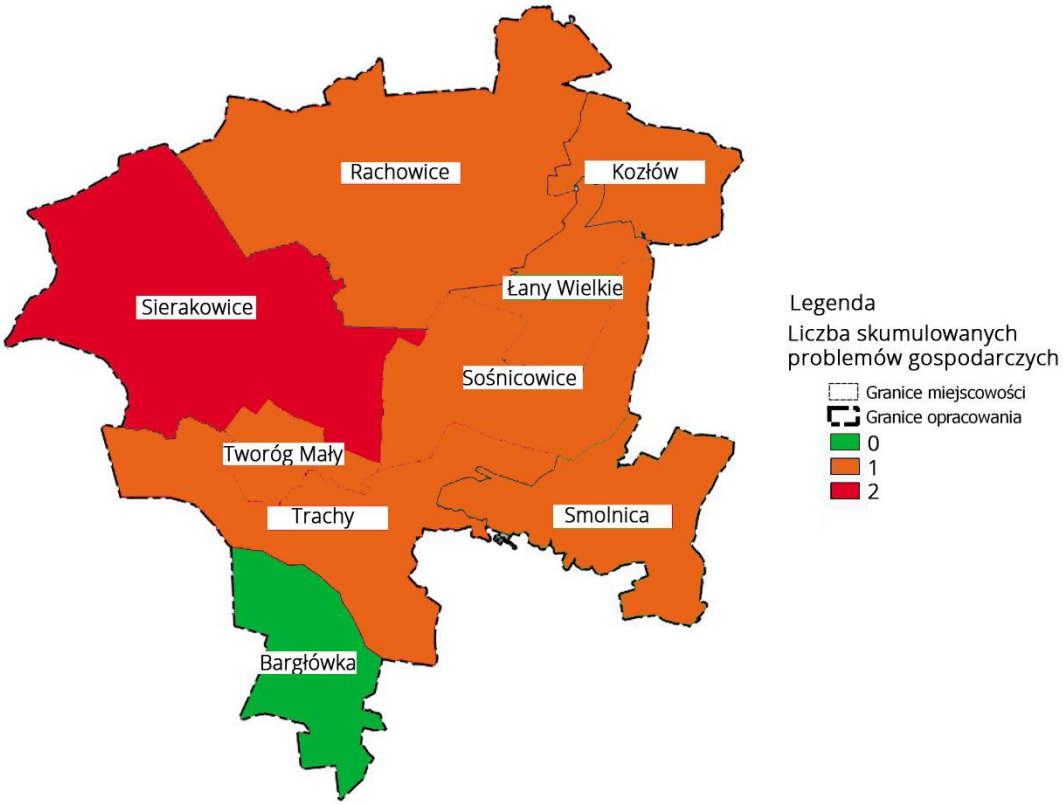


*Źródło: Opracowanie własne.*

Problem wykorzystania lokalnego potencjału gospodarczego dla rozwoju biznesu zilustrowano mapą stanowiącą opracowanie własne Wnioskodawcy. Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów gospodarczych występujących na danym obszarze.

## 4.5 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

**Tabela 17. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.**

| | Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości |
|---|---|---|
| **Bargłówka** | 0,05 | 0,07 |
| **Kozłów** | 0,04 | 0,15 |
| **Rachowice** | 0,05 | 0,02 |
| **Sierakowice** | 0,07 | 0,06 |
| **Smolnica** | 0,07 | 0,10 |
| **Sośnicowice** | 0,11 | 0,25 |
| **Trachy** | 0,06 | 0,04 |
| **Tworóg Mały** | 0,08 | 0,09 |
| **Łany Wielkie** | 0,09 | 0,14 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,08 | 0,08 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 17. Wskaźnik udziału powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy.**

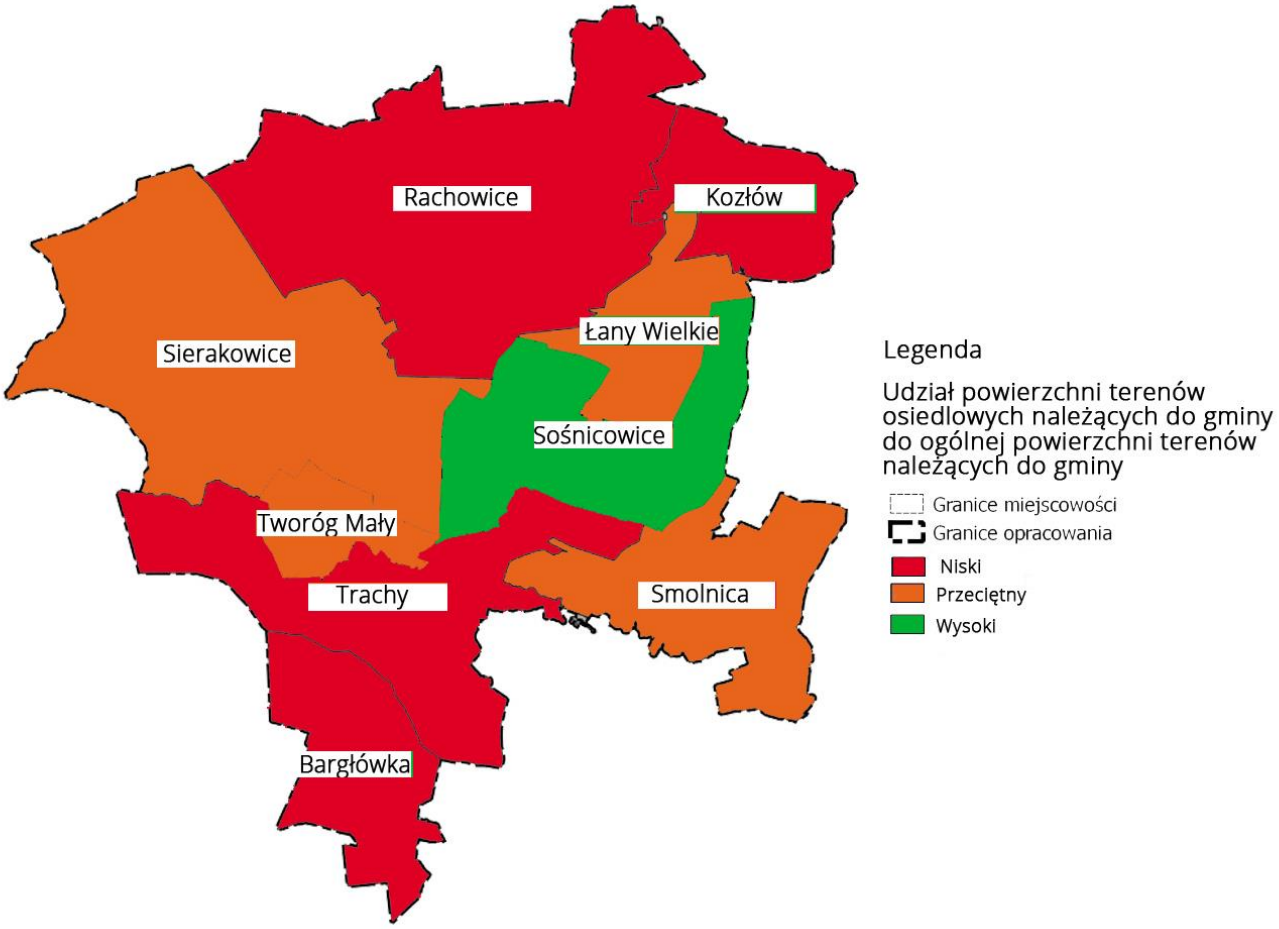


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 18. Wskaźnik powierzchni pokrycia obszaru Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości.**

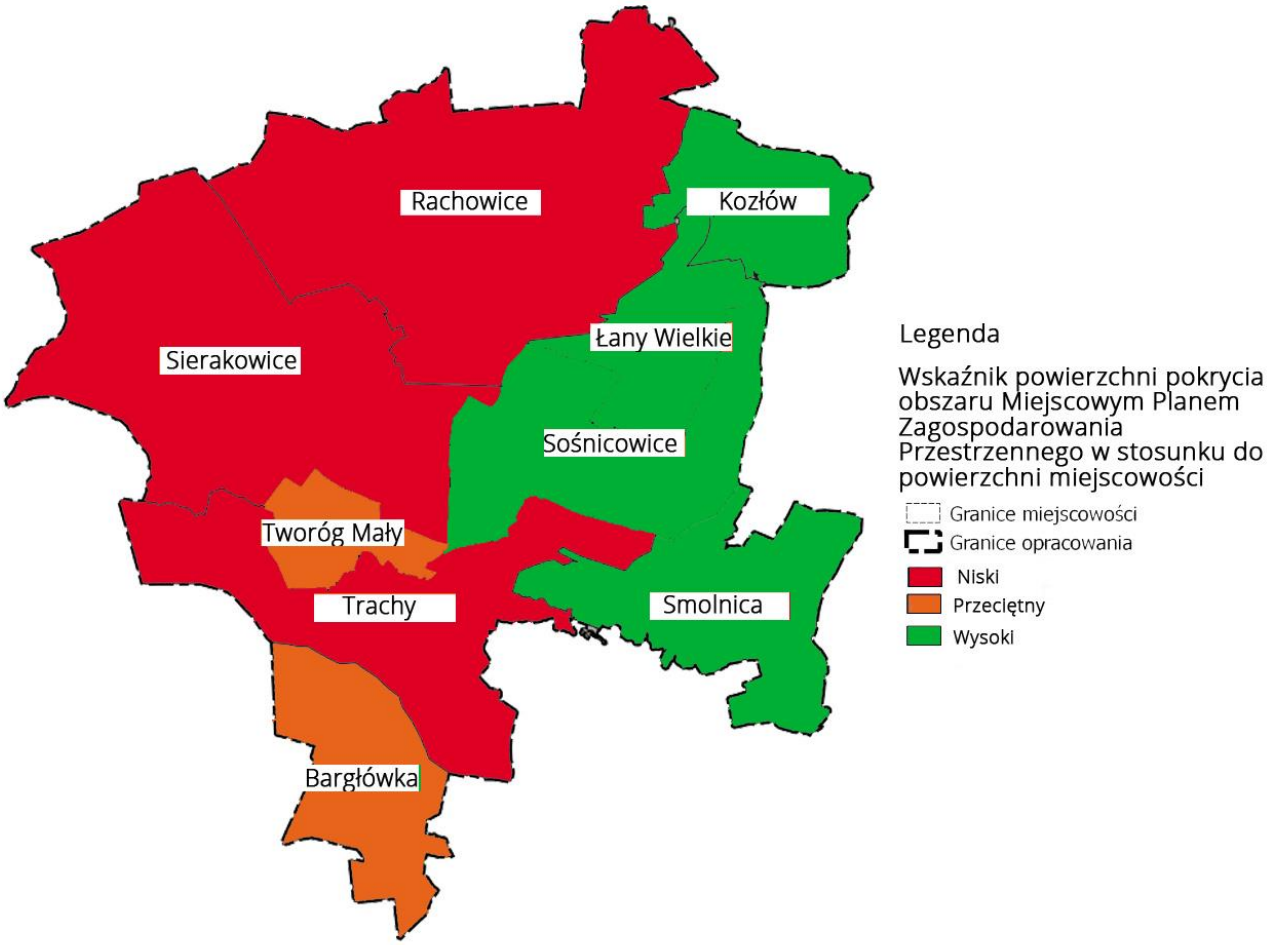


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.6 Wnioski ze sfery funkcjonalno-przestrzennej

Diagnozę sytuacji funkcjonalno-przestrzennej w gminie dokonano na podstawie analizy udziału powierzchni terenów osiedlowych gminy w stosunku do ogólnej powierzchni terenów gminy oraz stosunku powierzchni obszarów pokrytych Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego do powierzchni ogólnej danej miejscowości. Niskie wskaźniki w obu kryteriach występują w obszarze Trachów i Rachowic, natomiast wysoki wskaźnik w obu kryteriach występuje jedynie w obszarze Sośnicowic. Słabo zurbanizowane tereny to przede wszystkim Trachy oraz Rachowice, a także Bargłówka, Kozłów i Sierakowice.

**Mapa 19. Kumulacja problemów funkcjonalno-przestrzennych.**

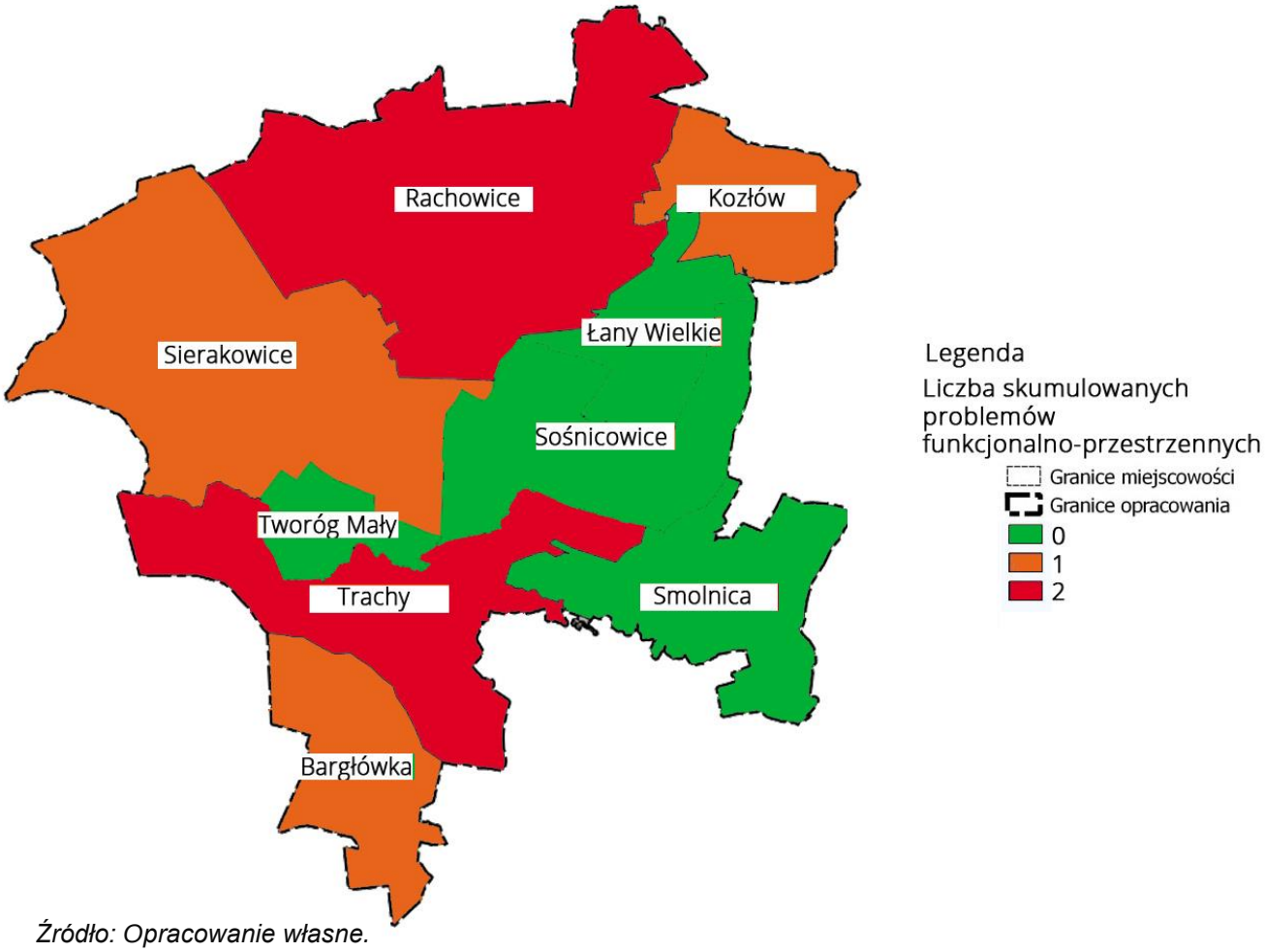


*Źródło: Opracowanie własne.*

Problem wykorzystania lokalnego potencjału funkcjonalno-przestrzennego zilustrowano mapą stanowiącą opracowanie własne Wnioskodawcy. Mapa obrazuje za

pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów funkcjonalno-przestrzennych występujących na danym obszarze.

## 4.7 Sfera techniczna

**Tabela 18. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.**

| | Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych | Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy |
|---|---|---|
| **Bargłówka** | 1,00 | 0,28 |
| **Kozłów** | 0,00 | 0,42 |
| **Rachowice** | 1,00 | 0,28 |
| **Sierakowice** | 1,00 | 0,21 |
| **Smolnica** | 1,00 | 0,26 |
| **Sośnicowice** | 0,88 | 0,12 |
| **Trachy** | 1,00 | 0,27 |
| **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,34 |
| **Łany Wielkie** | 0,75 | 0,31 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,89 | 0,23 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 20. Wskaźnik udziału budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych.**

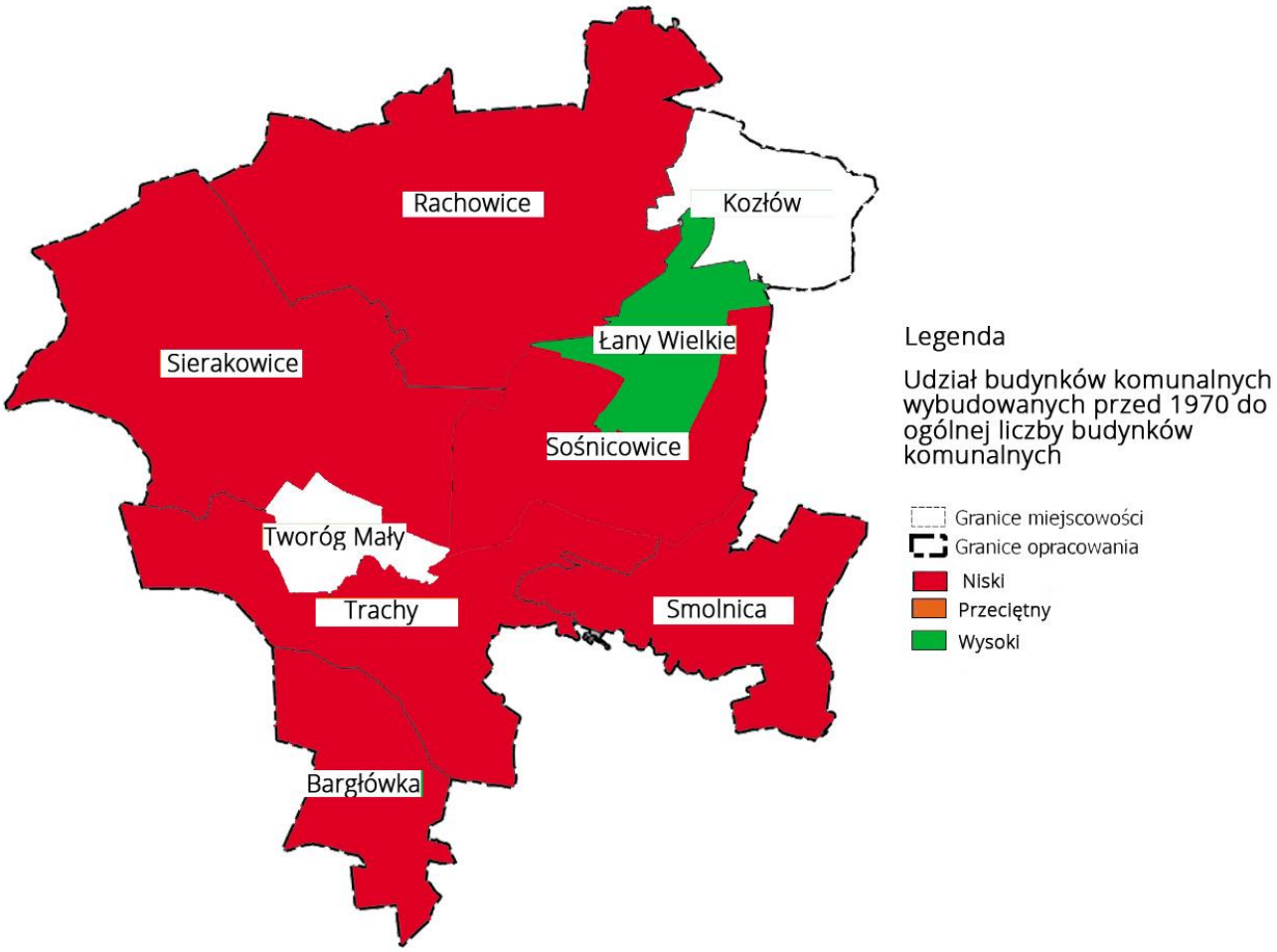


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 21. Wskaźnik udziału powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy.**

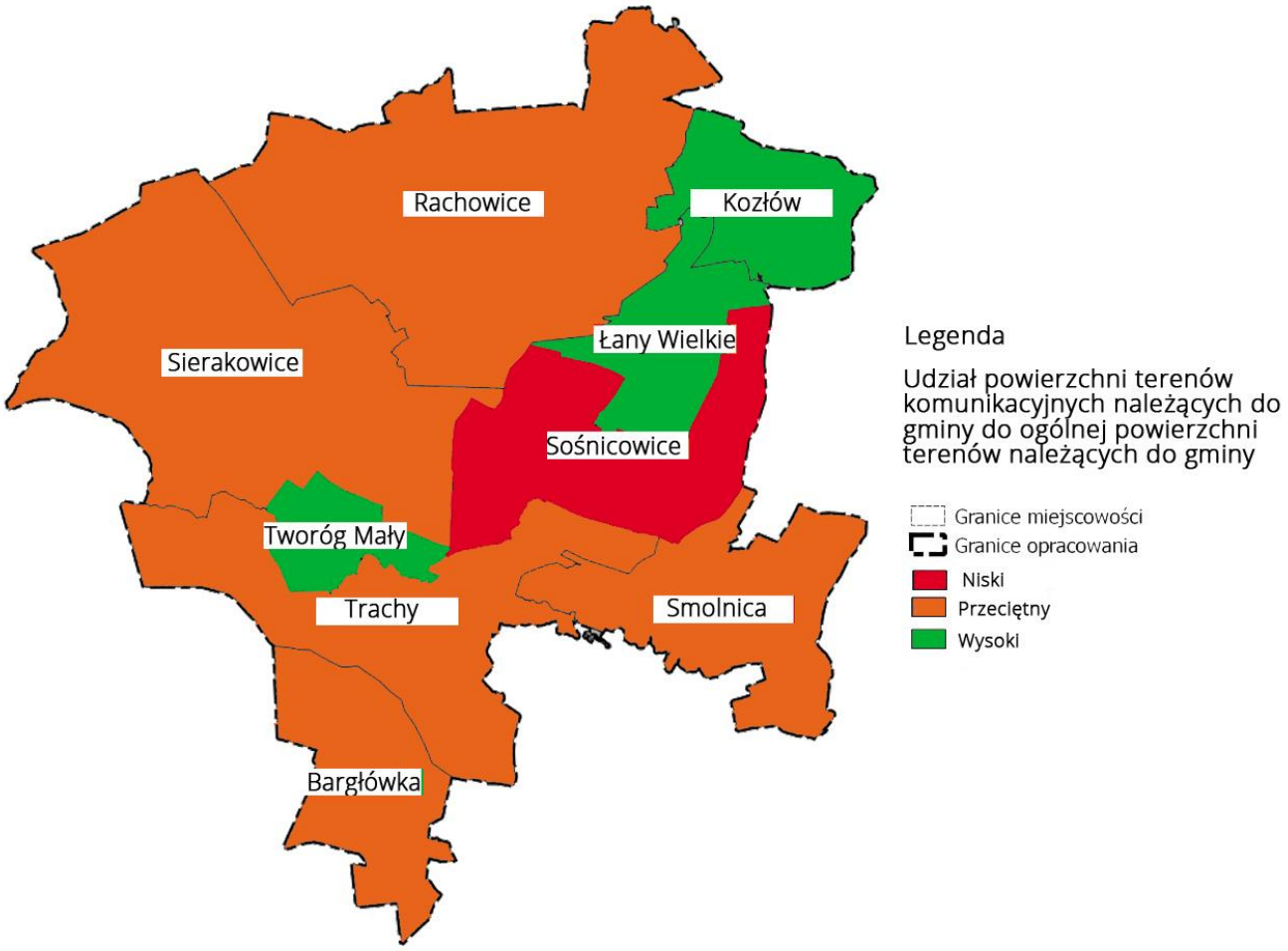


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.8 Wnioski ze sfery technicznej

Diagnozę stanu technicznego w gminie obrazuje wskaźnik udziału budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 r. do ogólnej liczby budynków komunalnych oraz udział powierzchni terenów komunikacyjnych na danym obszarze, należących do gminy, do ogólnej liczby powierzchni terenów należących do gminy. Niski wskaźnik budynków wybudowanych przed 1970 r. występuje tylko w jednym obszarze gminy, tj. w Łanach Wielkich. Pozostałe obszary cechują się wysokim wskaźnikiem występowania budynków komunalnych wybudowanych przed 1970. Dodatkowo w obszarze Tworoga Małego oraz Kozłowa nie występuje żaden budynek komunalny. Jeśli chodzi o wskaźnik udziału terenów komunikacyjnych, niską koncentracją cechują się Sośnicowice, natomiast wysoki wskaźnik występuje w Łanach Wielkich, Tworogu Małym i Kozłowie.

**Mapa 22. Kumulacja problemów technicznych.**

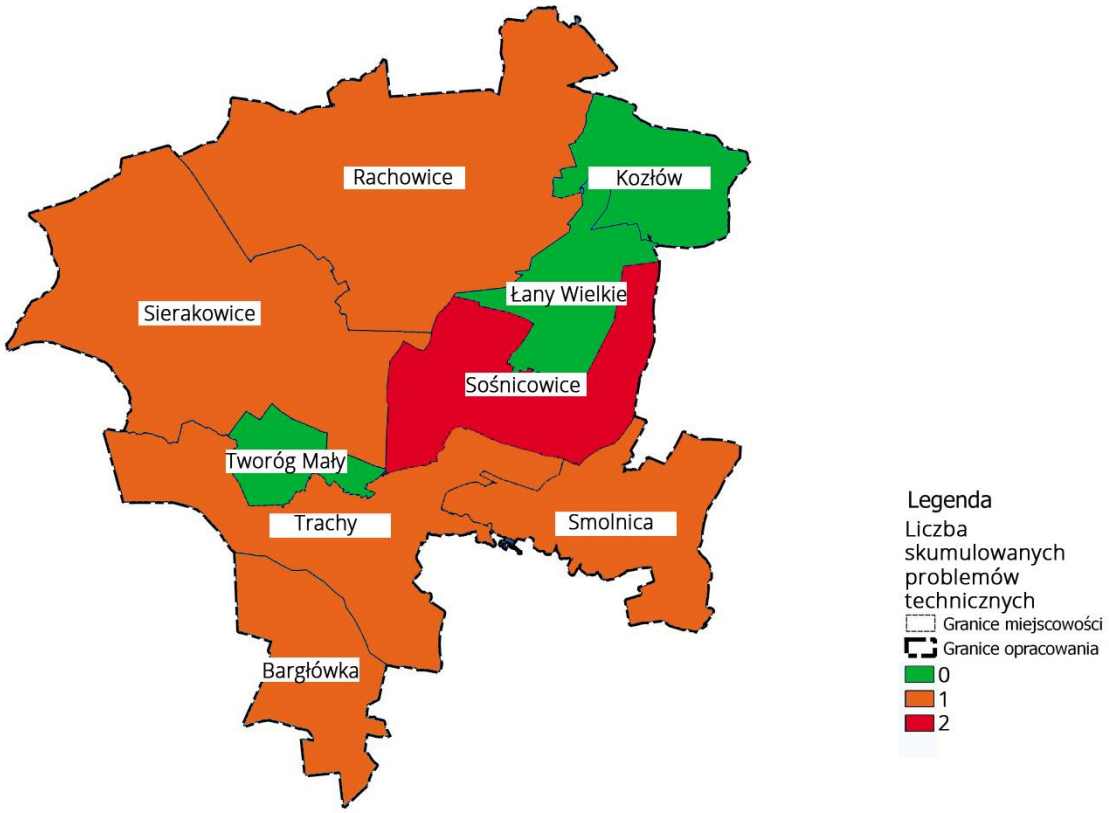


*Źródło: Opracowanie własne.*

Problem wykorzystania lokalnego potencjału technicznego zilustrowano mapą stanowiącą opracowanie własne Wnioskodawcy. Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów technicznych występujących na danym obszarze.

## 4.9 Sfera środowiskowa

**Tabela 19. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.**

| | Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Podłączenie do kanalizacji |
|---|---|---|
| **Bargłówka** | 0,00 | BRAK |
| **Kozłów** | 0,03 | BRAK |
| **Rachowice** | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| **Sierakowice** | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| **Smolnica** | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| **Sośnicowice** | 0,20 | WYSTĘPUJE CZĘŚCIOWO |
| **Trachy** | 0,00 | BRAK |
| **Tworóg Mały** | 0,01 | BRAK |
| **Łany Wielkie** | 0,11 | BRAK |
| **Średnia dla Gminy** | 0,08 | |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Mapa 23. Wskaźnik udziału powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy.**

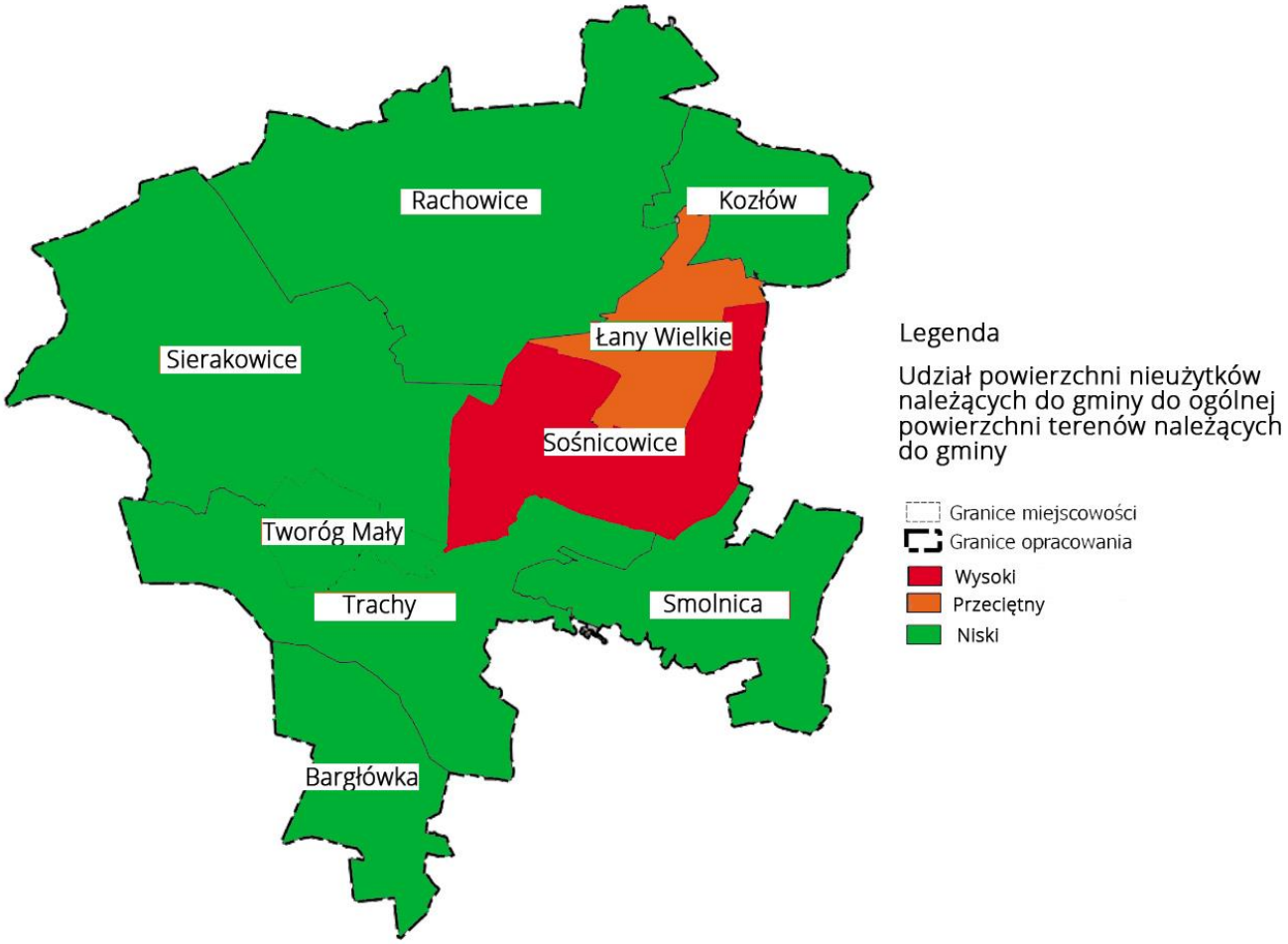


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 24. Wskaźnik podłączenia do kanalizacji.**

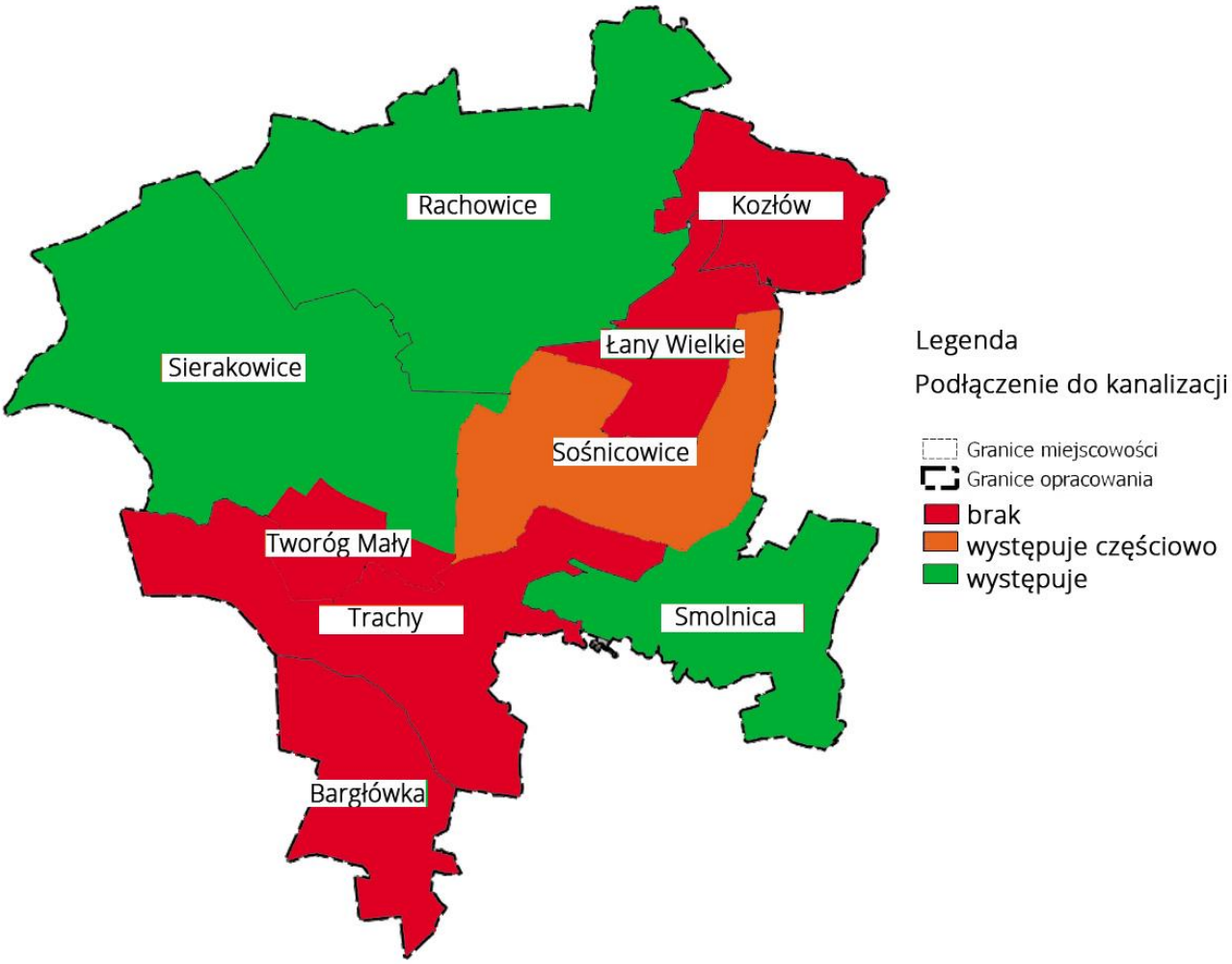


*Źródło: Opracowanie własne.*

## 4.10 Wnioski ze sfery środowiskowej

Podstawowy wskaźnik diagnozujący sytuację środowiskową w Gminie Sośnicowice odnosi się do udziału powierzchni nieużytków należących do gminy w stosunku do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy. Średnia dla gminy wynosi 0,08; najwyższy wskaźnik udziału nieużytków to 0,20 występujący w Sośnicowicach. Niski wskaźnik występowania nieużytków występuje niemalże we wszystkich pozostałych obszarach Gminy Sośnicowice. Diagnoza kolejnego z wymiarów sfery środowiskowej odnosi się do podłączenia obszarów (min. w części obszaru) do infrastruktury kanalizacyjnej. Obszary problemowe, z punktu widzenia poziomu wskaźnika, to: Bargłówka, Kozłów, Trachy, Tworóg Mały i Łany Wielkie, gdzie nie występuje nawet w minimalnej części podłączenie obszaru do kanalizacji. Z uwagi na podłączenie do infrastruktury kanalizacyjnej obszarem problemowym są także Sośnicowice, ze względu na jedynie częściowe skanalizowanie obszaru. Sośnicowice należą do ważnego obszaru aglomeracji, dla którego − z punktu widzenia przepisów krajowych i UE − występuje konieczność podłączenia do sieci kanalizacyjnej terenów stanowiących aglomerację.

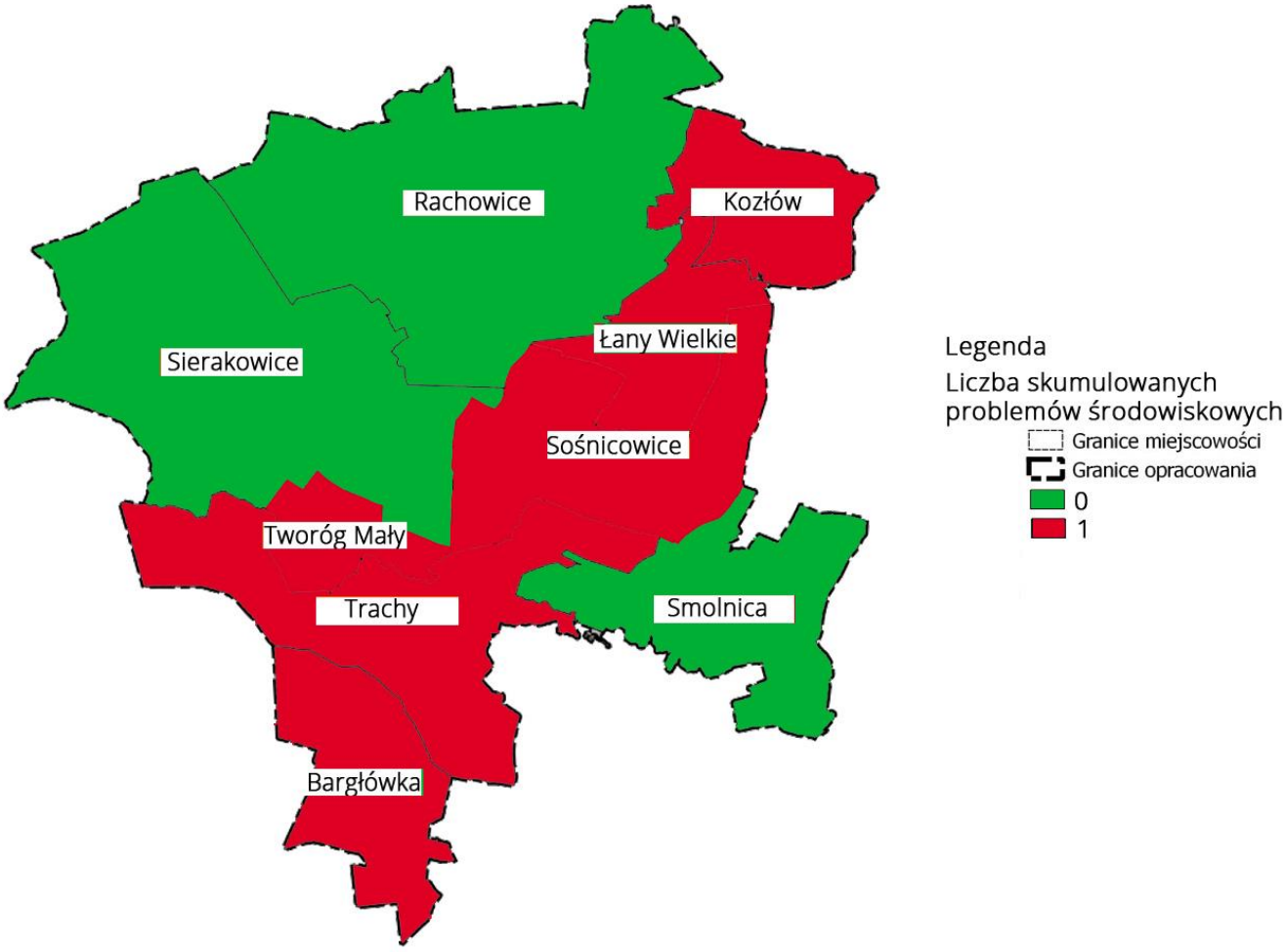


**Mapa 25. Kumulacja problemów środowiskowych.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

Problem wykorzystania lokalnego potencjału środowiskowego zilustrowano mapą stanowiącą opracowanie własne Wnioskodawcy. Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów środowiskowych występujących na danym obszarze.

# 5 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

W celu wyłonienia obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności dokonano analizy koncentracji problemów społecznych w odniesieniu do całego obszaru Gminy Sośnicowice. Analiza problemów społecznych obejmowała diagnozę ilościową w obszarze dziewięciu różnych czynników społecznych odnoszących się do polityki społecznej, przestępczości, rynku pracy oraz edukacji i osób młodych w gminie. Dodatkowo diagnozę ilościową pogłębiono o analizę pięciu czynników gospodarczych. W obszarze diagnozy ilościowej obejmującej sferę techniczną, środowiskową i funkcjonalno-przestrzenną w każdej z nich analizie poddano po dwa czynniki.

W celu zobrazowania całościowej sytuacji Gminy Sośnicowice dokonano zestawienia wszystkich czynników analizowanych w gminie, co przedstawia tabela 20 oraz tabela 21. **Na podstawie danych zawartych w tabeli 22 dotyczącej skali zjawisk kryzysowych stwierdza się, iż najwięcej zjawisk kryzysowych występuje na terenie miasta Sośnicowice (10) oraz na terenie sołectw: Rachowice (8), Smolnica (8), Trachy (7), Sierakowice (7),Tworóg Mały (5). Niższa koncentracja tych zjawisk występuje na terenie sołectw: Bargłówka (4), Kozłów (4), Łany Wielkie (3).**

**Jako obszar zdegradowany wyznacza się miasto Sośnicowice oraz sołectwa Rachowice, Trachy, Sierakowice, Smolnica oraz Tworóg Mały.**

**Tabela 20. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cześć 1.**

| | Wymiar analizy | Czynniki społeczne | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Lp.** | **Obszar** | Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
| **1.** | **Bargłówka** | 0,00 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,04 | 0,01 |
| **2.** | **Kozłów** | 0,00 | 0,10 | 0,10 | 1,99 | 1,26 | 0,00 | 1,84 | 0,02 | 0,00 |
| **3.** | **Rachowice** | 0,28 | 0,28 | 0,28 | 0,28 | 2,41 | 0,71 | 3,13 | 0,04 | 0,01 |
| **4.** | **Sierakowice** | 0,09 | 0,18 | 0,35 | 0,17 | 2,48 | 0,18 | 3,37 | 0,03 | 0,01 |
| **5.** | **Smolnica** | 0,17 | 0,42 | 0,33 | 0,40 | 0,00 | 0,33 | 0,00 | 0,04 | 0,02 |
| **6.** | **Sośnicowice** | 0,17 | 0,40 | 0,45 | 0,45 | 3,56 | 0,40 | 9,27 | 0,03 | 0,01 |
| **7.** | **Trachy** | 0,13 | 0,38 | 0,38 | 0,25 | 0,00 | 0,13 | 0,00 | 0,03 | 0,01 |
| **8.** | **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 2,14 | 0,00 | 4,29 | 0,04 | 0,00 |
| **9.** | **Łany Wielkie** | 0,00 | 0,29 | 0,14 | 0,00 | 1,30 | 0,29 | 1,30 | 0,03 | 0,01 |
| **10.** | **Średnia dla Gminy** | 0,11 | 0,28 | 0,29 | 0,49 | 1,64 | 0,25 | 3,17 | 0,03 | 0,01 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 21. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – część 2.**

| | Wymiar analizy | Czynniki gospodarcze | | | | Czynniki funkcjonalno-przestrzenne | | Czynniki techniczne | | Czynniki środowiskowe | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Lp. | Obszar | Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości | Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych | Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Podłączenie do kanalizacji |
| 1. | Bargłówka | 5,10 | 0,07 | 5,11 | 2,54 | 0,05 | 0,07 | 1,00 | 0,28 | 0,00 | BRAK |
| 2. | Kozłów | 6,67 | 0,13 | 7,76 | 2,55 | 0,04 | 0,15 | 0,00 | 0,42 | 0,03 | BRAK |
| 3. | Rachowice | 4,26 | 0,07 | 4,34 | 2,38 | 0,05 | 0,02 | 1,00 | 0,28 | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| 4. | Sierakowice | 4,43 | 0,06 | 5,21 | 1,48 | 0,07 | 0,06 | 1,00 | 0,21 | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| 5. | Smolnica | 7,73 | 0,10 | 8,48 | 6,79 | 0,07 | 0,10 | 1,00 | 0,26 | 0,00 | WYSTĘPUJE |
| 6. | Sośnicowice | 7,91 | 0,18 | 5,78 | 1,91 | 0,11 | 0,25 | 0,88 | 0,12 | 0,20 | WYSTĘPUJE CZĘŚCIOWO |
| 7. | Trachy | 5,13 | 0,08 | 4,39 | 1,50 | 0,06 | 0,04 | 1,00 | 0,27 | 0,00 | BRAK |
| 8. | Tworóg Mały | 7,50 | 0,04 | 5,17 | 5,86 | 0,08 | 0,09 | 0,00 | 0,34 | 0,01 | BRAK |
| 9. | Łany Wielkie | 5,06 | 0,27 | 5,69 | 1,00 | 0,09 | 0,14 | 0,75 | 0,31 | 0,11 | BRAK |
| 10. | Średnia dla Gminy | 6,19 | 0,06 | 5,92 | 2,70 | 0,08 | 0,08 | 0,89 | 0,23 | 0,08 | |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 22. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.**

| Lp. | Obszar | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Bargłówka | 1 | 0 | 1 | 1 | 1 | 4 |
| 2. | Kozłów | 1 | 1 | 1 | 0 | 1 | 4 |
| 3. | Rachowice | 4 | 1 | 2 | 1 | 0 | 8 |
| 4. | Sierakowice | 3 | 2 | 1 | 1 | 0 | 7 |
| 5. | Smolnica | 6 | 1 | 0 | 1 | 0 | 8 |
| 6. | Sośnicowice | 6 | 1 | 0 | 2 | 1 | 10 |
| 7. | Trachy | 2 | 1 | 2 | 1 | 1 | 7 |
| 8. | Tworóg Mały | 3 | 1 | 0 | 0 | 1 | 5 |
| 9. | Łany Wielkie | 1 | 1 | 0 | 0 | 1 | 3 |
| 10. | Ogólnie dla gminy | 27 | 9 | 7 | 7 | 6 | 56 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 26. Kumulacja zjawisk kryzysowych w ujęciu przestrzennym.**

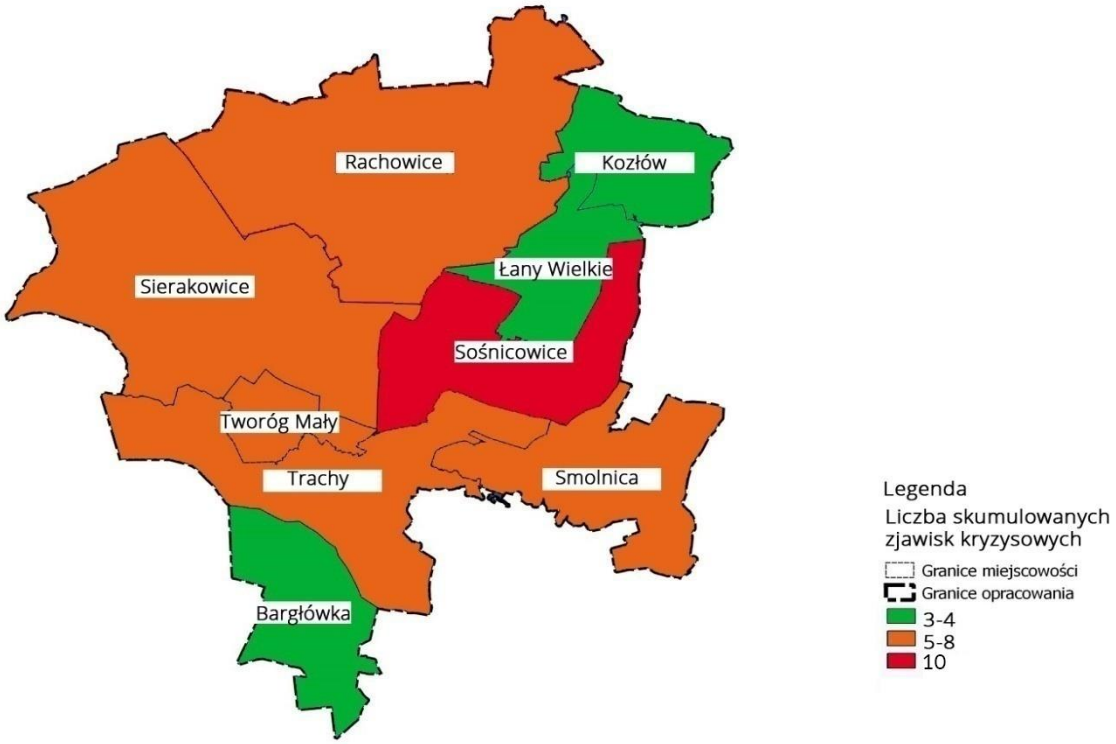


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 27. Obszar zdegradowany w ujęciu przestrzennym Gminy Sośnicowice.**

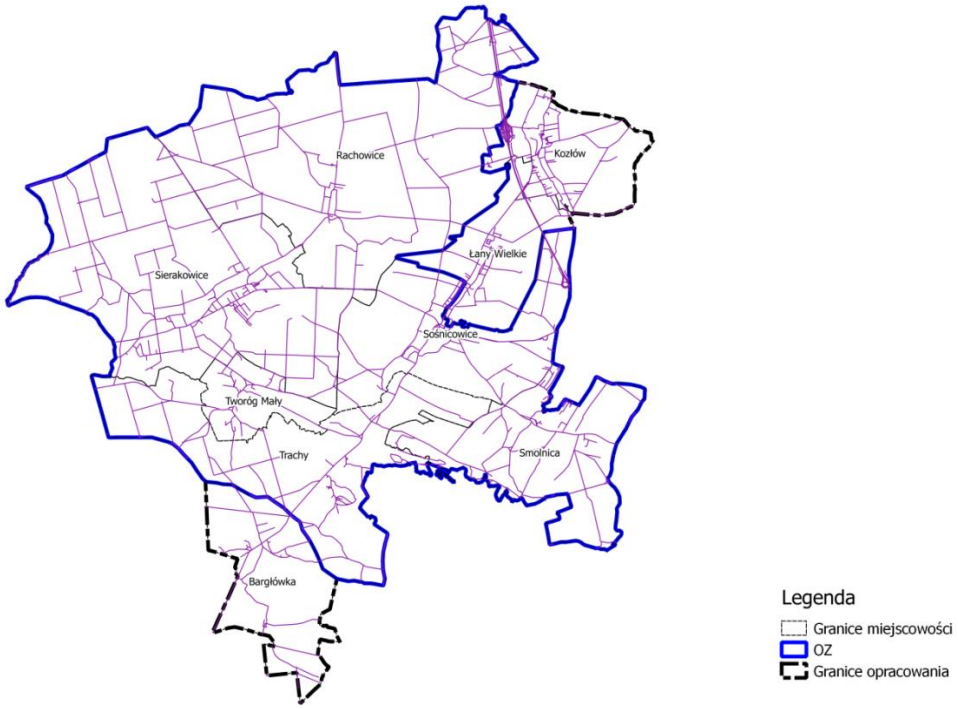


*Źródło: Opracowanie własne.*

# 6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY SOŚNICOWICE

## 6.1 Analiza danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

Wszelkie dane pozyskane w celu dokonania diagnoz ilościowych i jakościowych zostały przedstawione w zestawieniach tabelarycznych. Kolorem pomarańczowym oznaczono te wartości czynników, które znajdują się na poziomie zbliżonym do przeciętnego w odniesieniu do całego obszaru gminy; kolorem zielonym oznaczono te czynniki, które kształtują się korzystnie w stosunku do przeciętnej w gminie; a kolorem czerwonym – te czynniki, których poziom wskazuje na występowanie stanu kryzysowego, gdyż na tych terenach skala problemów społecznych przekracza przeciętny poziom w gminie. Oznaczenie „P" dotyczy przeciętnego poziomu występowania zjawiska ocenianego na podstawie danych jakościowych, oznaczenie „N" odnosi się do niskiego poziomu danego zjawiska, zaś oznaczenie „W" sygnalizuje, że wskaźnik kształtuje się na poziomie wyższym niż przeciętnie dla gminy.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego dokonano pogłębionej analizy problemów społecznych, gospodarczych, funkcjonalno–przestrzennych, technicznych oraz środowiskowych występujących na obszarze zdegradowanym − zarówno wykorzystując dane ilościowe, jak i dane jakościowe będące wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji wśród mieszkańców oraz ekspertów.

Wykaz jednostek na obszarze zdegradowanym wraz z liczbą ich mieszkańców oraz powierzchnią danego obszaru przedstawiono w tabeli nr 23.

**Tabela 23. Liczba mieszkańców w jednostkach funkcjonalnych na obszarze zdegradowanym w Gminie Sośnicowice oraz powierzchnia obszaru.**

| Miejscowość | Liczba mieszkańców | Powierzchnia obszaru |
|---|---|---|
| **Rachowice** | 704 | 2869 |
| **Sierakowice** | 1128 | 2564 |
| **Smolnica** | 1203 | 1082 |

| | | |
|---|---|---|
| **Sośnicowice** | 1770 | 1168 |
| **Trachy** | 799 | 1501 |
| **Tworóg Mały** | 280 | 338 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

Poniżej zaprezentowano wykaz czynników (wskaźników), które analizowano na obszarze zdegradowanym, zmierzając do wyznaczenia obszaru rewitalizowanego (tabela nr 24).

**Tabela 24. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego.**

| CZYNNIKI SPOŁECZNE |
|---|
| 1) Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>2) Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>3) Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>4) Zauważalny poziom alkoholizmu;<br>5) Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>6) Liczba przestępstw związana ze zniszczeniem mienia w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>7) Liczba przestępstw z tytułu kradzieży (wykroczenia) w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>8) Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>9) Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>10) Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>11) Liczba dzieci szkół podstawowych korzystających ze świetlicy szkolnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>12) Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>13) Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>14) Liczba bezrobotnych kobiet w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>15) Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>16) Poziom kapitału społecznego (zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO, uczestnictwo w spotkaniach wiejskich);<br>17) Frekwencja w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 w przeliczeniu na 100 mieszkańców. |

*Źródło: Opracowanie własne.*

W kolejnych tabelach przedstawiono wykaz pozostałych czynników (wskaźników), które analizowano na obszarze zdegradowanym, zmierzając do wyznaczenia obszaru rewitalizowanego (tabela 25 i 26).

**Tabela 25. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych oraz funkcjonalno-przestrzennych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego.**

| CZYNNIKI GOSPODARCZE |
|---|
| 1) Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>2) Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem;<br>3) Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne);<br>4) Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 3084 zł do 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne);<br>5) Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne);<br>6) Liczba pustostanów;<br>7) Wykorzystanie lokalnego potencjału gospodarczego dla rozwoju biznesu;<br>8) Poziom przedsiębiorczości lokalnej;<br>9) Liczba budynków komunalnych z przeznaczeniem na działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców;<br>10) Średnie ceny nieruchomości w złotych brutto za m2. |
| **CZYNNIKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE** |
| 1) Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy;<br>2) Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości;<br>3) Dostępność parkingów;<br>4) Dostępność połączeń komunikacyjnych;<br>5) Estetyka przestrzeni publicznej;<br>6) Poziom degradacji infrastruktury komunalnej;<br>7) Poziom bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej;<br>8) Liczba inwestycji publicznych zrealizowanych przez gminę na danym obszarze w przeliczeniu na 100 mieszkańców. |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 26. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych oraz środowiskowych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego.**

| CZYNNIKI TECHNICZNE |
|---|
| 1) Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych;<br>2) Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy;<br>3) Poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszych i rowerzystów;<br>4) Poziom degradacji dróg. |
| **CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE** |
| 1) Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy;<br>2) Podłączenie do kanalizacji sanitarnej;<br>3) Poziom zagrożenia hałasem;<br>4) Poziom degradacji środowiska;<br>5) Poziom tzw. niskiej emisji;<br>6) Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w przeliczeniu na 100 mieszkańców. |

*Źródło: Opracowanie własne.*

Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców oraz ekspertów poszczególnych dziedzin stanowią jedną z podstawowych metod socjologii empirycznej wykorzystywanych w diagnozach społeczno-przestrzennych. Niniejsze badanie ankietowe przeprowadzone zostało wśród mieszkańców gminy Sośnicowice. Ankiety kierowane do mieszkańców udostępnione zostały na stronach internetowych instytucji znajdujących się na terenie gminy. Respondenci wypowiadali się na temat jakości życia w gminie, bezrobocia, pomocy społecznej, estetyki, komunikacji oraz zagadnień funkcjonalno-przestrzennych. W celu przeprowadzenia badania wykorzystano kwestionariusz ankiety, który umożliwił opracowanie wyników w sposób ilościowy. Dodatkowo przeprowadzono konsultacje eksperckie w zakresie wszystkich czynników analizowanych w obszarze wyznaczenia obszaru rewitalizowanego. Konsultacje opierały się na pozyskaniu danych od pracowników Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach zajmujących się funkcjonowaniem poszczególnych działów struktury organizacyjnej jednostki. Pracownicy Urzędu wypowiadali się na tematy zawarte w poszczególnych obszarach tematycznych ujętych w ankiecie.

Badani posiadali także możliwość swobodnego wypowiedzenia się na temat stanu jakości życia w gminie. W celu kompleksowego podejścia do diagnozy i wyznaczenia obszaru rewitalizowanego należy uwzględnić ocenę uczestników ankiety na temat życia w gminie Sośnicowice wyników oraz wyniki konsultacji eksperckich.

## 6.1.1 Sfera społeczna

### 6.1.1.1 Pomoc społeczna

**Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna.**

| | Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Zauważalny poziom alkoholizmu |
|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 0,28 | 0,28 | 0,28 | N |
| **Sierakowice** | 0,09 | 0,18 | 0,35 | N |
| **Smolnica** | 0,17 | 0,42 | 0,33 | N |
| **Sośnicowice** | 0,17 | 0,40 | 0,45 | W |
| **Trachy** | 0,13 | 0,38 | 0,38 | N |
| **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,00 | 0,00 | N |
| **Średnia dla gminy** | 0,15 | 0,32 | 0,36 | |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

### 6.1.1.2 Przestępczość

**Tabela 28. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość.**

| | Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba przestępstw związana ze zniszczeniem mienia w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba przestępstw z tytułu kradzieży (wykroczenia) w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 0,28 | 0,14 | 0,14 |
| **Sierakowice** | 0,17 | 0,09 | 0,00 |
| **Smolnica** | 0,40 | 0,24 | 0,16 |
| **Sośnicowice** | 0,45 | 0,11 | 0,28 |
| **Trachy** | 0,25 | 0,13 | 0,00 |
| **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| **Średnia dla gminy** | 0,49 | 0,12 | 0,31 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

### 6.1.1.3 Edukacja

**Tabela 29. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – edukacja.**

| | Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych korzystających ze świetlicy szkolnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 2,41 | 0,71 | 3,13 | 6,25 |
| **Sierakowice** | 2,48 | 0,18 | 3,37 | 5,41 |
| **Smolnica** | 0,00 | 0,33 | 0,00 | 3,57 |
| **Sośnicowice** | 3,56 | 0,40 | 9,27 | 4,86 |
| **Trachy** | 0,00 | 0,13 | 0,00 | 2,13 |
| **Tworóg Mały** | 2,14 | 0,00 | 4,29 | 5,71 |
| **Średnia dla gminy** | 1,94 | 0,32 | 4,01 | 0,03 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

### 6.1.1.4 Rynek pracy

**Tabela 30. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – rynek pracy.**

| | Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych kobiet w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 0,04 | 0,01 | 0,01 | 0,01 |
| **Sierakowice** | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 |
| **Smolnica** | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,01 |
| **Sośnicowice** | 0,03 | 0,01 | 0,01 | 0,01 |
| **Trachy** | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 |
| **Tworóg Mały** | 0,04 | 0,00 | 0,01 | 0,00 |
| **Średnia dla gminy** | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

### 6.1.1.5 Aktywność społeczna

**Tabela 31. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – aktywność społeczna.**

| | Poziom kapitału społecznego (zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO, uczestnictwo w spotkaniach wiejskich) | Frekwencja w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|
| **Rachowice** | W | 37,75 |
| **Sierakowice** | P | 36,78 |
| **Smolnica** | W | 38,75 |
| **Sośnicowice** | P | 31,55 |
| **Trachy** | N | 32,19 |
| **Tworóg Mały** | W | 83,16 |
| **Średnia dla gminy** | | 36,30 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

## 6.1.2 Wnioski ze sfery społecznej

Gmina Sośnicowice zamieszkiwana jest przez przeszło 8 tys. mieszkańców. Na przestrzeni analizowanych lat dostrzegalna jest względnie stała liczba mieszkańców w 2013 i 2014 roku (8 641 osoby) z niewielką tendencją wzrostową o 41 osób w 2015 i 2016 roku (8 682 osoby). Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że liczba mieszkańców w gminie zwiększa się.

Analizie w sferze społecznej poddano następujące czynniki: pomoc społeczną, przestępczość, edukację, rynek pracy oraz aktywność społeczną. Najwięcej problemów społecznych w obszarze zdegradowanym kumuluje się w mieście Sośnicowice oraz w sołectwach: Rachowice i Trachy. W obszarze pomocy społecznej różne problemy występują bardzo często w tych samych rodzinach. Stąd ich kumulacja następuje w jednorodnych obszarach. Problemy te wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Bezrobocie, niepełnosprawność i nieporadność w pełnieniu funkcji wychowawczych to główne problemy wymagające współpracy rodzin z placówkami socjalnymi i innymi instytucjami wspierającymi pomoc społeczną na terenie gminy.

Głównym obszarem diagnozy w sferze społecznej było określenie wskaźnika osób pobierających zasiłki stałe, okresowe oraz celowe na terenie zdegradowanym. Zasiłki stałe to zasiłki, które przysługują pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jak również zasiłki przysługujące pełnoletniej

osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie, są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Zasiłki okresowe przyznawane są w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodzin. Inne zasiłki celowe i w naturze − to świadczenia fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39 ustawy o pomocy społecznej na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W przypadku powyższej analizy w sferze społecznej pomoc w formie zasiłków celowych przeważa nad innymi formami pomocy. Ubóstwo jest głównym problemem, z którym zmagają się mieszkańcy obszaru zdegradowanego korzystający z pomocy społecznej. Z tego tytułu liczba rodzin otrzymujących świadczenia jest największa. Kolejnymi problemami, z którymi zmagają się mieszkańcy gminy, są bezrobocie, niepełnosprawność i nieporadność w pełnieniu funkcji wychowawczych. Cała struktura problemów społecznych wzajemnie generuje się, a przede wszystkim jest ze sobą ściśle skorelowana.

Przestępczość − a co za tym idzie, także poczucie bezpieczeństwa w obszarze zdegradowanym − została przeanalizowana na podstawie występowania wskaźników określających poziom przestępczości w ogólnym wymiarze oraz z wyszczególnieniem kradzieży i przestępstw związanych ze zniszczeniem mienia. Najwyższe występowanie wskaźników odnotowuje się w obszarze Smolnicy i Rachowic. Poczucie bezpieczeństwa w obszarach, gdzie życie codzienne opiera się na silnych relacjach rodzinnych, jest bardzo ważnym elementem. Wśród problemów społecznych negatywnie oddziałujących na ogólnie rozumiane bezpieczeństwo oraz szeroko pojmowany komfort znajduje się również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która dotyka mieszkańców obszaru zdegradowanego. W obszarze edukacji i problemów związanych z młodzieżą i dziećmi na terenie zdegradowanym najwięcej negatywnych zjawisk występuje w obszarze Sośnicowic. To na tym obszarze występuje najwyższy poziom negatywnych zjawisk odnoszących się do liczby dzieci szkół podstawowych, objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz do liczby dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Jest to skorelowane z korzystaniem z pomocy społecznej i wynika głównie

z zaniedbań wychowawczych i przejmowania negatywnych wzorców zachowań od innych. Ważne jest zapewnienie młodym ludziom odpowiednich miejsc do spędzania czasu wolnego. Korzystanie z dożywiania może dodatkowo wywoływać u dzieci problem stygmatyzacji w ich otoczeniu, m.in. w środowisku szkolnym − z uwagi na niskie dochody rodzin − co przekłada się również na ich ambicje zawodowe, poczucie własnej wartości, motywację do rozwoju edukacyjnego itp. Zależność tą widać wyraźnie m.in. w odniesieniu do danych dotyczących korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz do zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, które w największym zakresie organizowane są w tych samych miejscowościach (Sośnicowice, Sierakowice, Tworóg Mały). Widoczna jest tu zatem zależność pomiędzy niskim uposażeniem rodzin, a problemami edukacyjnymi i wychowawczymi, z którymi borykają się dzieci z tych miejscowości. Jest to wyraźne wskazanie istotnego problemu, który powinien być rozwiązany poprzez wzmocnienie wsparcia edukacyjnego dla tych uczniów i ich rodzin, jak również powinien zostać wsparty większym zaangażowaniem środowiska tych dzieci we wzmacnianiu w nich poczucia własnej wartości i mobilizowaniu do nauki oraz do zmiany swoich postaw.

Analizując sytuację rynku pracy, występującą w obszarze zdegradowanym, bezrobocie jest dominującym problemem społecznym. Szczególnie w obszarze Smolnicy i Rachowic. Należy zwrócić uwagę na deficyt miejsc pracy zarobkowej oraz na proponowane stawki wynagrodzeń, mogące zdecydowanie zniechęcać do podjęcia aktywności zawodowej. Często także osobom poszukującym pracy brakuje przygotowania zawodowego i odpowiednich kwalifikacji względem dostępnych ofert pracy. Wśród przyczyn bezrobocia należy także zwrócić uwagę na korelację wskaźników z udzielaną pomocą społeczną. Należy wskazać na występowanie tzw. wyuczonej bezradności czy uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej. Jeśli chodzi o poziom kapitału społecznego − który oceniany był m.in. w oparciu o analizę aktywności mieszkańców w kwestiach lokalnych, jak również w oparciu o efektywność działań różnego typu organizacji pozarządowych – sytuacji w Gminie Sośnicowice w tym zakresie nie uznano za szczególnie problematyczną, za wyjątkiem miejscowości Trachy, gdzie aktywność ta jest relatywnie najmniejsza. Dodatkowo potwierdza to wskaźnik ilościowy, obejmujący frekwencję w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Obszar, w którym wskaźnik jest znacznie niższy od średniej, to właśnie Trachy i Sośnicowice.

Poziom aktywności mieszkańców w obszarze działalności kulturalnej w ogólnym ujęciu wzrasta. W Sośnicowicach działa Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna, której punkty biblioteczne mieszczą się w Szkole Podstawowej w Bargłówce, Szkole Podstawowej w Kozłowie, gimnazjum w Sośnicowicach oraz punkcie bibliotecznym Mniejszości

Niemieckiej działającym w siedzibie Biblioteki. W ramach działalności tych miejsc wzrosła liczba czytelników z 1118 na 1208. Liczba wypożyczeń zmniejszyła się nieco z 12804 w roku 2014 na 11826 książek w roku 2015, czego powodem było zamknięcie biblioteki na okres dwóch miesięcy ze względu na przeniesienie biblioteki do nowej siedziby. W roku 2016 widać już natomiast wzrost liczby wypożyczeń w stosunku do poprzednich lat do 12973 wypożyczeń. Zwiększenie aktywności widać również w korzystaniu z komputerów i Internetu oraz w braniu udziału w różnego typu zajęciach edukacyjnych i kulturalnych organizowanych przez Bibliotekę.

**Mapa 28. Kumulacja przestrzenna problemów społecznych.**

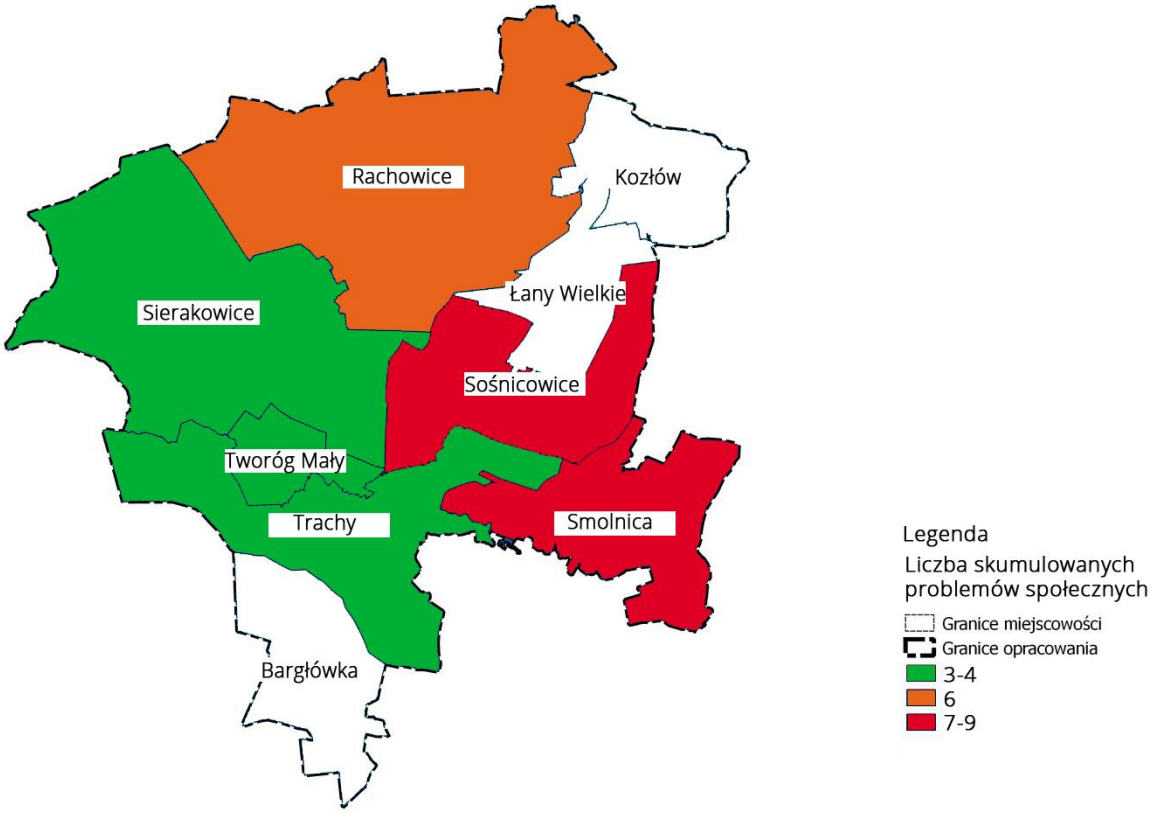


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów społecznych występujących na danym obszarze.

## 6.1.3 Sfera gospodarcza

**Tabela 32. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 1.**

| | Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 3084 zł do 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba pustostanów | Wykorzystanie lokalnego potencjału gospodarczego dla rozwoju biznesu |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 4,26 | 0,07 | 4,34 | 45,03 | 2,38 | P | P |
| **Sierakowice** | 4,43 | 0,06 | 5,21 | 39,88 | 1,48 | P | P |
| **Smolnica** | 7,73 | 0,10 | 8,48 | 38,05 | 6,79 | P | P |
| **Sośnicowice** | 7,91 | 0,18 | 5,78 | 41,90 | 1,91 | W | N |
| **Trachy** | 5,13 | 0,08 | 4,39 | 38,47 | 1,50 | P | P |
| **Tworóg Mały** | 7,50 | 0,04 | 5,17 | 37,59 | 5,86 | P | P |
| **Średnia dla gminy** | 6,37 | 0,06 | 5,92 | 39,75 | 2,70 | | |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

**Tabela 33. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 2.**

| | Poziom przedsiębiorczości lokalnej | Liczba budynków komunalnych z przeznaczeniem na działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Średnie ceny nieruchomości w złotych brutto za m2 |
|---|---|---|---|
| **Rachowice** | P | 0,28 | 100,00 |
| **Sierakowice** | P | 0,09 | 105,00 |
| **Smolnica** | P | 0,24 | 150,00 |
| **Sośnicowice** | W | 1,38 | 150,00 |
| **Trachy** | P | 0,25 | 100,00 |
| **Tworóg Mały** | N | 0,00 | 105,00 |
| **Średnia dla gminy** | | 0,44 | 115,00 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

## 6.1.4 Wnioski ze sfery gospodarczej

W ramach czynników gospodarczych w obszarze rewitalizowanym analizę pogłębiono między innymi o rozmieszczenie pustostanów oraz wykorzystanie lokalnego potencjału gospodarczego dla rozwoju biznesu w gminie.

Sytuacji gospodarczej w Gminie Sośnicowice nie cechują żadne charakterystyczne problemy, ściśle związane z określonym obszarem. Oceniono dwa aspekty, które mogą rzutować na występowanie kryzysu w sferze gospodarczej. Są to takie czynniki jak:

a) poziom przedsiębiorczości gospodarczej, tj. oceniony jakościowo podczas spotkań z interesariuszami Lokalnego Programu Rewitalizacji stopień wykorzystania lokalnego potencjału (liczba działek i obiektów przeznaczonych na cele gospodarcze w relacji do skali ich faktycznego wykorzystania; stopień zaspokojenia przez lokalnych przedsiębiorców popytu mieszkańców na dobra i usługi; aktywność przedsiębiorców w rozwijaniu działalności gospodarczej na terenie gminy);
b) liczba pustostanów, które można przeznaczyć na cele gospodarcze (ocena jakościowa z uwagi na brak możliwości dokładnego ustalenia liczby wszystkich nieruchomości, które właściciele chcą przeznaczyć na cele gospodarcze, jednakże nie mogą znaleźć chętnych na ich zagospodarowanie).

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych, przede wszystkim przedsiębiorcy, ocenili stan rozwoju przedsiębiorczości w gminie na poziomie przeciętnym. Jedynie w miejscowości Tworóg Mały w ocenie interesariuszy rewitalizacji poziom przedsiębiorczości lokalnej został

uznany za zbyt niski, natomiast w Sośnicowicach − szczególnie widoczna jest relatywnie duża liczba pustostanów.

Powyższe wskazuje, iż na obszarach, gdzie odnotowano skumulowane problemy społeczne (miasto Sośnicowice), występują również problemy gospodarcze.

W kontekście ogólnego zasobu gminy mieszkania komunalne stanowią 5,02% w stosunku do ogólnej liczby mieszkań i obejmują 127 nieruchomości o łącznej powierzchni 5 965 m2. Wskaźnik przedstawiający liczbę budynków komunalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców pozytywnie obrazuje sytuację jedynie w obszarze Sośnicowic. W pozostałych obszarach występuje zdecydowanie niższa wartość w stosunku do średniej dla obszaru zdegradowanego.

Podstawowym wskaźnikiem diagnozującym sytuację gospodarczą w obszarze zdegradowanym jest także liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów w przeliczaniu na 100 mieszkańców przedstawia się następująco: najwyższy wskaźnik to 7,91 (występujący w Sośnicowicach), a najniższy to 4,26 (w Rachowicach). Liczba mikroprzedsiębiorstw w gminie stale rośnie i obejmuje 757 podmiotów w 2014 roku w stosunku do 623 podmiotów w 2010 roku. Na terenie gminy zwiększyła się także liczba średnich przedsiębiorstw i obejmuje ona 4 podmioty na 2014 rok. Na terenie gminy występuje jedno duże przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 osób. Do największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą między innymi:

- „AGRO-MAS" – Sierakowice;
- „TRAKOR" – Sośnicowice;
- Cukiernia „HANIA" – Sośnicowice;
- „BUTOR" − Łany Wielki;
- Zakład Wyrobów Metalowych „URBAN METAL" – Rachowice;
- „FOLTRANS − CENTER" – Sośnicowice;
- Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Oddział w Sośnicowicach.

Ponadto na terenie gminy swoją działalność prowadzą: dwa banki, solarium, cztery zakłady piekarniczo-ciastkarskie, warsztaty napraw samochodów, rozlewnia gazu propan-butan, firmy transportowe i handlowe (art. przemysłowe, części zamienne do maszyn i ciągników rolniczych, środki do produkcji rolnej, art. chemiczne i inne), biuro podróży, agencja ubezpieczeniowa, kilka stacji paliw. Podmioty gospodarcze w Gminie Sośnicowice zarejestrowane są w sektorze rolniczym, przemysłowym oraz w sektorze budowlanym.

**Mapa 29. Kumulacja przestrzenna problemów gospodarczych.**

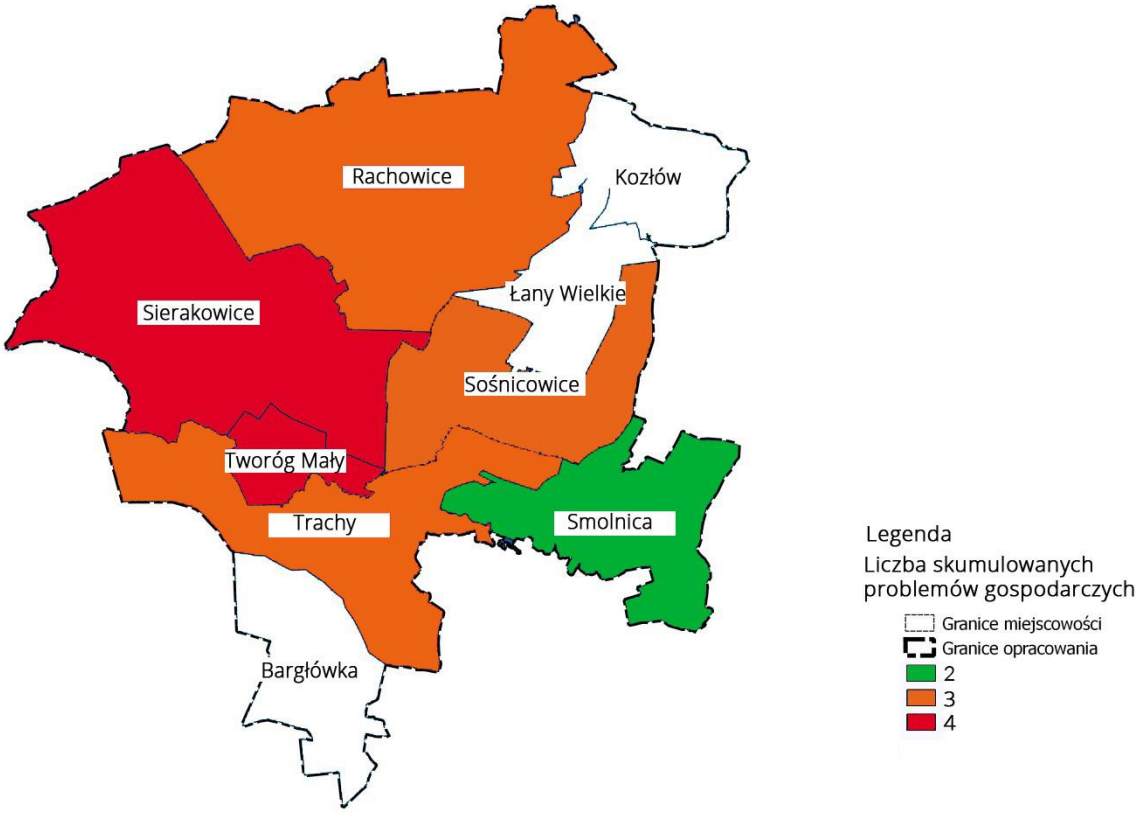


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów gospodarczych występujących na danym obszarze.

## 6.1.5 Sfera funkcjonalno-przestrzenne

**Tabela 34. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.**

| | Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego stosunku do powierzchni miejscowości | Dostępność parkingów | Dostępność połączeń komunikacyjnych | Estetyka przestrzeni publicznej | Poziom degradacji infrastruktury komunalnej | Poziom bezpieczeństwa przestrzeni publicznej | Liczba inwestycji publicznych zrealizowanych przez gminę na danym obszarze w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 0,05 | 0,02 | P | W | P | P | P | 0,42 |
| **Sierakowice** | 0,07 | 0,06 | P | W | P | P | P | 0,35 |
| **Smolnica** | 0,07 | 0,10 | P | W | P | P | P | 0,81 |
| **Sośnicowice** | 0,11 | 0,25 | N | W | N | W | P | 1,29 |
| **Trachy** | 0,06 | 0,04 | P | W | P | P | P | 0,50 |
| **Tworóg Mały** | 0,08 | 0,09 | P | W | P | P | P | 1,03 |
| **Średnia dla Gminy** | 0,08 | 0,08 | | | | | | 0,56 |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

## 6.1.6 Wnioski ze sfery funkcjonalno-przestrzennej

Analiza problemów odnoszących się do sfery funkcjonalno-przestrzennej koncentrowała się na zagadnieniach związanych z bezpieczeństwem w przestrzeni publicznej, dostępnością parkingów oraz połączeń komunikacyjnych, estetyką przestrzeni publicznej oraz wskaźnikiem liczby inwestycji publicznych zrealizowanych przez gminę na danym obszarze w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Najwięcej problemów funkcjonalno-przestrzennych występuje na terenie miasta Sośnicowice.

W grupie czynników funkcjonalno-przestrzennych uwzględniono typowe problemy związane z tą sferą i dokonano ich oceny jakościowej przez interesariuszy procesów rewitalizacji w Gminie Sośnicowice. Analizowano m.in. takie problemy jak:

a) dostępność parkingów (w relacji do zapotrzebowania na miejsca parkingowe w danej miejscowości);
b) poziom degradacji infrastruktury komunalnej (pod uwagę brano przede wszystkim drogi, parkingi, przystanki autobusowe, nieruchomości gminne), oceniając ogólnie ich stan techniczny oraz estetykę;
c) poziom bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, rozumiany zarówno jako bezpieczeństwo w ruchu drogowym i bezpieczeństwo pieszych, jak też ogólny poziom przestępczości − oceniany z punktu widzenia interesariuszy procesów rewitalizacji (przede wszystkim mieszkańców).

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych, przede wszystkim mieszkańcy, ocenili wymienione wyżej czynniki na poziomie przeciętnym, jednakże w Sośnicowicach − z uwagi na skalę natężenia ruchu drogowego i funkcje, jakie pełnią Sośnicowice w gminie − stwierdzono, że parkingów jest zbyt mało. Również w stosunku do Sośnicowic negatywnie oceniono poziom degradacji infrastruktury komunalnej (w Sośnicowicach funkcjonuje relatywnie najwięcej obiektów komunalnych, stąd skala problemów jest najbardziej widoczna i dotkliwa nie tylko dla mieszkańców miasta, ale również pozostałych mieszkańców gminy). Jednocześnie z punktu widzenia poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej najgorzej w gminie oceniono właśnie Sośnicowice, co wynika m.in. z układu komunikacyjnego wokół rynku, jak też subiektywnego poczucia uczestników spotkań konsultacyjnych, którzy wypowiadali się, że największe poczucie zagrożenia, jeśli chodzi o różnego typu przestępstwa (np. rozboje, kradzieże, akty wandalizmu), występuje właśnie na terenie Sośnicowic.

Powyższe wskazuje, iż na obszarach, gdzie odnotowano skumulowane problemy społeczne (miasto Sośnicowice), występują również problemy funkcjonalno-przestrzenne.

**Mapa 30. Kumulacja przestrzenna problemów funkcjonalno-przestrzennych.**

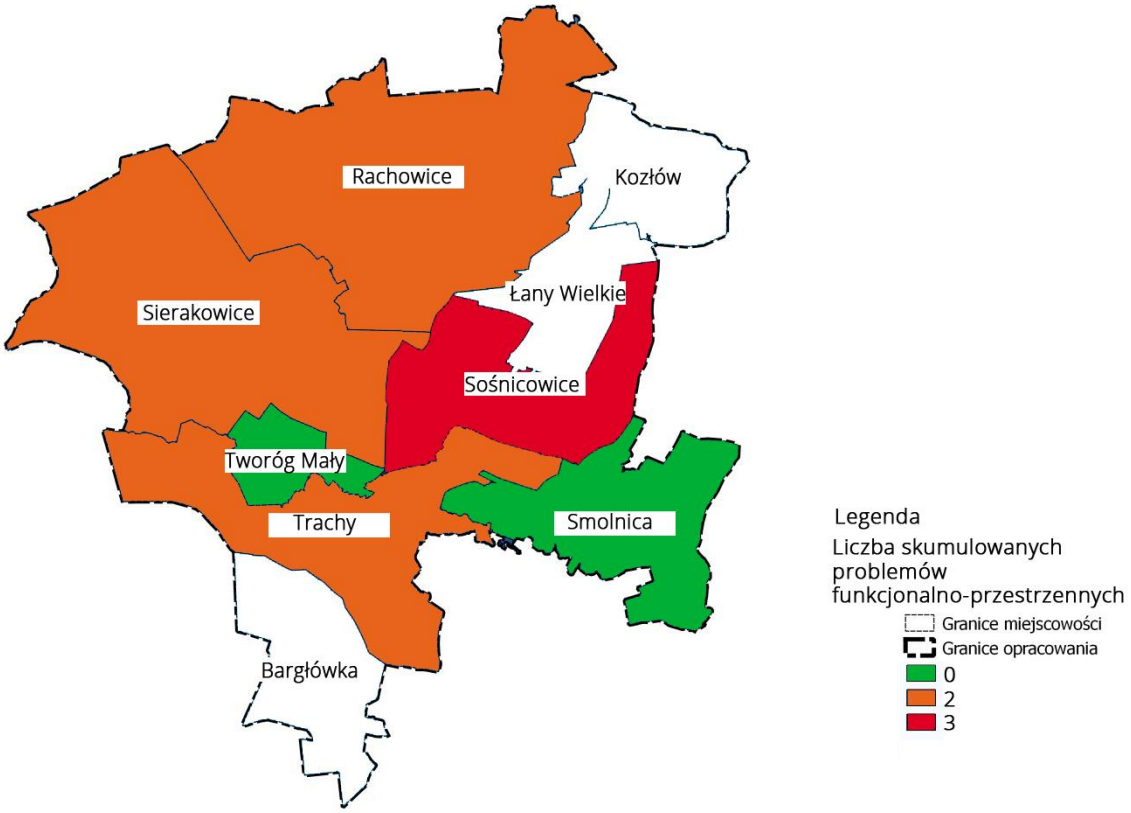


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów funkcjonalno-przestrzennych występujących na danym obszarze.

## 6.1.7 Sfera techniczna

**Tabela 35. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.**

| | Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych | Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszych i rowerzystów | Poziom degradacji dróg |
|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 1,00 | 0,28 | P | N |
| **Sierakowice** | 1,00 | 0,21 | P | P |
| **Smolnica** | 1,00 | 0,26 | P | W |
| **Sośnicowice** | 0,88 | 0,12 | N | P |
| **Trachy** | 1,00 | 0,27 | P | W |
| **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,34 | W | W |
| **Średnia dla gminy** | 0,89 | 0,23 | | |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.*

## 6.1.8 Wnioski ze sfery technicznej

Pogłębiona analiza problemów odnoszących się do sfery technicznej koncentrowała się na zagadnieniach związanych z bezpieczeństwem komunikacyjnym oraz poziomem degradacji dróg.

Dane wskazują, że najwięcej problemów technicznych występuje na terenie Miasta Sośnicowice oraz sołectw Trachy oraz Smolnicy.

W tym kryterium pod uwagę brano przede wszystkim bezpieczeństwo w ruchu pieszych i rowerzystów, bezpośrednio związane z układem komunikacyjnym w gminie (m.in. na terenie miasta Sośnicowice − np. Rynek), jak też poziom degradacji dróg (pęknięcia i nierówności w nawierzchni, zniszczone chodniki, niedrożna kanalizacja deszczowa itp.). W przypadku pierwszego z wymienionych problemów największe poczucie zagrożenia występuje wokół rynku w Sośnicowicach, co jednoznacznie wpłynęło na ocenę w tym kryterium. Jeśli chodzi o poziom degradacji dróg – problem ten jest najmocniej odczuwalny w Smolnicy, Tworogu Małym i Trachach.

**Powyższe wskazuje, iż na obszarach, gdzie odnotowano skumulowane problemy społeczne (Miasto Sośnicowice), występują również problemy techniczne.**

**Mapa 31. Kumulacja przestrzenna problemów technicznych.**

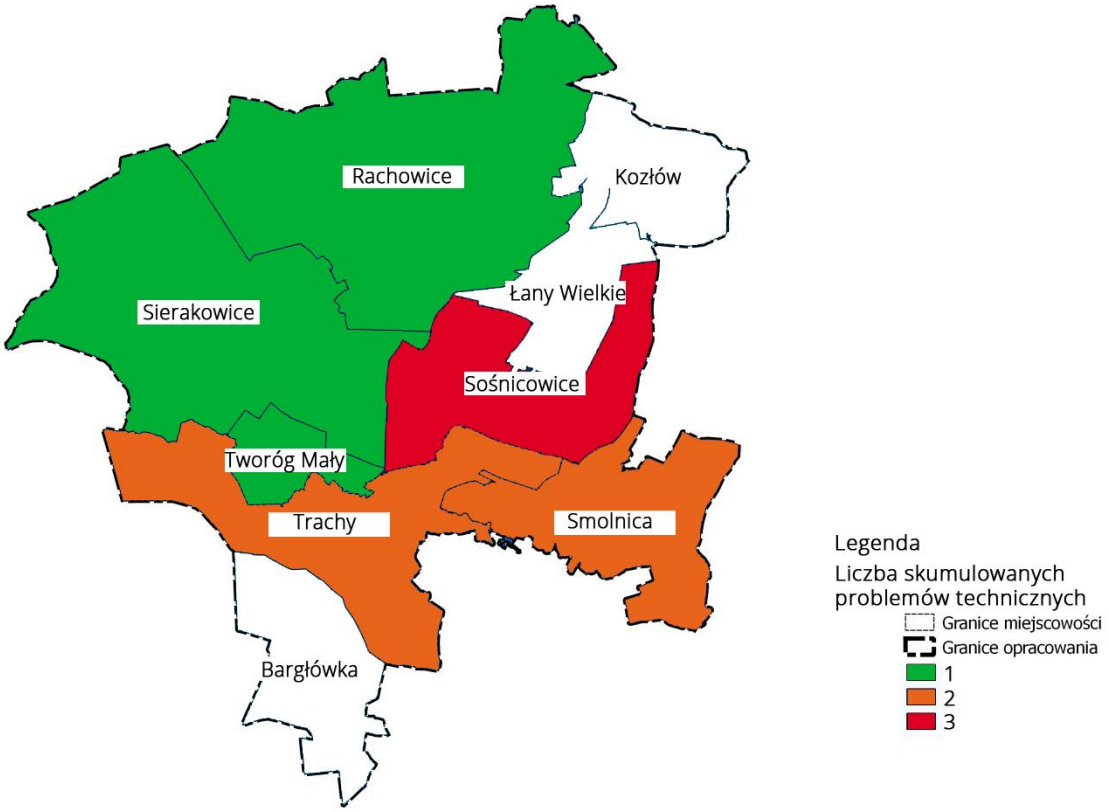


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów technicznych występujących na danym obszarze.

## 6.1.9 Sfera środowiskowa

**Tabela 36. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.**

| | Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Podłączenie do kanalizacji sanitarnej | Poziom zagrożenia hałasem | Poziom degradacji środowiska | Poziom tzw. niskiej emisji | Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Rachowice** | 0,00 | WYSTĘPUJE | N | N | P | 0,14 |
| **Sierakowice** | 0,00 | WYSTĘPUJE | P | N | P | 0,89 |
| **Smolnica** | 0,00 | WYSTĘPUJE | P | N | P | 0,00 |
| **Sośnicowice** | 0,20 | CZĘŚCIOWO | W | W | W | 0,00 |
| **Trachy** | 0,00 | BRAK | P | P | P | 0,75 |
| **Tworóg Mały** | 0,01 | BRAK | N | P | P | 0,36 |
| **Średnia dla gminy** | 0,08 | | | | | 0,40 |

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach*

## 6.1.10 Wnioski ze sfery środowiskowej

Pogłębiona analiza czynników środowiskowych obejmuje ocenę występujących na terenie gminy wyników poziomu tzw. niskiej emisji, zagrożenia hałasem oraz stanu środowiska.

Z oceny wskaźników w obszarze czynników środowiskowych wynika, że najwięcej problemów środowiskowych występuje na terenie miasta Sośnicowice. **Powyższe wskazuje, iż na obszarach, gdzie odnotowano skumulowane problemy społeczne (miasto Sośnicowice), występują również problemy środowiskowe.**

W tym kryterium pod uwagę brano przede wszystkim poziom zagrożenia hałasem, który przez interesariuszy został uznany za jeden z najbardziej dotkliwych dla społeczności lokalnej. Został on poddany ocenie jakościowej, a uczestnicy spotkań stwierdzili, iż z uwagi na funkcjonujące rozwiązania komunikacyjne najbardziej jest on odczuwalny na terenie miasta Sośnicowice, wokół rynku. Jednocześnie, biorąc pod uwagę na intensywność procesów/zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących w Sośnicowicach (m.in. intensywny ruch samochodowy, skalę prowadzonej działalności gospodarczej, liczbę

obiektów opalanych węglem, mułem), można stwierdzić, iż właśnie miasto Sośnicowice w tej sferze jest obszarem z największym natężeniem zjawisk kryzysowych.

**Mapa 32. Kumulacja przestrzenna problemów środowiskowych.**

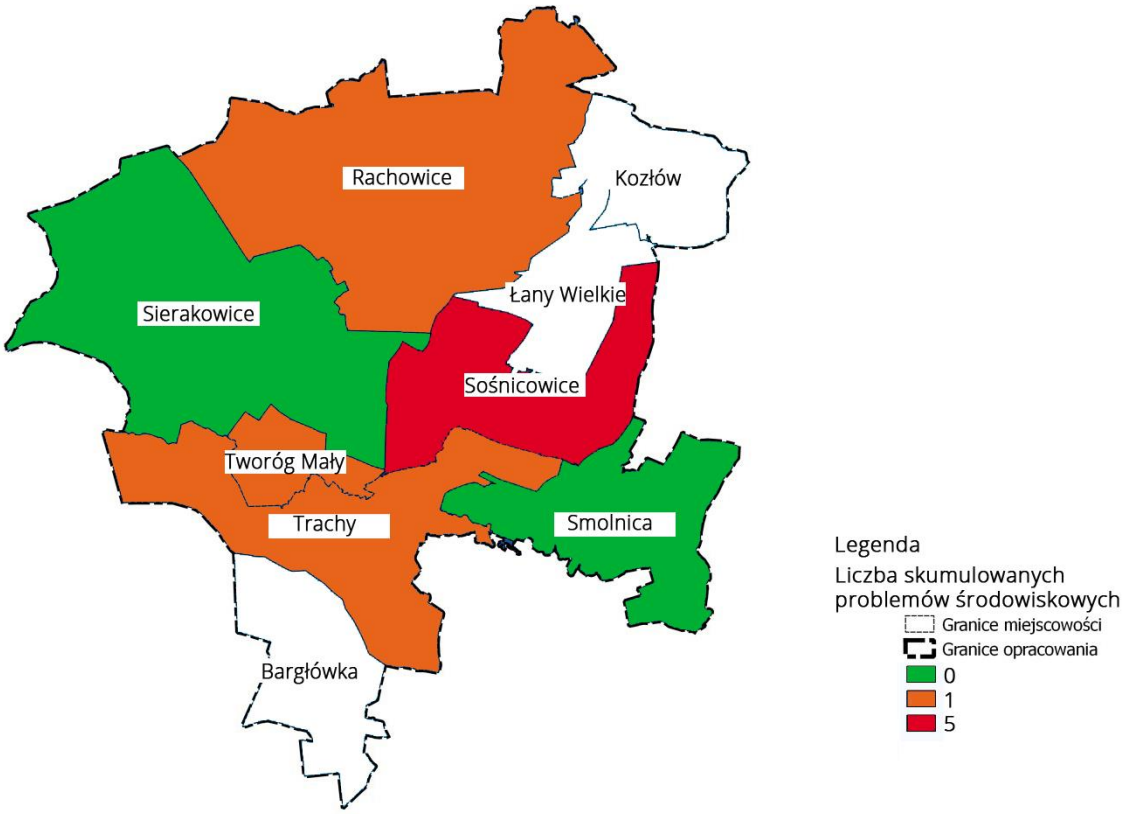


*Źródło: Opracowanie własne.*

Mapa obrazuje za pomocą barwnej skali liczbę zidentyfikowanych problemów środowiskowych występujących w stopniu wyższym niż średni dla gminy na danym obszarze.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego wykonano syntetyczne zestawienie wskaźników ilustrujących natężenie i koncentrację problemów na obszarze zdegradowanym, w podziale na poszczególne jednostki funkcjonalne.

## 6.2 Podsumowanie analizy danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

**Tabela 37. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 1.**

| | Wymiar analizy | Czynniki społeczne | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Lp. | Obszar | Liczba osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Zauważalny poziom alkoholizmu | Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba przestępstw związana ze zniszczeniem mienia w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba przestępstw z tytułu kradzieży (wykroczenia) w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba dzieci szkół podstawowych korzystających ze świetlicy szkolnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
| 1. | **Rachowice** | 0,28 | 0,28 | 0,28 | N | 0,28 | 0,14 | 0,14 | 2,41 | 0,71 | 3,13 | 6,25 |
| 2. | **Sierakowice** | 0,09 | 0,18 | 0,35 | N | 0,17 | 0,09 | 0,00 | 2,48 | 0,18 | 3,37 | 5,41 |
| 3. | **Smolnica** | 0,17 | 0,42 | 0,33 | N | 0,40 | 0,24 | 0,16 | 0,00 | 0,33 | 0,00 | 3,57 |
| 4. | **Sośnicowice** | 0,17 | 0,40 | 0,45 | W | 0,45 | 0,11 | 0,28 | 3,56 | 0,40 | 9,27 | 4,86 |
| 5. | **Trachy** | 0,13 | 0,38 | 0,38 | N | 0,25 | 0,13 | 0,00 | 0,00 | 0,13 | 0,00 | 2,13 |
| 6. | **Tworóg Mały** | 0,00 | 0,00 | 0,00 | N | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 2,14 | 0,00 | 4,29 | 5,71 |
| 7. | **Średnia dla gminy** | 0,15 | 0,32 | 0,36 | | 0,49 | 0,12 | 0,31 | 1,64 | 0,25 | 3,17 | 0,03 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 38. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 2.**

| | Wymiar analizy | Czynniki społeczne | | | | | | Czynniki gospodarcze | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Lp. | Obszar | Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba bezrobotnych kobiet w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Poziom kapitału społecznego (zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO, uczestnictwo w spotkaniach wiejskich) | Frekwencja w wyborach do samorządu terytorialnego w roku 2014 w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Liczba zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Udział zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 osiągający dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 3084 zł do 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) | Liczba podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) |
| 1. | Rachowice | 0,04 | 0,01 | 0,01 | 0,01 | W | 37,75 | 4,26 | 0,07 | 4,34 | 45,03 | 2,38 |
| 2. | Sierakowice | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 | P | 36,78 | 4,43 | 0,06 | 5,21 | 39,88 | 1,48 |
| 3. | Smolnica | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,01 | W | 38,75 | 7,73 | 0,10 | 8,48 | 38,05 | 6,79 |
| 4. | Sośnicowice | 0,03 | 0,01 | 0,01 | 0,01 | P | 31,55 | 7,91 | 0,18 | 5,78 | 41,90 | 1,91 |
| 5. | Trachy | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 | N | 32,19 | 5,13 | 0,08 | 4,39 | 38,47 | 1,50 |
| 6. | Tworóg Mały | 0,04 | 0,00 | 0,01 | 0,00 | W | 83,16 | 7,50 | 0,04 | 5,17 | 37,59 | 5,86 |
| 7. | Średnia dla gminy | 0,03 | 0,01 | 0,02 | 0,01 | | 36,30 | 6,19 | 0,06 | 5,92 | 39,75 | 2,70 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 39. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 3.**

| | Wymiar analizy | Czynniki gospodarcze | | | | | Czynniki funkcjonalno-przestrzenne | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Lp. | Obszar | Liczba pustostanów | Wykorzystanie lokalnego potencjału gospodarczego dla rozwoju biznesu | Poziom przedsiębiorczości lokalnej | Liczba budynków komunalnych z przeznaczeniem na działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców | Średnie ceny nieruchomości w złotych brutto za m2 | Udział powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Powierzchnia pokrycia danej miejscowości Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości | Dostępność parkingów | Dostępność połączeń komunikacyjnych | Estetyka przestrzeni publicznej | Poziom degradacji infrastruktury komunalnej | Poziom bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej | Liczba inwestycji publicznych zrealizowanych przez gminę na danym obszarze w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
| 1. | Rachowice | P | P | P | 0,28 | 100,00 | 0,05 | 0,02 | P | W | P | P | P | 0,42 |
| 2. | Sierakowice | P | P | P | 0,09 | 105,00 | 0,07 | 0,06 | P | W | P | P | P | 0,35 |
| 3. | Smolnica | P | P | P | 0,24 | 150,00 | 0,07 | 0,10 | P | W | P | P | P | 0,81 |
| 4. | Sośnicowice | W | N | W | 1,38 | 150,00 | 0,11 | 0,25 | N | W | N | W | P | 1,29 |
| 5. | Trachy | P | P | P | 0,25 | 100,00 | 0,06 | 0,04 | P | W | P | P | P | 0,50 |
| 6. | Tworóg Mały | P | P | N | 0,00 | 105,00 | 0,08 | 0,09 | P | W | P | P | P | 1,03 |
| 7. | Średnia dla gminy | | | | 0,44 | 115,00 | 0,08 | 0,08 | | | | | | 0,56 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 40. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 4.**

| | Wymiar analizy | Czynniki techniczne | | | | Czynniki środowiskowe | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Lp. | Obszar | Udział budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych | Udział powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszych i rowerzystów | Poziom degradacji dróg | Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | Podłączenie do kanalizacji sanitarnej | Poziom zagrożenia hałasem | Poziom degradacji środowiska | Poziom tzw. niskiej emisji | Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w przeliczeniu na 100 mieszkańców |
| 1. | Rachowice | 1,00 | 0,28 | P | N | 0,00 | WYSTĘPUJE | N | N | P | 0,14 |
| 2. | Sierakowice | 1,00 | 0,21 | P | P | 0,00 | WYSTĘPUJE | P | N | P | 0,89 |
| 3. | Smolnica | 1,00 | 0,26 | P | W | 0,00 | WYSTĘPUJE | P | N | P | 0,00 |
| 4. | Sośnicowice | 0,88 | 0,12 | N | P | 0,20 | CZĘŚCIOWO | W | W | W | 0,00 |
| 5. | Trachy | 1,00 | 0,27 | P | W | 0,00 | BRAK | P | P | P | 0,75 |
| 6. | Tworóg Mały | 0,00 | 0,34 | W | W | 0,01 | BRAK | N | P | P | 0,36 |
| 7. | Średnia dla gminy | 0,89 | 0,23 | | | 0,08 | | | | | 0,40 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 41. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.**

| Lp. | Obszar | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH | LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Rachowice | 6 | 3 | 2 | 1 | 1 | 13 |
| 2. | Sierakowice | 3 | 4 | 2 | 1 | 0 | 10 |
| 3. | Smolnica | 7 | 2 | 0 | 2 | 1 | 12 |
| 4. | Sośnicowice | 9 | 3 | 3 | 3 | 5 | 23 |
| 5. | Trachy | 4 | 3 | 2 | 2 | 1 | 12 |
| 6. | Tworóg Mały | 4 | 4 | 0 | 1 | 1 | 10 |
| 7. | Ogólna dla gminy | 33 | 19 | 9 | 10 | 9 | 80 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Mapa 33. Kumulacja przestrzenna zjawisk problemowych służących wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.**

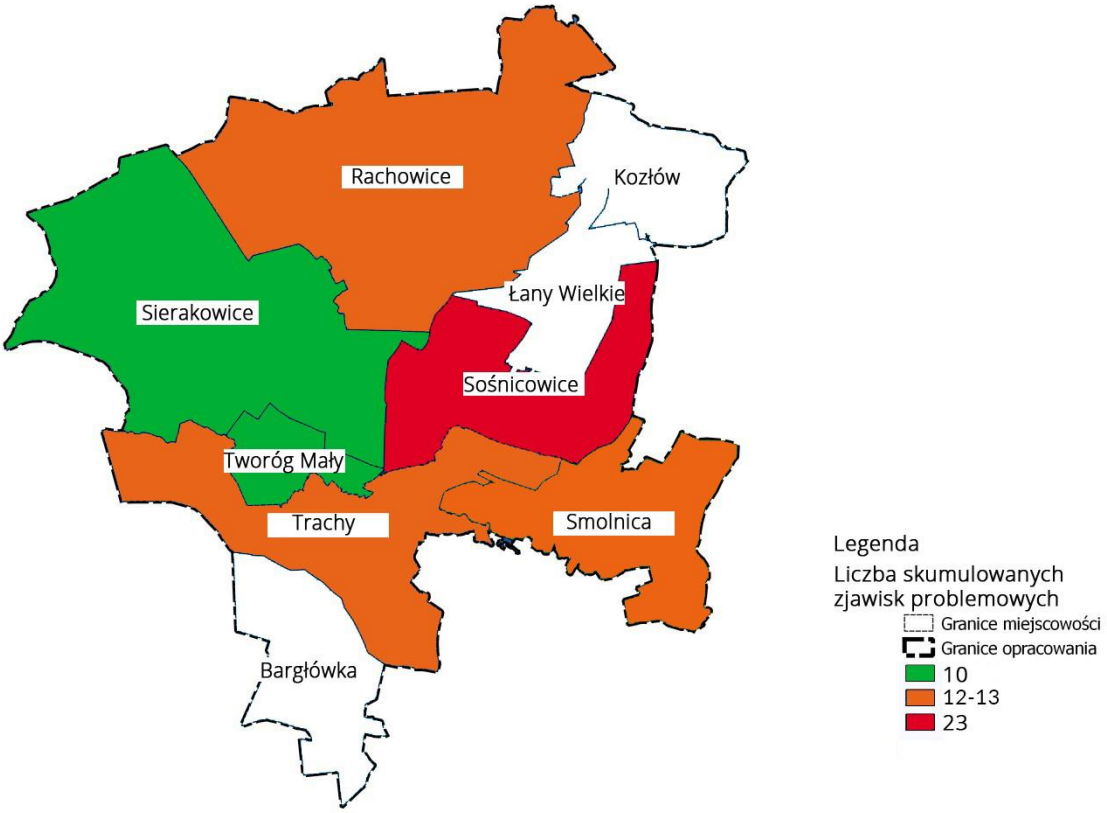


*Źródło: Opracowanie własne.*

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego wykonano syntetyczne zestawienie wskaźników ilustrujących natężenie i koncentrację problemów na obszarze zdegradowanym, w podziale na poszczególne jednostki funkcjonalne.

## 6.3 Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego

Mając na uwadze założenie, iż zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar co najwyżej 20% powierzchni gminy, zamieszkiwany maksymalnie przez 30% ludności, wyznaczono obszar rewitalizowany jako teren, na którym występuje najwyższa koncentracja problemów społecznych, gospodarczych, techniczno-strukturalnych i środowiskowych, z uwzględnieniem jego istotnego znaczenia dla rozwoju gminy.

Za obszar rewitalizowany uznano Miasto Sośnicowice, dla którego wyznaczenia podstawowe dane przedstawione zostały w tabeli 42.

**Tabela 42. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru rewitalizowanego.**

| Miejscowość | Obszar w km2 | Liczba mieszk. | Łączna liczba zdiagnozowanych problemów |
|---|---|---|---|
| **Sośnicowice** | 8,17 | 1770 | **23** |
| Razem gmina | **116,2** | **8 317** | |
| % Przypadający na obszar rewitalizowany | **7,03 %** | **21,28 %** | |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Obszar rewitalizowany obejmuje powierzchnię 8,17 km$^2$ (przyjęto, że Miasto Sośnicowice zostanie objęte częściowo rewitalizacją; tereny z przewagą funkcji mieszkaniowych pozostaną zachowane; wyłączone będą obszary leśne). Spełniony zatem będzie wymóg ustawy i wytyczne, mówiące o tym, aby wielkość obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 20% powierzchni gminy. Szacuje się, że obszar wskazany do rewitalizacji zamieszkuje 1770 osób, co stanowi 21,28 % populacji gminy. Spełniony jest więc warunek, aby populacja obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 30% ogółu mieszkańców gminy.**

Poniżej zamieszczono mapę obszaru do rewitalizacji.

**Mapa 34. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Sośnicowice.**

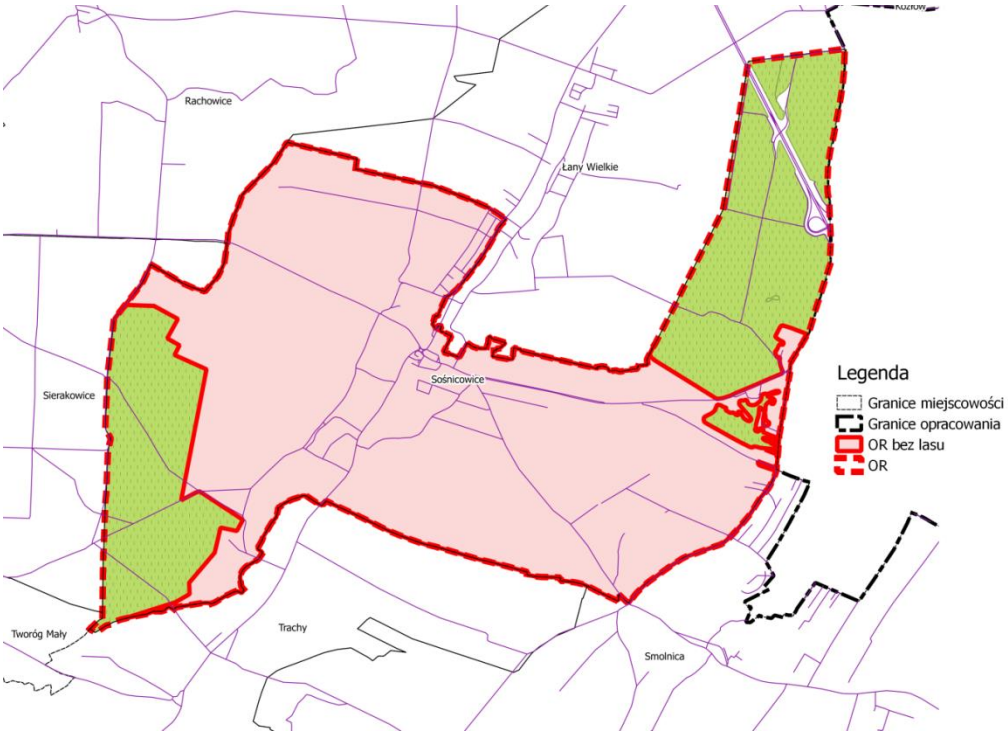


*Źródło: Opracowanie własne.*

# 7 POGŁĘBIONA ANALIZA PROBLEMÓW I POTENCJAŁÓW

## 7.1 Charakterystyka obszaru rewitalizowanego

Miasto Sośnicowice leży w powiecie gliwickim, w zachodniej części województwa śląskiego. Jest położone na Wyżynie Śląskiej, w międzyrzeczu Kłodnicy i Bierawki. Powstało dzięki temu, że w przeszłości przez obszar, na którym obecnie znajduje się miasto, przebiegały szlaki handlowe prowadzące z głębi Górnego Śląska. Pierwotnie było ono osadą położoną na obrzeżach wielkiego kompleksu leśnego. Jako skupisko miejskie rozwijało się później na uboczu głównego okręgu przemysłowego na Górnym Śląsku. Aktualnie Sośnicowice pełnią funkcję centrum administracyjnego i usługowego w całej gminie. Jednym z najważniejszych elementów architektonicznych na terenie miasta wpisanym do rejestru zabytków jest zespół pałacowy z XVIII wieku zbudowany dla Karola Józefa von Hoditz. Został on zniszczony w czasie działań wojennych i odbudowany w latach 1958-1965. Budynek jest późnobarokowy, z dekoracjami w stylu wczesnego rokoka. W zespole pałacowym występują okazałe dachy mansardowe, a wokół pałacu rozciąga się park. Obecnie mieści się w nim Dom Pomocy Społecznej dla Dziewcząt z upośledzeniem umysłowym. Sośnicowice leżą także na szlaku kulturowym – Architektury Drewnianej Pętli Gliwickiej.

Miasto Sośnicowice jest otoczone lasami. Ponadto wśród wielu walorów krajobrazowych i akcentów przestrzenno-architektonicznych miasta wyróżnić można zespoły obiektów i terenów o wartościach kulturowych i przyrodniczych. Poniżej przedstawiono wybrane elementy zespołów obiektów i terenów o wartościach kulturowych i przyrodniczych, tj.:

- pozostałości kuźni;
- obszary antropogenie, powstałe po eksploatacji rudy darniowej żelaza;
- zabytkowe cmentarze;
- kościoły i kapliczki przydrożne;
- układy urbanistyczne i inne.

Część z tych obszarów znajduje się w rejestrze zabytków województwa śląskiego. Taką ochroną został objęty układ urbanistyczny centrum Miasta Sośnicowice na rzucie nieregularnego czworoboku z centralnie położonym rynkiem, a także kościół parafialny p.w. św. Jakuba i pałac późnobarokowy, którego granice ochrony obejmują park o obszarze 1,5

ha. W ramach gminnej ewidencji zabytków ochroną zostały objęte obszary magazynu węgla drzewnego „Wangielnia” przy ul. Kuźnickiej, willa sióstr Notre Dame, obejmujący budynek biurowy Instytutu Ochrony Roślin przy ul. Gliwickiej 29.

W zakresie opieki zdrowotnej funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko-Gminny Ośrodek Zdrowia w Sośnicowicach. Ośrodek ten jest placówką lekarza rodzinnego, zatrudnia lekarzy rodzinnych, pediatrów, ginekologa i stomatologów. Posiada pracownię USG i EKG, gabinet fizykoterapii, laboratorium analityczne, punkt szczepień, gabinet zabiegowy i gabinet higienistki środowiskowo-szkolnej. Od 2000 r. działa Poradnia Leczenia Bólu z gabinetem fizykoterapii.

Do największych zakładów funkcjonujących na terenie miasta należą między innymi:

- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”;
- Cukiernia „HANIA”;
- „TECHROL”;
- Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Oddział w Sośnicowicach.

W obszarze miasta występuje sporo terenów zieleni urządzonej, w tym parki, zieleńce, lasy i zadrzewienia o charakterze rekreacyjnym oraz zieleń towarzysząca zabudowaniom i ciągom komunikacyjnym, co stanowi ważny składnik Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych. Szczególnie cenne pod względem przyrodniczym są zabytkowe założenia zieleni oraz starodrzewie przydrożne, zieleń wokół zespołu pałacowo-parkowego oraz starodrzewie dębów i lip przy ul. Kasztanowej. W obszarze Sośnicowic występują także zbiorniki wodne, których część dzierżawi i użytkuje Koło Wędkarzy. Największy kompleks stawów znajduje się w dolinie potoku Sośnicowickiego.

W ramach infrastruktury technicznej w obszarze miasta funkcjonuje sieć kanalizacji sanitarnej, do której przyłączona jest tylko część terenów miasta Sośnicowice. Skanalizowana część miasta obejmuje obszar przy rynku i ulicach przyległych oraz na terenie zlokalizowanym w okolicy ulic Jagiellońskiej i Styczyńskiego. W pozostałych częściach miasta nie występuje infrastruktura sieci kanalizacji sanitarnej. W ramach infrastruktury technicznej ważnym elementem jest także planowana rozbudowa dróg publicznych, zakładająca kluczową inwestycję, czyli budowę obwodnicy Sośnicowic. Dzięki tej inwestycji nastąpi odciążenie drogi biegnącej przez centrum miasta, a w szczególności wyeliminowanie tranzytowego ruchu samochodów ciężarowych.

## 7.2 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Po wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego prowadzono pogłębioną diagnozę problemów występujących w obszarze rewitalizacji – Miasto Sośnicowice. W tym celu posłużono się analizą SWOT, tj. metodą umożliwiająca kompleksową analizę strategiczną sytuacji na danym obszarze, z uwzględnieniem wszystkich istotnych aspektów. Zastosowanie tej metody pozwoliło zrozumieć zidentyfikowane zależności pomiędzy danymi i umożliwiło dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji[1].

W przygotowaniu analiz strategicznych metodyką SWOT dla poszczególnych obszarów rewitalizacji posłużono się następującymi założeniami: za czynniki wewnętrzne − (siły i słabości) uznano takie, które związane są bezpośrednio z danym obszarem rewitalizacji wraz z aktywnością podmiotów wewnętrznych oraz mieszkańców danego obszaru rewitalizowanego; za czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) − uznano z kolei te, które wynikają z bliższego i dalszego sąsiedztwa obszaru rewitalizowanego i wiążą się z aktywnością podmiotów zewnętrznych, a także osób korzystających z funkcji realizowanych w ramach danego obszaru rewitalizowanego.

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku, wydanymi przez Ministra Rozwoju, generalnym założeniem do identyfikacji i wartościowania czynników na potrzeby analizy SWOT jest ujęcie kategorii rewitalizacji jako procesu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, lokalnej gospodarki oraz przestrzeni (środowiska i infrastruktury).

[1] Analiza SWOT – technika analityczna pozwalająca na porządkowanie danych, dotyczących problemu w czterech kategoriach czynników strategicznych: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia.

**Tabela 43. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.**

| Numer | Mocne strony obszar rewitalizacji | Numer | Słabe strony obszaru rewitalizacji |
|---|---|---|---|
| **1.** | Sprawna organizacja Urzędu Miejskiego | **1.** | Wysoka liczba osób korzystających z pomocy społecznej |
| **2.** | Umiejętne dysponowanie środkami budżetu gminy | **2.** | Wysoka liczba dzieci szkół podstawowych korzystających z zajęć wyrównawczych i pomocy psychologiczno–pedagogicznej |
| **3.** | Prowadzenie wielu inwestycji gminnych na ternie miasta | **3.** | Wysoki poziom powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy |
| **4.** | Otwartość Urzędu na współpracę z innymi lokalnymi podmiotami oraz z organizacjami pozarządowymi (Policja, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Caritas, placówki oświatowe) | **4.** | Brak wystarczających środków finansowych mogących zaspokoić potrzeby socjalne |
| **5.** | Programy pomocowe na rzecz rodziny i osób uzależnionych | **5.** | Niski przyrost naturalny |
| **6.** | Wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym | **6.** | Małe zaangażowanie społeczeństwa w działalność społeczną – niska aktywność społeczna |
| **7.** | Średni poziom zamożności ludności | **7.** | Brak warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu |
| **8.** | Silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej | **8.** | Mała liczba obiektów kulturalnych |
| **9.** | Duży udział lasów oraz terenów zielonych | **9.** | Duże obciążenie ruchu drogowego, szczególnie w centrum miasta (wysoki poziom hałasu) |
| **10.** | Atrakcyjne przyrodniczo tereny – występowanie parków i skwerów | **10.** | Brak całościowego skanalizowania miasta |
| **11.** | Atrakcyjne trasy spacerowo-rowerowe | **11.** | Zły stan dróg |
| **12.** | Uregulowana gospodarka odpadami stałymi | **12.** | Niewystarczające wspieracie biznesu |
| **13.** | Występowanie na terenie miasta Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych | **13.** | Brak oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych |
| **14.** | Pełna elektryfikacja na terenie miasta | **14.** | Występujące pustostany na terenie miasta |
| **15.** | Dobrze rozwinięta baza gastronomiczno-hotelowa o wysokim standardzie | **15.** | Niska estetyka przestrzeni publicznej |
| **16.** | Obiekty sportowe wraz z zapleczem | **16.** | Niska dostępność parkingów |
| **17.** | Duża liczba małych i średnich przedsiębiorstw | **17.** | Niski poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszym i kołowym |
| **18.** | Duży udział podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową | | |
| **19.** | Dobrze zurbanizowany teren – czytelna tkanka urbanistyczna | | |
| **20.** | Wysoki poziom przedsiębiorczości lokalnej | | |
| **21.** | Wysoka liczba budynków komunalnych | | |
| **22.** | Występowanie obiektów zabytkowych na terenie miasta | | |

| Numer | Szanse występujące dla obszaru rewitalizacji | Numer | Zagrożenia występujące dla obszaru rewitalizacji |
|---|---|---|---|
| **1.** | Skuteczne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych | **1.** | Starzejące się społeczeństwo |
| **2.** | Realizacja programów współfinansowanych z funduszy unijnych | **2.** | Znaczny udział długotrwale bezrobotnych w zbiorowości osób pozostających bez pracy |
| **3.** | Silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej społeczności | **3.** | Występujące zjawisko dziedziczenia biedy i bezrobocia |
| **4.** | Znaczny udział ludności w wieku produkcyjnym | **4.** | Zagrożenie patologiami społecznymi |
| **5.** | Relatywnie niska stopa bezrobocia | **5.** | Niewielka liczba organizacji pozarządowych |
| **6.** | Rozwój Strefy Aktywności Gospodarczej | **6.** | Ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast |
| **7.** | Prowadzenie programów profilaktycznych z zakresu szkodliwości uzależnień wśród dzieci i młodzieży | **7.** | Pogłębianie się problemów związanych z infrastrukturą drogową |
| **8.** | Większe zainteresowanie mieszkańców dużych aglomeracji miejskich osiedlaniem się poza miastem | **8.** | Degradacja środowiska naturalnego oraz rosnąca ignorancja społeczeństwa w sferze środowiskowej |
| **9.** | Zainteresowanie mieszkańców dużych aglomeracji miejskich spędzaniem czasu wolnego poza miastem wśród terenów zielonych i rekreacyjnych | **9.** | Zmniejszające się zapotrzebowanie na usługi kulturalne |
| **10.** | Rosnący poziom komputeryzacji w szkołach | **10.** | Niewystarczające środki finansowe na remonty istniejących bądź budowę nowych zasobów komunalnych |
| **11.** | Bogate walory środowiska naturalnego | **11.** | Negatywne tendencje migracji zewnętrznych |
| **12.** | Funkcjonowanie oddziału Instytutu Ochrony Roślin w Poznaniu | | |
| **13.** | Promocja gospodarcza w ramach działalności powiatu gliwickiego | | |
| **14.** | Rozwój tzw. czystego przemysłu | | |
| **15.** | Agroturystyka i ekoturystyka | | |
| **16.** | Brak możliwości powstania stref ubóstwa związanych z restrukturyzacją | | |
| **17.** | Wysoki poziom powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy | | |
| **18.** | Wysoki poziom pokrycia terenów Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego | | |
| **19.** | Możliwość wykorzystania terenów zielonych pod infrastrukturę rekreacyjną i bazę turystyczną | | |
| **20.** | Możliwość wykorzystania obiektów zabytkowych w celach kulturowych i turystycznych | | |

| | |
|---|---|
| **21.** | Rozwiązanie problemu wysokiego natężenia ruchu i hałasu poprzez budowę obwodnicy |

*Źródło: Opracowanie własne.*

## 7.2.1 Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów w obszarze rewitalizacji w formie tabelarycznej

Pogłębioną diagnozę problemów i potencjałów w obszarze rewitalizacji przedstawiono w poniższej tabeli nr 44.

**Tabela 44. Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.**

| Numer problemu | Zidentyfikowane problemy występujące na obszarze rewitalizowanym | Wskaźnik obrazujący zjawisko kryzysowe | | Potencjał umożliwiający rozwiązanie zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizowanym |
|---|---|---|---|---|
| P1 | Brak oferty edukacyjnej podnoszącej kwalifikacje | Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia (19 osób); liczba osób bezrobotnych długookresowo na terenie rewitalizowanym (11 osób) | → | Wysoki potencjał ośrodka pomocy społecznej, placówek oświatowych, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców wytworzy ofertę wspierającą dzieci, młodzież oraz bezrobotnych. Występowanie chęci wymiany wiedzy i doświadczenia między mieszkańcami |
| P2 | Wysoka liczba dzieci szkół podstawowych korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć wyrównawczych | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną (164 osoby); liczba dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych (63 osoby); zasiłki stałe – (3 osoby), zasiłki okresowe – (7 osób), zasiłki celowe – (8 osób) | | |
| P3 | Stosunkowo wysoki poziom alkoholizmu | Zauważalny poziom alkoholizmu (wysoki wynik badań jakościowych) | | |
| P4 | Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych | Liczba bezrobotnych długookresowo (11 osób) | | |
| P5 | Wysoki poziom terenów nieużytków należących do gminy | Udział powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy (26 ha) | → | Tereny nieużytków można zagospodarować jako parki rekreacyjne i wypoczynkowe sprzyjające integracji. Niewykorzystane obszary można przekształcić w tereny sportowe i promujące zdrowy styl życia oraz stworzyć ofertę dla inwestorów |
| P6 | Brak funkcjonalności przestrzeni publicznej | Funkcjonalność przestrzeni publicznej (niski wynik badań jakościowych) | | |
| P7 | Niska estetyka przestrzeni publicznej | Poziom estetyki przestrzeni publicznej (niski wynik badań jakościowych) | | |
| P8 | Brak wystarczającej oferty infrastruktury rekreacyjnej zachęcającej do prowadzenia zdrowego stylu życia | Funkcjonalność przestrzeni publicznej (niski wynik badań jakościowych) | | |
| P9 | Duże obciążenie ruchu drogowego w centrum miasta (wysoki poziom hałasu) | Poziom zagrożenia hałasem (wysoki wynik badań jakościowych) | → | Teren w okolicy centrum miasta można zagospodarować pod nowe funkcje komunikacyjne odciążające ruch samochodowy, np. „park and ride” |
| P10 | Niska dostępność parkingów | Dostępność parkingów w centrum miasta Sośnicowice (niski wynik badań jakościowych) | | |
| P11 | Niski poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszym i kołowym w centrum miasta | Poziom poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej (przeciętny wynik badań jakościowych) | | |
| P12 | Mała liczba wydarzeń kulturalnych | Poziom uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego w wydarzeniach lokalnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych | → | Wykorzystanie istniejących obiektów i miejsc historycznych i kulturalnych, np. Cmentarza żydowskiego, budynku biblioteki, pustostanów |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | (przeciętny wynik badań jakościowych); Poziom kapitału społecznego, zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO (Przeciętny - wynik badań jakościowych) | | należących do miasta w celu wykreowania w nich lokalnych centrów integracji i kultury. Zielone niezagospodarowane tereny można zagospodarować rekreacyjnie i wypoczynkowo tak, by sprzyjały integracji i spędzaniu wolnego czasu przez całe rodziny |
| P13 | Brak warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu | Funkcjonalność przestrzeni publicznej (niska - wynik badań jakościowych) | | |
| P14 | Niski poziom włączenia mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury | Poziom kapitału społecznego, zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO (przeciętny wynik badań jakościowych) | | |
| P15 | Wysokie koszty modernizacji i utrzymania obiektów zabytkowych | Liczba pustostanów (wysoki wynik badań jakościowych) | | Wysoki poziom akceptacji społecznej dla działań zmierzających do zmiany systemu ogrzewania i podniesienia standardu budynków. Usprawnienie komunikacji publicznej zachęci mieszkańców do korzystania z alternatywnych środków transportu oraz kreowania nawyków dbania o środowisko i zdrowy styl życia. Modernizacja i poszerzenie zasięgu kanalizacji zbiorczej zachęci mieszkańców do korzystania z kanalizacji oraz obniży koszty eksploatacji budynków i emisji zanieczyszczeń gleby i wód |
| P16 | Rosnące zanieczyszczenia środowiskowe i niska efektywność energetyczna związana z przestarzałą infrastrukturą techniczną | Poziom degradacji środowiska naturalnego (wysoki wynik badań jakościowych) | | |
| P17 | Brak całościowego skanalizowania obszaru miasta | Liczba podłączeń gospodarstw domowych do kanalizacji sanitarnej (częściowo) | | |
| P18 | Niska świadomość ekologiczna | Poziom degradacji środowiska naturalnego (wysoki wynik badań jakościowych) | | |
| P19 | Niska dostępność usług społecznych w obszarze osób niepełnosprawnych | Poziom kapitału społecznego, zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO (przeciętny wynik badań jakościowych) | | Wysoka świadomość mieszkańców odnośnie możliwości pozyskania dofinansowań oraz zdobycia środków pieniężnych i materialnych poprzez nowe partnerstwa publiczno-prywatne w zakresie tworzenia projektów miękkich mających na celu aktywną integracje, włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczności lokalnych, podnoszenie kwalifikacji kapitału ludzkiego oraz budowanie kapitału społecznego |
| P20 | Brak współpracy mieszkańców i władz miasta na rzecz rozwoju | Poziom kapitału społecznego, zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO (przeciętny wynik badań jakościowych) | | |
| P21 | Brak integracji osób niepełnosprawnych ze społecznościami lokalnymi | Poziom uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego w wydarzeniach lokalnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych (przeciętny wynik badań jakościowych) | | |

*Źródło: Opracowanie własne.*

Na terenie Sośnicowic problemy związane ze sferą społeczną dotyczą głównie osób długotrwale bezrobotnych oraz młodych mieszkańców korzystających w szkołach z pomocy pedagogiczno-psychologicznej i zajęć wyrównawczych. Problemem w tej sferze jest także występowanie stosunkowo wysokiej liczby osób uzależnionych od alkoholu oraz brak oferty edukacyjnej podnoszącej kwalifikacje, szczególnie skierowanej do osób bezrobotnych. Możliwe jest, by dzięki wysokiemu potencjałowi ośrodka pomocy społecznej, placówek oświatowych, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców wytworzyła się oferta wspierająca zarówno dzieci i młodzież, osoby bezrobotne oraz osoby starsze i niepełnosprawne potrzebujące szczególnego wsparcia. Wśród mieszkańców zauważa się występowanie chęci wymiany wiedzy i doświadczenia, co może znacznie wpłynąć na pozytywny rozwój kapitału obywatelskiego oraz tworzenie się nowych projektów i wydarzeń w Sośnicowicach. Na terenie do rewitalizacji występuje także niski poziom włączenia mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury oraz brak integracji osób niepełnosprawnych ze społecznościami lokalnymi. Zniwelowanie powyższych problemów może nastąpić dzięki realizacji działań ukierunkowanych na zadania integracyjne łączące ofertę kulturalną. Pomimo stosunkowo łatwego dostępu do Internetu wielu mieszkańców obszaru rewitalizacji nadal nie korzysta z dostępnych możliwości ze względu na brak podstawowych umiejętności z zakresu obsługi komputera. Należy zatem ukierunkować działania mające na celu dokształcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie dostępnych e-usług. Dotyczy to szczególnie osób starszych oraz o niższym wykształceniu, a także od dłuższego czasu pozostających w domu, niemających kontaktu z nowoczesnymi technologiami. Do czynienia mamy również z takimi problemami, jak brak funkcjonalności i niska estetyka przestrzeni publicznej, duże obciążenie ruchu drogowego oraz niski poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszym i kołowym w centrum miasta. W celu zniwelowania niniejszych problemów wykorzystać można występowanie terenów nieużytków, dających się zagospodarować tak, by pełniły one funkcję sprzyjających integracji parków rekreacyjnych. Niewykorzystane obszary można przekształcić w tereny sportowe i promujące zdrowy styl życia. Teren w okolicy centrum miasta zagospodarować nadaje się do zagospodarowania pod nowe funkcje komunikacyjne, odciążające ruch samochodowy, np. „park and ride". Jednym z ważniejszych problemów jest także brak całościowego skanalizowania obszaru miasta oraz rosnące zanieczyszczenia środowiskowe i niska efektywność energetyczna związana z przestarzałą infrastrukturą techniczną. Poprzez wykorzystanie wysokiego poziomu akceptacji społecznej dla działań zmierzających do zmiany systemu ogrzewania i podniesienia standardu budynków można zniwelować lub znacznie zmniejszyć występowanie tych problemów. Usprawnienie komunikacji publicznej zachęci mieszkańców do korzystania z alternatywnych środków transportu oraz do wyrobienia w sobie nawyków dbania o środowisko i zdrowy styl życia. Modernizacja i poszerzenie zasięgu kanalizacji

zbiorczej zachęci mieszkańców do korzystania z kanalizacji sanitarnej oraz obniży koszty eksploatacji budynków i emisji zanieczyszczeń gleby i wód.

## 7.2.2 Siatka problemów

**Rysunek 2. Siatka problemów występujących w obszarze rewitalizacji.**

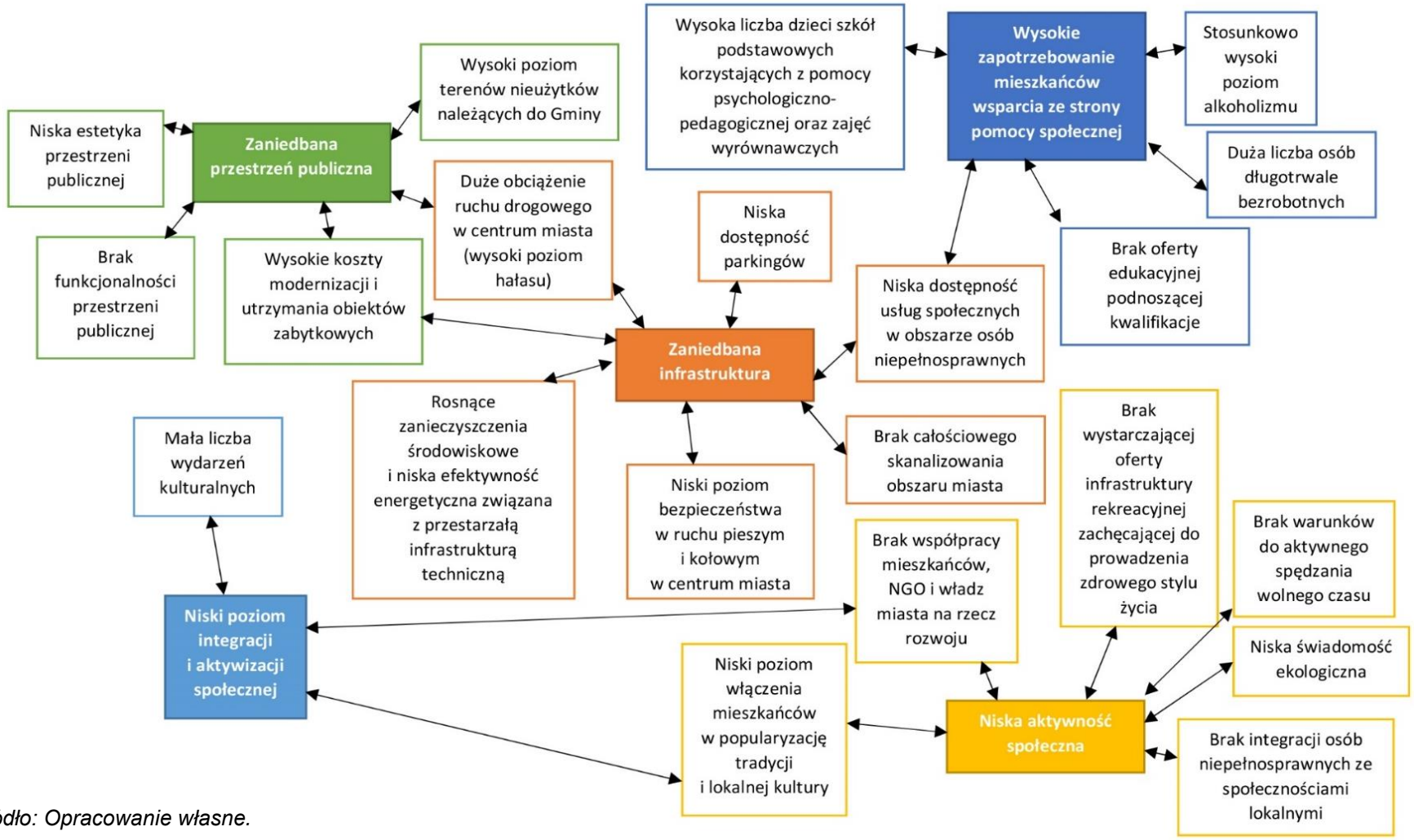


*Źródło: Opracowanie własne.*

# 8 ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności miasta, łącząc sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną, funkcjonalno-przestrzenną i środowiskową w taki sposób, by podnieść jakość życia osób mieszkających w obszarze zdegradowanym i wyprowadzić go z zapaści. Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice opracowany został w oparciu o istniejące dokumenty programowe oraz planistyczne Gminy Sośnicowice, Województwa Śląskiego oraz kraju. Jedną z cech charakteryzujących programu rewitalizacji jest jego komplementarność z programami strategicznymi w gminie, ale i na szczeblu regionalnym czy krajowym. Ważne jest powiązanie programu z dokumentami określającymi kierunki rozwoju, tj. dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy. Zgodność Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym, regionalnym oraz krajowym − jest warunkiem koniecznym do jego skutecznej realizacji.

## 8.1 Dokumenty na szczeblu ponadkrajowym

### 8.1.1 Strategia „Europa 2020”

Dokumentem wyższego rzędu, który określa ramy dla opracowania i wykonania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice jest Strategia Europa 2020. Strategia „Europa 2020” jest długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, realizowanym przez Komisję Europejską oraz kraje członkowskie, który zastąpił Strategię Lizbońską. W opublikowanym 3 marca 2010 r. komunikacie „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreślona została potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się, priorytety:

a) **wzrost inteligentny** (smart growth) − czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach;

b) **wzrost zrównoważony** (sustainablegrowth) − czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej;
c) **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu** (inclusive growth) − czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice zakłada zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska i zwiększenie efektywności energetycznej, dodatkowo mając na celu wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Poza tym, program prowadzi do zmniejszenia poziomu bezrobocia i podniesienia wykształcenia mieszkańców.

Komisja Europejska zaproponowała wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępów w realizacji ww. priorytetów za pomocą pięciu nadrzędnych celów, określonych na poziomie całej UE, w tym:

a) osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;
b) poprawę warunków prowadzenia działalności badawczo–rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;
c) zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;
d) podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe;
e) wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mające na celu wydźwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.

Podstawowymi instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie UE krajowe programy reform oraz przygotowane przez KE inicjatywy przewodnie (flagshipinitiatives), realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych.

## 8.2 Dokumenty na szczeblu krajowym

### 8.2.1 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030

Strategia Rozwoju Kraju − Trzecia fala nowoczesności jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (art. 9 ust 1), dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz nakreślającym kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Głównym celem strategii jest poprawa jakości życia Polaków.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice realizuje następujące cele Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030:

- **Cel 3:** Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- **Cel 7:** Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
- **Cel 8:** Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
- **Cel 9:** Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;
- **Cel 11:** Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

### 8.2.2 Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (do 2020 roku)

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem systemu zarządzania rozwojem kraju, którego podstawy zostały określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. 84 Nr, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie pn. „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski”.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice wpisuje się w następujące obszary strategiczne, cele oraz działania Strategia Rozwoju Kraju 2020:

a) **obszar strategiczny I Sprawne i efektywne Państwo:**
   - **Cel I.3.** Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, poprzez rozwój kapitału społecznego i zwiększenie bezpieczeństwa obywatela;

b) **obszar strategiczny II Konkurencyjna gospodarka:**

- **Cel II.4.** Rozwój kapitału ludzkiego oraz następujące działania:

  **II.4.1**. Zwiększanie aktywności zawodowej;

  **II.4.2.** Poprawa jakości kapitału ludzkiego;

  **II.4.3.** Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej.

- **Cel II.6.** Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko:

  **II.6.1.** Racjonalne gospodarowanie zasobami;

  **II.6.2.** Poprawa efektywności energetycznej;

  **II.6.4.** Poprawa stanu środowiska.

- **Cel II.7.** Zwiększenie efektywności transportu:

  **II.7.2.** Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych;

  **II.7.3.** Udrożnienie obszarów miejskich.

c) **obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna:**

- **Cel III.1.** Integracja społeczna oraz działania:

  **III.1.1.** Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;

  **III.1.2.** Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.

## 8.2.3 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Program Rewitalizacji wpisuje się w cel strategii, którym jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by osoby te mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

a) wzrost zatrudnienia;
b) wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
c) poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
d) poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
e) podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Planowany do realizacji program rewitalizacji wpisuje się zarówno w cel główny, jak i we wszystkie cele szczegółowe strategii.

## 8.2.4 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została opracowana przez Rząd RP w odpowiedzi na wyzwania, jakie identyfikuje Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Wskazuje ona, iż polityka rozwoju powinna wspierać procesy i inicjatywy, które wzmacniają wolę działania obywateli na rzecz dobra wspólnego i przyczyniają się do wzmocnienia zaufania jako jednego z podstawowych komponentów życia społecznego, gospodarczego i kulturowego. Dokument obejmuje cel główny oraz cztery cele strategiczne:

**Cel główny:** Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.

**Cel szczegółowy 1.** Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

**Cel szczegółowy 2.** Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie.

**Cel szczegółowy 3.** Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

**Cel szczegółowy 4.** Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice poprzez działania dotyczące szeroko rozumianej sfery społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem inkluzji wpisuje się w zapisy (cel główny oraz cele szczegółowe) Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

## 8.2.5 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) jest podstawowym dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności Rządu i samorządów województw w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument ten wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego (w tym na obszarach wiejskich i miejskich) oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do pozostałej polityki publicznej o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

a) wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;
b) budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych;
c) tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Niniejszy dokument wpisuje się w realizację KSRR poprzez działania mające na celu wzrost konkurencyjności Gminy Sośnicowice, budowanie spójności społecznej i terytorialnej, przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych oraz tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych.

### 8.2.6 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Opracowany został on zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. Zgodnie z wymogami ustawowymi określono także wynikające z KPZK 2030 ustalenia i zalecenia dla przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego województw. Dokument zwraca uwagę na potrzebę poprawy spójności wewnętrznej oraz terytorialne równoważenie rozwoju kraju, któremu służyć powinny: tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się rozwoju (m.in. przez wsparcie miast subregionalnych i budowanie potencjału specjalizacji terytorialnej), wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, a także wspomaganie różnorodnych obszarów problemowych (w tym poprzez restrukturyzację i rewitalizację ośrodków miejskich i terenów zdegradowanych). Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice poprzez kompleksowe działania rewitalizacyjne sprzyjające rozwojowi wpisuje się w realizację Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, w szczególności w odniesieniu do miast subregionalnych i mniejszych jednostek.

## 8.2.7 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020[2]

„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji" jest programem rozwoju w rozumieniu art. 15, ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm. 1). Jest to dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii Rozwoju Kraju 2020" oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju. Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice wpisuje się w realizację celu głównego strategii, którym jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Ma on być osiągnięty do końca 2020 r. przez realizację poniższych celów operacyjnych:

- **Cel operacyjny 1.** Usługi dla aktywności i profilaktyki.
- **Cel operacyjny 3.** Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalnie środowisko.
- **Cel operacyjny 4.** Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
- **Cel operacyjny 5.** Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni.

## 8.2.8 Krajowa Polityka Miejska 2023

Zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju Krajowa Polityka Miejska (KPM) jest dokumentem określającym planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, uwzględniającym cele i kierunki określone w Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (art. 21b). Służy ona celowemu, ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice wpisuje się w cel strategiczny Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2023, zgodnie z którym dążeniem wszystkich aktorów dokumentu musi być stworzenie miasta sprawnego, zwartego i zrównoważonego oraz spójnego, a w efekcie również konkurencyjnego i silnego.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez trzy cele przedmiotowe:

[2] www.mpips.gov.pl/download/gfx/.../2/.../KPPUiWS_1707_na_RM_.pdf

a) stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych;
b) wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;
c) odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich

oraz poprzez dwa cele podmiotowe:

d) poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;
e) wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

## 8.3 Dokumenty na szczeblu ponadregionalnym

### 8.3.1 Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województwa małopolskiego i śląskiego do roku 2020

Strategia dla Rozwoju Polski Południowej dotyczy obszaru województwa małopolskiego i śląskiego. Dokument ten zawiera zasady zrównoważonego rozwoju miast, a także obszarów wiejskich. Wewnętrzne zróżnicowanie makroregionu stwarza możliwość współpracy poprzez prowadzenie licznych i urozmaiconych projektów, które łączą zarówno obszary, jak i podmioty o podobnych problemach. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice jest spójny z celem głównym strategii pod hasłem „Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy". Zgodność dokumentów występuje również na poziomie celów strategicznych. Dotyczy to III celu strategicznego, który brzmi: „Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu". Kierunek działań w tym zakresie obejmuje tworzenie pakietowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał obydwu województw. Cel II strategiczny to: „Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych". to wśród kierunków działań jest między innymi współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu, wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu,

infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw oraz rozwijanie współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi.

### 8.3.2 Dokumenty na szczeblu regionalnymStrategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020”

Strategia ta dąży to tego, aby województwo śląskie stało się regionem zrównoważonego i trwałego rozwoju stwarzającym mieszkańcom korzystne warunki życia w oparciu o dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce, oraz do tego, by region Górnego Śląska stał się istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy, wykorzystującym zróżnicowane potencjały terytorialne i synergię pomiędzy partnerami procesu rozwoju.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice posiada podobne założenia, czym wpisuje się w niżej wymienione cele strategii:

**Obszar priorytetowy B − szanse rozwojowe mieszkańców:**

a) Cel strategiczny: „Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie”.
   - Cel operacyjny B1: Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa;
   - Cel operacyjny B2: Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców;
   - Cel operacyjny B3: Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.

**Obszar priorytetowy C − przestrzeń:**

b) Cel strategiczny: „Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni”.
   - Cel operacyjny C1: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska;
   - Cel operacyjny C2: Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi;
   - Cel operacyjny C3: Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.

### 8.3.3 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 realizuje wizję rozwoju regionu zawartą w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+", przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego 1 lipca 2013 roku, i stanowi jeden z najistotniejszych instrumentów polityki regionalnej. Stanowi też instrument realizacji Umowy Partnerstwa – dokumentu określającego strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech unijnych strategii: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020 i wykazuje z nią pełną zgodność. RPO WSL (2014-2020) wraz z krajowymi programami operacyjnymi oraz Umową Partnerstwa tworzy spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową. Ponadto cele programu wpisują się w wizję rozwoju Unii Europejskiej zawartą w Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice wpisuje się w wiele priorytetów RPO Województwa Śląskiego, między innymi:

**OŚ PRIORYTETOWA IV**

EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA, ODNAWIALNE
ŹRÓDŁA ENERGII I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA

Priorytet inwestycyjny 4e − promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu. Priorytet inwestycyjny 4g − promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe.

**OŚ PRIORYTETOWA V**

OCHRONA ŚRODOWISKA
I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW

Priorytet inwestycyjny 6c − zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

## OŚ PRIORYTETOWA IX

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Priorytet inwestycyjny 9i − aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie. Priorytet inwestycyjny 9v − wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

## OŚ PRIORYTETOWA X

REWITALIZACJA ORAZ INFRASTRUKTURA

SPOŁECZNA I ZDROWOTNA

Priorytet inwestycyjny 9a − inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia od usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych. Priorytet inwestycyjny 9b − wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

## OŚ PRIORYTETOWA XI

WZMOCNIENIE POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO

Priorytet inwestycyjny 10i − wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym i nieformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

## 8.4 Dokumenty na szczeblu ponadlokalnym

### 8.4.1 Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020

Misją powiatu gliwickiego ujętą w strategii jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju powiatu poprzez tworzenie szans rozwoju społeczności lokalnych, wzmacnianie jego atrakcyjności oraz poprawę pozycji powiatu w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Projekty programu rewitalizacji są więc zgodne z wizją Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego, co widać również po podobnych celach strategicznych.

**Cele Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego:**

**Priorytet 1.** Wzmacnianie kapitału ludzkiego powiatu gliwickiego.

CS1.1. Wysokie, stale doskonalone kwalifikacje mieszkańców wspierające społeczny i gospodarczy rozwój powiatu poprzez edukację i poprawę infrastruktury edukacyjnej;

CS1.2. Podniesienie jakości świadczeń zdrowotnych i aktywna polityka społeczna;

CS1.3. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa;

CS1.4. Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej;

CS1.5. Wyzwalanie społecznej aktywności mieszkańców;

**Priorytet 2.** Poprawa warunków mieszkania na terenie powiatu.

CS2.1. Rozwój infrastruktury komunalnej w gminach powiatu gliwickiego;

CS2.2. Poprawa dostępności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;

CS2.3. Podwyższanie estetyki miejscowości.

**Priorytet 3.** Zrównoważony rozwój gospodarczy i turystyczny zapewniający bogatą ofertę produktów i usług.

CS3.1. Zrównoważony rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

CS3.2. Atrakcyjna oferta produktów i usług wysokiej jakości, w szczególności dla mieszkańców miast Aglomeracji Śląskiej.

CS3.3. Bogata oferta turystyczna uwzględniająca potencjał kulturowo-historyczny i przyrodniczy powiatu.

CS3.4. Poprawa jakości elementów środowiska naturalnego.

CS3.5. Rewitalizacja miast i odnowa wsi.

## 8.4.2 Strategia Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2015

Misją Gminy Sośnicowice jest ciągłe udoskonalanie, wdrażanie i monitorowanie zasad zrównoważonego rozwoju poprzez ekspansje przedsiębiorczości, aktywizacje społeczności lokalnej w życie gminy oraz dbałość o środowisko naturalne. Z powyższej wizji rozwoju gminy wynika, że Gmina Sośnicowice skupia swoje działania głównie na ochronie środowiska i integracji społeczności lokalnej. Dokładnie tego typu cele zakłada niniejszy Program Rewitalizacji. Zaplanowane projekty mają zapewnić jak największa integrację oraz aktywizację mieszkańców, zwiększenie ich współpracy z organizacjami pozarządowymi i władzą lokalną. Ponadto program dąży do zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska, zwiększenia efektywności energetycznej, poprawy świadomości ekologicznej i popularyzacji zdrowego stylu życia.

Program Rewitalizacji Gminy Sośnicowice jest zgodny z obszarami strategicznymi, wyszczególnionymi w ramach Strategii Rozwoju Gminy, które dotyczą społeczności i usług publicznych, zintegrowanego rozwoju oraz infrastruktury i środowiska naturalnego.

Wymienione poniżej cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy bezpośrednio lub pośrednio pokrywają się z celami Programu Rewitalizacji:

**Cel strategiczny:** Aktywna społeczność lokalna oraz dostosowane do niej usługi publiczne o wysokim standardzie.

Cel operacyjny 1: Wysoki poziom usług zdrowotnych i pomocy społecznej;

Cel operacyjny 2: Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego;

Cel operacyjny 3: Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury czasu wolnego.

**Cel strategiczny:** Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka powiązana ze sprawnym zarządzaniem gminą angażującym mieszkańców.

Cel operacyjny 2: Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi;

Cel operacyjny 3: Określenie specjalizacji regionalnej i promocji Gminy.

**Cel strategiczny:** Rozwinięta infrastruktura zapewniająca wysoki komfort życia oraz czyste i zadbane środowisko naturalne w gminie.

Cel operacyjny 1: Atrakcyjne warunki mieszkaniowe gminy;

Cel operacyjny 2: Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego;

Cel operacyjny 3: Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępności komunikacji zbiorowej.

Główne kierunki działań zawarte w strukturze Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice są spójne także z celami strategicznymi określonymi w Programie Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono najważniejsze kierunki działań zawarte w strategii odnoszące się do treści Programu Rewitalizacji:

− integracja działań z zakresu polityki społecznej na terenie gminy;

− tworzenie i realizacja programów zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych w szkołach;

− tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności;

− przygotowywanie do profilowanego szkolnictwa zawodowego;

− rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury;

− organizacja imprez kulturalnych propagujących kulturę i tradycję wsi;

− organizacja dodatkowych zajęć i kół zainteresowań w dziedzinie kultury, w tym kultury poza tradycją wsi i kultury wysokiej;

− współpraca, wspieranie (instytucjonalne, organizacyjne, merytoryczne, finansowe, itd.) i inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich oraz wzmacnianie procesów integracji;

− aktywizacja mieszkańców gminy w zakresie dbałości o przestrzenie publiczne, w szczególności w obrębie własnego sąsiedztwa;

− inicjowanie i promocja przedsięwzięć, imprez, aktywności w obrębie przestrzeni publicznych;

− promocja partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego dla tworzenia i poprawy jakości przestrzeni publicznych;

− rozwój i uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;

− wspieranie działań regionalnych na rzecz rozwoju i modernizacji komunikacji publicznej.

Założenia Programu Rewitalizacji są zgodne z wyżej wymienionymi kierunkami działań Strategii Rozwoju Gminy. Rewitalizacja również dąży do aktywizacji społeczności lokalnej w zakresie działania na rzecz samorozwoju oraz przestrzeni, współpracy instytucjonalnej i partnerstwa, rozwoju gospodarki wodno-ściekowej i komunikacji publicznej.

## 8.5 Dokumenty na szczeblu lokalnym

### 8.5.1 Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta I Gminy Sośnicowice

Ustalenia studium nie stanowią prawa miejscowego, są jednak wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, będąc dokumentem o charakterze aktu kierownictwa wewnętrznego – zobowiązują władze samorządowe do określonej w nim polityki przestrzennej. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, celem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, po uprzednim rozpoznaniu uwarunkowań rozwoju gminy.

Wymienione poniżej kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów założone w studium bezpośrednio lub pośrednio pokrywają się z celami Programu Rewitalizacji:

c) rozwój mieszkalnictwa;
d) wyznaczenie obszarów zapewniających rozwój gospodarczy miasta i gminy Sośnicowice;
e) utrzymanie funkcji centrum administracyjnego i usługowego w Sośnicowicach;
f) wykorzystanie terenów atrakcyjnych krajobrazowo dla rozwoju usług sportu i turystyki;
g) zapewnienie warunków eksploatacji złóż znajdujących się w obszarze gminy, które w przyszłości mogą stać się obszarami turystyki i rekreacji wspomagającymi rozwój przedsiębiorczości;
h) stworzenie możliwości dla rozwoju aktywnych form agroturystyki;
i) uzupełnienie i rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej;
j) ochrona zasobów przyrodniczych i wartości kulturowych gminy.

Główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy są spójne także z celami strategicznymi określonymi w Programie Rewitalizacji.

## 8.5.2 Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Sośnicowice

Celem programu jest zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza z procesów spalania paliw stałych w budynkach stanowiących własność Inwestora.

Program realizowany jest poprzez:

a) wymianę starych źródeł ciepła opalanych węglem na nowe źródła ciepła węglowe nowej generacji,
b) wymianę starych źródeł ciepła opalanych węglem na pompę ciepła,
c) wymianę starych źródeł ciepła opalanych węglem na nowe źródła ciepła węglowe nowej generacji wraz z zabudową układu solarnego,
d) montaż układów solarnych.

Cel PONE jest zgodny z celem operacyjnym III2 „Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska związanych z przestarzałą infrastrukturą techniczną" Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice. Na podstawie powyższego celu oraz opinii publicznej wykreowany został projekt: „Rozwój systemu centralnego ogrzewania w budynkach administrowanych przez ZGKiM w Sośnicowicach", który ma na celu utworzenie centralnej kotłowni.

## 8.5.3 Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sośnicowice

Zakres działań związanych z poprawą jakości środowiska Programu Rewitalizacji zgadza się z celami opracowania PGN:

- **Wskazanie działań służących poprawie jakości powietrza w Gminie Sośnicowice**

W PNG zawarto ocenę jakości powietrza w Gminie Sośnicowice, poprzez zwrócenie uwagi na problem emisji $CO_2$ oraz określenie działań w zakresie obniżenia jej poziomu. Temat uwzględnia emisję zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł w obiektach jedno- i wielorodzinnych, z budynków użyteczności publicznej oraz podmiotów przemysłowych i komunikacyjnych. Inwentaryzacja źródeł emisji, jak również jej analiza, umożliwia wskazanie zadań proponowanych do osiągnięcia założonych celów.

- **Zwiększenie efektywności energetycznej**

Założona racjonalizacja użytkowania ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych, a także podjęte działania termomodernizacyjne sprowadzają się do poprawy efektywności

energetycznej wykorzystania nośników energii przy jednoczesnej minimalizacji szkodliwego oddziaływania na środowisko.

### 8.5.4 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sośnicowice na lata 2016-2026

Celem głównym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sośnicowice jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, publicznego, dążenie do integracji społecznej oraz tworzenie równych szans rozwoju społecznego wszystkim mieszkańcom. Proponowane rozwiązania przy współpracy z lokalnymi partnerami mają służyć eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi gminy.

Strategia ma na celu zapewnienie wsparcia społeczności lokalnej w obszarze pomocy społecznej, czasu wolnego, integracji społecznej, bezpieczeństwa i rynku pracy. Wszystkie założenia Programu Rewitalizacji związane z pomocą społeczną zgodne są ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych. Rewitalizacja również dąży do niwelowania i zapobiegania negatywnym zjawiskom społecznym poprzez działania wyznaczone w kierunkach:

**Kierunek działań I1.** Integrowanie i organizowanie czasu wolnego mieszkańców;

**Kierunek działań I2.** Eliminowanie wykluczania osób niepełnosprawnych z działań społeczności lokalnej;

**Kierunek działań I4.** Włączanie mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury;

**Kierunek działań II1.** Zmniejszanie problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży z brakami w nauce;

**Kierunek działań II2.** Zwiększanie liczby wydarzeń kulturalnych na terenie miasta;

**Kierunek działań II3.** Tworzenie szans na rozwój zawodowy i osobisty mieszkańców.

# 9 ZAŁOŻENIA REALIZACJI LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE DO ROKU 2023

## 9.1 Wizja

***Miasto Sośnicowice to miejsce, które skupia aktywną społeczność dbającą o swój rozwój osobisty i zawodowy. Charakteryzuje się atrakcyjnymi terenami i obiektami otwartymi na kulturę, działalność gospodarczą i przyszłych użytkowników miasta. Odpowiednio wykorzystany potencjał, współpraca międzysektorowa i świadomość ekologiczna mieszkańców przyczyniają się do poprawy jakości życia w mieście.***

W mieście Sośnicowice następuje ciągły wzrost aktywności mieszkańców oraz ich współpracy z organizacjami pozarządowymi. Władze miasta Sośnicowice realizują swoje działania przy udziale lokalnej społeczności, która aktywnie wspiera projekty służące poprawie jakości życia. Na terenie obszaru rewitalizacji powstały liczne inicjatywy oraz wydarzenia, które pobudziły społeczności lokalne i w dalszym ciągu sprzyjają integracji. Projekty rewitalizacji przyczyniły się do zmniejszenia liczby osób wymagających wsparcia ze strony pomocy społecznej. Wśród mieszkańców miasta Sośnicowice wzrósł średni poziom wykształcenia i posiadanych kwalifikacji. Przyczyniło się to do zmniejszenia poziomu bezrobocia oraz pozytywnie wpłynęło na sytuacje rodzinną mieszkańców. Dzięki licznym wydarzeniom kulturalnym i edukacyjnym dzieci i młodzież chętnie podejmują działania na rzecz swojego miasta oraz własnego rozwoju. Dodatkowym atutem miasta Sośnicowice jest centrum przesiadkowe, które w znaczny sposób zmniejszyło ruch w centrum miasta i zachęciło mieszkańców do korzystania z alternatywnych form transportu. Na terenie miasta nieużytki zostały przekształcone na zielone, atrakcyjne przestrzenie publiczne, które wpływają na rozwój potencjału rekreacyjno-turystycznego. Mieszkańcy chętnie korzystają z terenów zielonych w mieście, tworząc wydarzenia kulturalne. Na terenach tych powstały place zabaw, siłownie zewnętrzne oraz ogrody społeczne, a wszystko jest skomunikowane ścieżkami rowerowymi. Dzięki tym działaniom i modernizacjom kamienic w centrum miasta nastąpiła poprawa jego funkcjonalności i atrakcyjności. Dzięki inwestycjom w obszarze

ochrony środowiska ograniczona została emisja zanieczyszczeń i hałasu, a także wzrosło bezpieczeństwo mieszkańców.

## 9.2 Cel strategiczny i cele operacyjne

Wielowątkowy proces rewitalizacji wymaga zdefiniowania nadrzędnego celu strategicznego oraz podlegających mu celów operacyjnych, odnoszących się do kluczowych obszarów problemowych w sferze społecznej, przestrzenno-technicznej i środowiskowej. Na podstawie celów operacyjnych utworzone zostały kierunki przyszłych działań. Cele i kierunki działań określono na podstawie szczegółowych analiz i diagnozy obszarów kryzysowych, w oparciu o doświadczenie i wiedzę specjalistyczną z uwzględnieniem wyników konsultacji społecznych.

Mając na uwadze powyższe, cel strategiczny został sformułowany w następujący sposób:

**Cel strategiczny:** Aktywne tworzenie kapitału społecznego, rozwój infrastrukturalno-przestrzenny oraz wzrost gospodarczy z zachowaniem integracji działań i przy współpracy lokalnej społeczności poprzez projekty minimalizujące zjawiska kryzysowe i wykorzystanie potencjałów rozwojowych.

**Rysunek 3. Cele operacyjne i obszary działań Programu Rewitalizacji.**

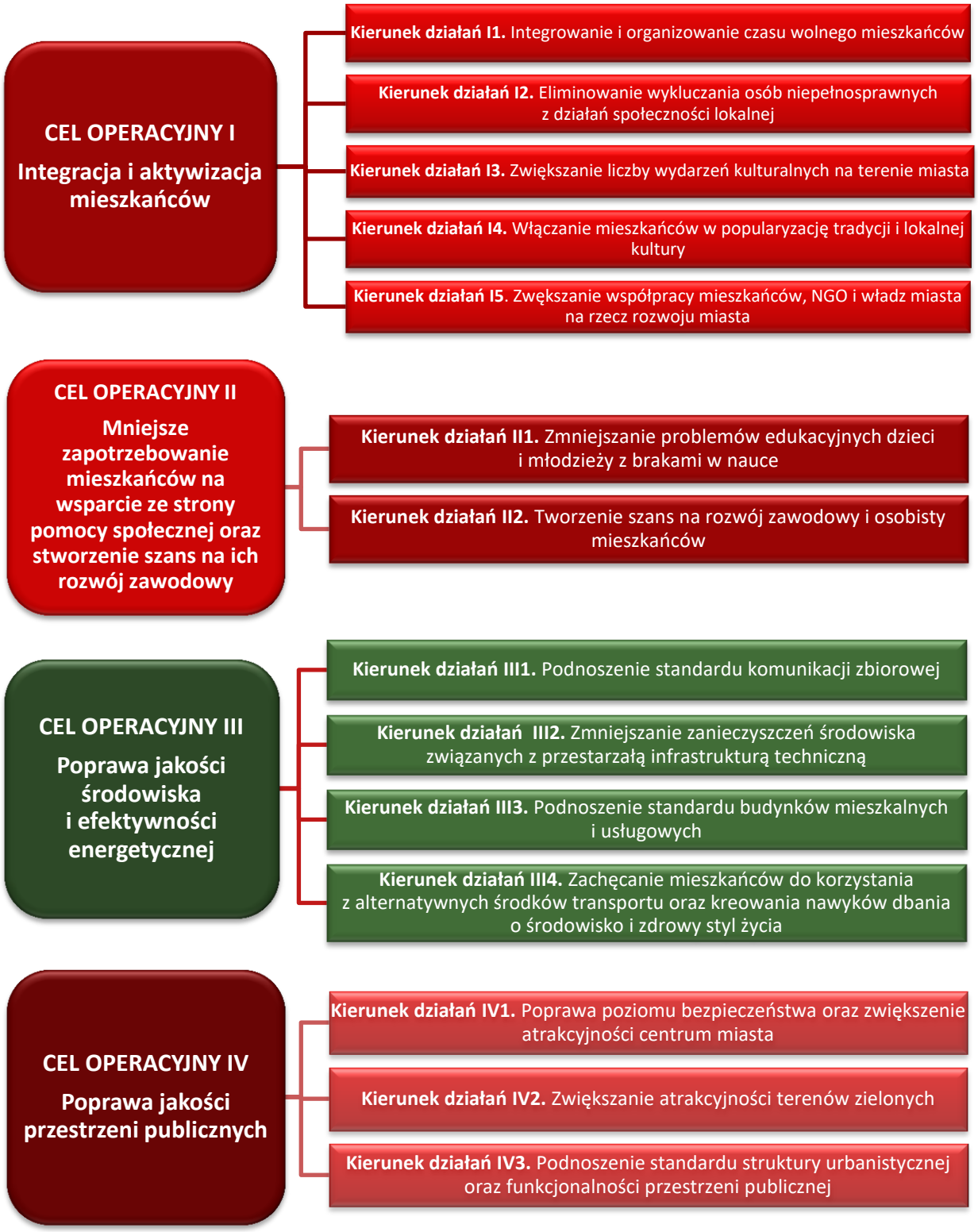


*Źródło: Opracowanie własne.*

**Cel operacyjny: I Integracja i aktywizacja mieszkańców**

**Kierunek działań I1.** Integrowanie i organizowanie czasu wolnego mieszkańców;

**Kierunek działań I2.** Eliminowanie wykluczania osób niepełnosprawnych z działań społeczności lokalnej;

**Kierunek działań I3.** Zwiększanie liczby wydarzeń kulturalnych na terenie miasta;

**Kierunek działań I4.** Włączanie mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury;

**Kierunek działań I5.** Zwiększanie współpracy mieszkańców, NGO i władz miasta na rzecz rozwoju miasta.

**Cel operacyjny: II Mniejsze zapotrzebowanie mieszkańców na wsparcie ze strony pomocy społecznej oraz stworzenie szans na ich rozwój zawodowy**

**Kierunek działań II1.** Zmniejszanie problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży z brakami w nauce;

**Kierunek działań II2.** Tworzenie szans na rozwój zawodowy i osobisty mieszkańców.

**Cel operacyjny: III Poprawa jakości środowiska i efektywności energetycznej**

**Kierunek działań III1.** Podnoszenie standardu komunikacji zbiorowej;

**Kierunek działań III2.** Zmniejszanie zanieczyszczeń środowiska związanych z przestarzałą infrastrukturą techniczną;

**Kierunek działań III3.** Podnoszenie standardu budynków mieszkalnych i usługowych;

**Kierunek działań III4.** Zachęcanie mieszkańców do korzystania z alternatywnych środków transportu oraz kreowania nawyków dbania o środowisko i zdrowy styl życia.

**Cel operacyjny: IV Poprawa jakości przestrzeni publicznych**

**Kierunek działań IV1.** Poprawa poziomu bezpieczeństwa oraz zwiększenie atrakcyjności centrum miasta;

**Kierunek działań IV2.** Zwiększanie atrakcyjności terenów zielonych;

**Kierunek działań IV3.** Podnoszenie standardu struktury urbanistycznej oraz funkcjonalności przestrzeni publicznej.

## 9.3 WYBÓR PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Wszystkie przyjęte do realizacji projekty wynikają z celów strategicznych oraz celów operacyjnych, a zarazem oddziaływanie tych projektów ma przyczynić się do realizacji tych celów i redukcji problemów. Przedsięwzięcia te zostały zgłoszone do planu przez wszystkich interesariuszy − lokalny samorząd, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i inne podmioty.

Poniżej przedstawiono listę projektów ujętych w Programie Rewitalizacji Gminy Sośnicowice do roku 2023, wraz z odniesieniem do problemów, które rozwiązują, oraz właściwych celów operacyjnych. Karty poszczególnych projektów podstawowych Programu Rewitalizacji znajdują się w ***załączniku nr 1*** Programu Rewitalizacji.

Po skonstruowaniu strategicznej wizji rozwoju obszaru zdegradowanego oraz identyfikacji celów procesu rewitalizacji przystąpiono do wyznaczenia sposobów na ich spełnienie. Podstawowym narzędziem do rozwiązania danego problemu i osiągnięcia danego celu są projekty, będące działaniami dobrze zaplanowanymi, celującymi w realne potrzeby oraz nastawione na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Popierane przez różne grupy interesariuszy obszaru zdegradowanego charakteryzują się czytelnym, realnym i mierzalnym celem, określonym terminem realizacji, zapewnionym źródłem finansowania oraz wyznaczonymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację danego działań.

### 9.3.1 Typowanie projektów

Projekty stanowią najważniejszy element każdego programu rewitalizacji. Mają one służyć wyprowadzeniu obszaru rewitalizowanego ze stanu kryzysowego. Podczas spotkań z interesariuszami w 7 dniu września 2016 r. został udostępniony wzór karty projektu, na której można było opisać propozycję przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Podczas spotkania wraz
z mieszkańcami opracowane zostały wstępne propozycje projektów, które można było składać w terminie od 7 września do 21 września 2016 roku w następujący sposób:

- w postaci wydrukowanej w siedzibie Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach na dzienniku podawczym w godzinach pracy urzędu;
- w postaci zeskanowanej na adres e-mail.

Wymaganiem stawianym wobec każdej składanej karty projektu było jej czytelne podpisanie przez mieszkańca lub reprezentanta podmiotu, który dokonuje zgłoszenia (np. przedsiębiorstwo, organizacja pozarządowa itp.) oraz zamieszczenie danych kontaktowych.

### 9.3.2 Wybór projektów

Projekty rewitalizacyjne wyróżniają się specyfiką wynikającą z tego, iż ich nadrzędne cele zorientowane są na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizowanym. Poprawa sytuacji oznacza przede wszystkim występowanie korzyści, jakie odnoszą mieszkańcy obszaru, na którym, zgodnie z diagnozą sporządzoną w ramach Programu Rewitalizacji, koncentrują się zjawiska kryzysowe w przestrzeni miasta. Oznacza to, że projekty ukierunkowane są zarówno przez, jak i na mieszkańców.

Możliwość zgłaszania projektów rewitalizacyjnych miały wszystkie grupy interesariuszy − począwszy od instytucji miejskich, poprzez firmy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, aż po osoby prywatne. Pomysły musiały być jednak przemyślane, skonkretyzowane i przygotowane do uwzględnienia w Programie Rewitalizacji.

## 9.4 Projekty rewitalizacyjne

### 9.4.1 Projekty podstawowe

Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy. Pozwala przy tym na współfinansowanie projektów rewitalizacyjnych ze środków publicznych i prywatnych. Podczas opracowywania i wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice nie dopuszcza się możliwości realizacji wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni lub skupionych jedynie na działaniach remontowych, czy też modernizacyjnych. Wynika to z faktu, iż działania takie nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Poniżej zamieszczono wykaz projektów ocenionych jako podstawowe.

**Tabela 45. Lista projektów podstawowych obszaru rewitalizacji[3].**

| Nr | Tytuł projektu | Lokalizacja projektu | Produkt – monitorowany w ramach programu: (A) na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych prac; (B) na podstawie innych źródeł monitorowania | Rezultat – monitorowany w ramach programu: (A) na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych prac; (B) na podstawie innych źródeł monitorowania | Zgodność z problemami rewitalizacyjnymi (zgodnie z oznaczeniami Tabela nr 44) | Zgodność z celami rewitalizacyjnymi (zgodnie z oznaczeniami Rysunek nr 3) | Zgodność z kierunkami działań (zgodnie z oznaczeniami Rysunek nr 3) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Baza lokalnych ofert pracy | Obszar rewitalizacji | - liczba osób korzystających z bazy (B)<br>- wykonanie zakładki z bazą lokalnych ofert pracy (A)<br>- liczba ofert pracy udostępnionych w bazie (B) | - poprawa wymiany wiedzy pomiędzy pracodawcami a osobami poszukującymi pracy (B)<br>- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji (B) | **P4** | **CII** | **II2** |
| 2 | Droga do pracy | Obszar rewitalizacji | - liczba osób korzystających ze stanowiska komputerowego (B)<br>- wykonanie stanowiska komputerowego (A) | - wzrost świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat skutecznych metod poszukiwania pracy (B)<br>- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji (B) | **P4** | **CII** | **II2** |
| 3 | Senior + | Główne odziaływanie projektu na obszar do rewitalizacji | - warsztaty (B)<br>- wzrost dostępności oferty czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego (B)<br>- wzrost dostępności oferty społecznej dla mieszkańców | - wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br>- wzrost liczby uczestników wydarzeń integrujących społeczność lokalną (B)<br>- wzrost dostępności czasu | **P13, P21** | **CI** | **I1, I2** |

[3] Szczegółowy opis projektów podstawowych znajduje się w załączniku nr 1.

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | obszaru rewitalizowanego (B) | wolnego wśród osób opiekujących się osobami starszymi (możliwość wejścia na rynek pracy) (B) | | | |
| 4 | Promocja Strefy Aktywności Gospodarczej | Obszar rewitalizacji | - działania promocyjne (B)<br>- materiały promocyjne w postaci: ulotek, treści radiowych, bilbordy (B) | - wzrost zainteresowania inwestorów do podjęcia aktywności gospodarczej na terenie rewitalizowanym (B)<br>- zwiększenie liczby ofert pracy na terenie rewitalizowanym (B) | **P4** | **CII** | **II2** |
| 5 | Poradnictwo specjalistyczne w szkołach | Obszar rewitalizacji | - liczba spotkań (B)<br>- liczba dzieci korzystających z oferty (B) | - zaangażowana młodzież w proces edukacji i samorozwoju (B)<br>- lepsze wyniki w nauce uczniów (B) | **P2** | **CII** | **II1** |
| 6 | Dyżur psychologa dla osób dotkniętych problemem uzależnień | Obszar rewitalizacji | - liczba spotkań (B)<br>- liczba osób korzystających z oferty (B) | - zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień (B) | **P3** | **CII** | **II2** |
| 7 | Program profilaktyki łączący naukę, wychowanie i rozwój | Obszar rewitalizacji | - liczba zajęć (B)<br>- liczba warsztatów (B)<br>- liczba osób korzystających z oferty świetlicy (B) | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów (B)<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju (B)<br>- lepsze wyniki w nauce uczniów (B) | **P1, P2, P3, P21** | **CI, CII** | **I1, I2, I5, II2** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 8 | Mentoring – cykl spotkań z osobami z pasją/znanymi | Obszar rewitalizacji | - liczba spotkań (B)<br><br>- liczba osób biorących udział w spotkaniach (B) | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju (B) | **P2, P3, P4, P21** | **CI, CII** | **I1, I2, II1, II2** |
| 9 | Klub tradycji śląskiej | Obszar rewitalizacji | - liczba warsztatów (B)<br><br>- liczba osób korzystających z oferty klubu (B) | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju (B)<br><br>- wzrost liczby uczestników wydarzeń integrujących społeczność lokalną (B) | **P14, P20** | **CI, CII** | **I1, I4, I5, II2** |
| 10 | Program integracji i aktywizacji młodzieży "Lepiej wspólnie niż wcale" | Główne odziaływanie projektu na obszar do rewitalizacji | - warsztaty (B)<br><br>- uczestnicy warsztatów (B)<br><br>- spotkania czytelnicze (B)<br><br>- wydane certyfikaty uczestnictwa w warsztatach (A)<br><br>- przedmioty i ozdoby świąteczne przygotowane na warsztatach rękodzieła (B)<br><br>- przedstawienia okolicznościowe | - zaangażowana młodzież w działania na rzecz społeczności lokalnych (B)<br><br>- kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- wzrost liczby uczestników | **P21, P13** | **CI** | **I1, I2** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | przygotowane przez młodzież (B)<br><br>- uczestnicy przedstawień okolicznościowych przygotowywanych przez młodzież (B) | wydarzeń integrujących społeczność lokalną (B)<br><br>- wzrost świadomości mieszkańców na temat znaczenia realizacji działań wspólnych na rzecz lokalnych społeczności (B)<br><br>- włączenie osób niepełnosprawnych w codzienne działania integracyjne i animacyjne (B) | | | |
| 11 | Stworzenie kompleksowego systemu publicznego transportu zbiorowego poprzez poprawę infrastruktury obsługi pasażerskiej | Obszar rewitalizacji | - powierzchnia wybudowanego centrum przesiadkowego (A)<br><br>- zadaszony zespół przesiadkowy (A)<br><br>- przystanki autobusowe (A)<br><br>- miejsca parkingowe dla samochodów (A)<br><br>- miejsca parkingowe dla rowerów (A)<br><br>- dwa nowe autobusy (A) | - mniejsza emisja CO2 (B)<br><br>- lepsze warunki przemieszczania się w centrum miasta Sośnicowice (B)<br><br>- poprawa jakości powietrza (B)<br><br>- wzrost korzystania z alternatywnych środków transportu (B)<br><br>- ograniczenie i uspokojenie ruchu samochodowego w centrum miasta Sośnicowice (B) | **P9, P10, P11** | **CIII, CIV** | **III1, III4, IV1** |
| 12 | Program rozwoju wolontariatu edukacyjnego | Obszar rewitalizacji | - klub wolontariatu edukacyjnego (B)<br><br>- zajęcia wyrównawcze (B)<br><br>- osoby udzielające pomocy w ramach wolontariatu (B)<br><br>- osoby, którym udzielono pomocy w nauce w ramach wolontariatu (B) | - zaangażowana młodzież w proces edukacji i samorozwoju (B)<br><br>- lepsze wyniki w nauce uczniów (B) | **P2** | **CII** | **II1** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 13 | Nowy start w lepszą przyszłość – aktywna integracja mieszkańców obszaru rewitalizowanego | Obszar rewitalizacji | - treningi motywacyjne / integracyjne (B)<br><br>- treningi kreatywności i samorozwoju (B)<br><br>- grupy wsparcia (B)<br><br>- szkolenia zawodowe (A)<br><br>- Kluby Spotkań (B)<br><br>- warsztaty rozwoju zainteresowań (B)<br><br>- wycieczki turystyczno-rekreacyjno-krajoznawcze (A)<br><br>- koncerty integracyjne (B)<br><br>- osoby biorące udział w treningach motywacyjnych / zaangażowanych w działania grup wsparcia (B)<br><br>- działania o charakterze środowiskowym (B) | - społeczność lokalna charakteryzująca się wysokimi kompetencjami społecznymi (B)<br><br>- wzrost zdolności zatrudnienia mieszkańców Gminy Sośnicowice w tym także osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (B)<br><br>- dobra znajomość mieszkańców odnośnie działających organizacji pozarządowych w gminie oraz współpraca przy organizacji projektów i wydarzeń (B) | **P3, P4, P13** | **CII, CI** | **I1, II2** |
| 14 | Cykl integracyjnych imprez muzycznych dla mieszkańców Sośnicowic | Obszar rewitalizacji | - koncerty muzyczne (B)<br><br>- wydarzenia muzyczne (B)<br><br>- osoby biorące udział w wydarzeniach (B) | - wzrost liczby uczestników wydarzeń kulturalnych (B)<br><br>- wzrost zaangażowania dzieci i młodzieży w prezentacje umiejętności muzycznych i tworzenie lokalnej kultury (B)<br><br>- zintegrowane środowisko uczestników wydarzeń kulturalnych i lokalnej społeczności (B) | **P12, P13, P20** | **CI** | **I1, I3** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 15 | Poprawa kompetencji cyfrowych lokalnej społeczności Sośnicowic: rozwój e-usług publicznych oraz warsztaty informatyczne dla mieszkańców | Obszar rewitalizacji | - szkolenia (B)<br><br>- osoby biorące udział w szkoleniu (B) | - wzrost świadomości wśród mieszkańców znaczenia nowych technologii (B)<br><br>- wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców (B)<br><br>- wzrost popytu na Internet i technologie informatyczne (B) | **P13, P1** | **CII, CI** | **I1, II2** |
| 16 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSIR a Gimnazjum w Sośnicowicach − budowa obiektów strefy aktywnego wypoczynku | Obszar rewitalizacji | - nowa infrastruktura rekreacyjno-sportowa – siłownia zewnętrzna (A)<br><br>- urządzenia sportowo-rekreacyjne (A)<br><br>- strefy aktywnego wypoczynku (B)<br><br>- plac zabaw dla dzieci (A) | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności (B)<br><br>- młodzież i dzieci aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu (B)<br><br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej (B) | **P8, P13, P5** | **CIV, CI** | **I1, IV3, IV2** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 17 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – integracja mieszkańców w ramach lokalnej wspólnoty w otwartej przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej, przystosowanej do uprawiania sportu | Obszar rewitalizacji | - nowa infrastruktura rekreacyjno-sportowa – ścieżki spacerowe otoczone zielenią (A)<br><br>- urządzenia sportowo-rekreacyjne (A)<br><br>- strefy aktywnego wypoczynku (B) | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności (B)<br><br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu (B)<br><br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej (B) | **P8, P13, P7** | **CIV, CI** | **I1, IV2, IV3** |
| 18 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – budowa strefy zdrowego stylu życia | Obszar rewitalizacji | - nowa infrastruktura rekreacyjno-sportowa (A)<br><br>- urządzenia sportowo-rekreacyjne (A)<br><br>- strefy aktywnego wypoczynku (B) | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności (B)<br><br>- młodzież i dzieci aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu (B)<br><br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych (B) podejmowanych na obszarze rewitalizowanym<br><br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej (B) | **P8, P18, P6** | **CIII, CIV** | **IV2, III4, IV3** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 19 | Promocja zdrowego stylu życia | Obszar rewitalizacji | - warsztaty (B)<br><br>- zajęcia sportowo-rekreacyjne (B)<br><br>- zagospodarowane przestrzenie zielone (B)<br><br>- osoby biorące udział w warsztatach i zajęciach (B) | - zintegrowanie społeczności (B)<br><br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni zielonych (B)<br><br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu (B)<br><br>- wzrost świadomości i wiedzy społeczeństwa z zakresu zdrowego trybu życia (B)<br><br>- wzrost poczucia przynależności do wspólnoty (B) | **P8, P18** | **CIII, CI** | **III4, I1** |
| 20 | O siebie dbamy − środowiska nie zanieczyszczamy | Główne odziaływanie projektu na obszar do rewitalizacji | - warsztaty (B)<br><br>- materiały edukacyjne w postaci: ulotek, treści prasowych, plakatów (B) | - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców (B)<br><br>- poprawa jakości życia mieszkańców (B)<br><br>- zmniejszenie liczby nielegalnych wysypisk (B) | **P8, P18** | **CIII, CI** | **III4, I1** |
| 21 | Utworzenie mini stref integracji społecznej w Sośnicowicach | Obszar rewitalizacji | - zagospodarowane przestrzenie zielone (B)<br><br>- nowa infrastruktura rekreacyjna (B) | - zintegrowanie społeczności (B)<br><br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni zielonych (B)<br><br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu (B) | **P5, P6** | **CIV** | **IV2, IV3** |

*Źródło: Opracowanie własne.*

## 9.4.2 Pozostałe rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

### 9.4.2.1 Projekty uzupełniające i pozostałe rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Do projektów uzupełniających zostały zakwalifikowane przedsięwzięcia, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie. Są one jednak oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Projekty te są zróżnicowane pod względem tematycznym, jednak koncentrują się na kwestiach istotnych z punktu widzenia lokalnej społeczności. Zalicza się do nich integracja mieszkańców oraz rozwój infrastruktury technicznej. Wykaz projektów zamieszczono poniżej.

**Tabela 46. Lista projektów uzupełniających i pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Programu Rewitalizacji.**

| Nr | Tytuł projektu | Lokalizacja projektu | Produkt – monitorowany w ramach programu: (A) na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych prac; (B) na podstawie innych źródeł monitorowania | Rezultat – monitorowany w ramach programu: (A) na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych prac; (B) na podstawie innych źródeł monitorowania | Zgodność z problemami rewitalizacyjnymi (zgodnie z oznaczeniami Tabela nr 44) | Zgodność z celami rewitalizacyjnymi (zgodnie z oznaczeniami Rysunek nr 3) | Zgodność z kierunkami działań (zgodnie z oznaczeniami Rysunek nr 3) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Rozwój systemu centralnego ogrzewania w budynkach administrowanych przez ZGKiM w Sośnicowicach | Obszar rewitalizacji – beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Projekt odpowiada na problem, z jakim borykają się mieszkańcy obszaru rewitalizacji, tj. wysokie koszty modernizacji i utrzymania budynków oraz niska efektywność energetyczna związana z przestarzałą infrastrukturą techniczną. Projekt zakłada utworzenie centralnej kotłowni dla budynków administrowanych przez ZGKiM w Sośnicowicach. Projekt zakłada także możliwość wykorzystania już istniejących kotłowni (poczta, Urząd Gminy, M-GOZ) i ich modernizacji | - zmodernizowana infrastruktura centralnego ogrzewania (A)<br><br>- nowe podłączenia gospodarstw domowych do systemu centralnego ogrzewania (A) | - poprawa warunków życia mieszkańców (B) | **P16** | **CIII** | **III3, III2** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | oraz podłączenia do przylegających mieszkań komunalnych. Dzięki realizacji tego zadania nastąpi poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Wśród podmiotów zaangażowanych w realizację zadania są: Urząd Gminy, ZGKiM w Sośnicowicach, lokatorzy mieszkań. | | | | | |
| 2 | Adaptacja centrum Sośnicowic na cele społeczne oraz na potrzeby rozwoju przedsiębiorczości lokalnej | Obszar rewitalizacji – beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy z obszaru rewitalizacji, organizacje społeczne działające na obszarze rewitalizacji. Projekt stanowi odpowiedź na problemy związane z estetyką przestrzeni oraz jej funkcjonalnością. Z uwagi na trudne warunki przestrzeni publicznej w centrum miasta, związane z dosyć wysokim ruchem samochodowym ze względu na występowanie w tym obszarze drogi o randze wojewódzkiej, należy uporządkować funkcjonalność tego terenu. Projekt zakłada zmiany w estetyce przestrzeni oraz jej funkcjonalności z wykorzystaniem terenów zielonych, skwerków i nieużytkowej przestrzeni publicznej niestanowiącej zaplecza dla ruchu drogowego w celu przeznaczenia jej do codziennego użytku rekreacyjnego dla mieszkańców. Założeniem projektu jest wprowadzenie elementów małej architektury, takich jak ławki, kosze, kwietniki oraz zieleni niskiej w przestrzeni publicznej. Dodatkowym założeniem projektu jest poprawa estetyki elewacji kamienic w | - zagospodarowane przestrzenie zielone (B)<br>- zmodernizowane elewacje kamienic (B) | - poprawa warunków życia mieszkańców (B)<br>- zwiększenie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej (B) | **P6, P7, P15** | **CIV, CIII** | **IV1, IV3, III3** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | centrum miasta oraz modernizacja kamienic znajdujących się w ścisłym centrum będących własnością Miasta Sośnicowice. | | | | | |
| 3 | Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego jako działanie na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego | Projekt realizowany głównie na obszarze rewitalizacji. Niewielki zakres projektu z uwagi na jego sieciowy charakter wykracza poza obszar rewitalizacji i obejmuje obszar zdegradowany. Beneficjenci projektu: głównie mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz częściowo mieszkańcy obszaru zdegradowanego. | - zmodernizowane lampy uliczne (A) | - mniejsze zużycie energii (B)<br><br>- zmniejszenie kosztów eksploatacji sieci oświetlenia (B)<br><br>- ograniczenie niskiej misji (B)<br><br>- wzrost bezpieczeństwa dzięki większemu natężeniu światła i lepiej doświetlonym obszarom (B) | **P16, P11** | **CIV** | **IV1, IV3** |
| 4 | Kompleksowe uporządkowanie gospodarki ściekowej | Obszar rewitalizacji – beneficjenci projektu- mieszkańcy obszaru rewitalizowanego | - zmodernizowana infrastruktura kanalizacyjna (A)<br><br>- nowe podłączenia gospodarstw domowych do kanalizacji (A) | - poprawa warunków życia mieszkańców (B) | **P16, P17** | **CIII** | **III3, III2** |
| 5 | Poprawa dostępności usług społecznych na terenie Sośnicowic: montaż windy w SP ZOZ MGOZ w Sośnicowicach wraz z rozwojem usług rehabilitacyjnych | Obszar rewitalizacji | - wybudowanie szybu windowego (A)<br><br>- zainstalowanie windy (A) | - lepsza dostępność usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych (B)<br><br>- zwiększenie standardu budynku (B) | **P19** | **CIII** | **III3** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 6 | Umacniamy naszą tożsamość lokalną − akcja "Pamiętajmy o przeszłości" | Obszar rewitalizacji | - uporządkowany teren cmentarza żydowskiego (B)<br><br>- utwardzona droga prowadząca do cmentarza żydowskiego (A)<br><br>- warsztaty i spotkania w ramach popularyzacji wiedzy na temat społeczności żydowskiej w Sośnicowicach (B)<br><br>- osoby biorące udział w spotkaniach i warsztatach (B) | - znajomość historii Sośnicowic wśród mieszkańców i turystów (B)<br><br>- nowy obiekt turystyczny (B)<br><br>- wzrost tożsamości lokalnej (B) | **P14, P12, P20** | **CI** | **I5, I4** |
| 7 | Eliminowanie wykluczania osób niepełnosprawnych z działań społeczności lokalnej | Obszar rewitalizacji | - organizacja warsztatów (**B)**<br><br>- organizacja spotkań (B)<br><br>- organizacja przedstawień okolicznościowych (B) | - społeczność lokalna charakteryzująca się wysokimi kompetencjami społecznymi (B)<br><br>- wzrost zdolności zatrudnienia mieszkańców Gminy Sośnicowice w tym także osób z niepełnosprawności ami i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (B) | **P21, P13** | **CI** | **I1, I2, I5** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 8 | Włączanie mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury oraz zwiększanie liczby wydarzeń kulturalnych na terenie miasta | Obszar rewitalizacji | - uporządkowanie terenu cmentarza żydowskiego (B)<br><br>- utwardzenie drogi prowadzącej do cmentarza żydowskiego (A)<br><br>- organizacja warsztatów i spotkań w ramach popularyzacji wiedzy na temat społeczności żydowskiej w Sośnicowicach (B)<br><br>- organizacja koncertów muzycznych (B)<br><br>- utworzenie wydarzeń muzycznych (B) | - znajomość historii Sośnicowic wśród mieszkańców i turystów (B)<br><br>- nowy obiekt turystyczny (B)<br><br>- wzrost tożsamości lokalnej (B) | **P14, P12, P20, P13** | **CI** | **I1, I3, I4, I5** |
| 9 | Tworzenie szans na rozwój zawodowy i osobisty mieszkańców | Obszar rewitalizacji | - organizacja treningów motywacyjno / integracyjnych (B)<br><br>- organizacja treningów kreatywności i samorozwoju (B)<br><br>- utworzenie grup wsparcia (B)<br><br>- organizacja szkoleń zawodowych (B)<br><br>- organizacja warsztatów rozwoju zainteresowań (B) | - wzrost zdolności zatrudnienia mieszkańców Gminy Sośnicowice w tym także osób z niepełnosprawności ami i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (B)<br><br>- kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów (B)<br><br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych | **P3, P4, P13, P1** | **CII, CI** | **II2, II1, I5, I2** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | podejmowanych na obszarze rewitalizowanym (B)<br><br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju (B) | | | |

*Źródło: Opracowanie własne.*

### 9.4.3 Uzasadnienie potrzeby realizacji projektów wykraczających poza obszar rewitalizacji

Projekt uzupełniający pn. „Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego jako działanie na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego" jest projektem wykraczającym poza obszar rewitalizacji. Część elementów, które planuje się zrealizować w ramach tego projektu znajduje się poza obszarem rewitalizacji, głównie na obszarze zdegradowanym.

Projekt ten ukierunkowany jest na osiągnięcie celów rewitalizacji w zakresie *poprawy jakości przestrzeni publicznych*, a także *poprawy jakości środowiska i efektywności energetycznej*, obejmujący działania *IV1. Poprawa poziomu bezpieczeństwa oraz zwiększenie atrakcyjności centrum miasta, IV3. Podnoszenie standardu struktury urbanistycznej oraz funkcjonalności przestrzeni publicznej* oraz *III2. Zmniejszanie zanieczyszczeń środowiska związanych z przestarzałą infrastrukturą techniczną*.

Projekt ten zakłada modernizację oświetlenia jako działania w celu wzmocnienia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz ograniczenia niskiej emisji i kosztów zużycia energii. Modernizacja zakłada wymianę przestarzałego, niejednorodnego, będącego w złym stanie technicznym, systemu opartego na lampach sodowych i rtęciowych − na lampy energooszczędne. Wymianie podlegać będą głównie źródła światła wraz z oprawami oświetleniowymi i wysięgnikami, a także niektóre słupy i układy zasilania. Projekt − z uwagi na swoją sieciowość z punktu widzenia rozłożenia układów zasilania na terenie całej gminy powinien obejmować działaniem również tereny poza obszarem rewitalizacji.

Oczekiwane rezultaty projektu będą widoczne jedynie w wtedy, jeśli zadanie będzie obejmować teren położony także w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji (głównie na obszarze zdegradowanym). Efekty związane z oszczędnością w zużyciu energii oraz z ograniczeniem niskiej emisji i poprawą warunków życia − to efekty złożone, które powinny dotyczyć większości obszaru gminy i jej mieszkańców, gdyż jest to podstawowy element mogący polepszyć zarówno kwestie środowiskowe czy ekonomiczne, jak i − przede wszystkim − poczucie bezpieczeństwa. Ze względu na specyfikę projektu, nie można ograniczyć go terytorialnie (do granic obszaru rewitalizacji), wskazane jest podjęcie działań w jak największej skali, by planowany efekt był wyraźnie odczuwalny. Efekty rewitalizacji − dzięki modernizacji oświetlenia we wskazanym obszarze − będą o wiele bardziej trwałe i mogą stanowić punkt zmiany świadomości w życiu codziennym wszystkich mieszkańców.

Realizacja projektu na obszarze wykraczającym poza granice obszaru rewitalizacji przyczyni się znacznie do poprawy jakości środowiska naturalnego. Realizacja projektu w

miejscu o dużej gęstości zaludnienia, także poza obszarem rewitalizacji , jest zatem uzasadniona. W związku z powyższym inwestycję obejmującą poprawę efektywności energetycznej powinno się objąć jak największy obszar gminy.

### 9.4.4 Harmonogram projektów

### 9.4.4.1 Harmonogram projektów podstawowych

**Tabela 47. Harmonogram projektów podstawowych.**

| Numer projektu | Nazwa projektu podstawowego | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Szacowany koszt projektu |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **1.** | Baza lokalnych ofert pracy | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 2 000,00 zł |
| **2.** | Droga do pracy | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 5 000,00 zł |
| **3.** | Senior + | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice Dotacja z ministerstwa rodziny, pracy i polityki społecznej 760 000 zł |
| **4.** | Promocja Strefy Aktywności Gospodarczej | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 30 000,00zł |
| **5.** | Poradnictwo specjalistyczne w szkołach | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 60 000,00 zł |
| **6.** | Dyżur psychologa dla osób dotkniętych problemem uzależnień | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 30 000,00 zł |
| **7.** | Program profilaktyki łączący naukę, wychowanie i rozwój | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 245 000,00 zł |
| **8.** | Mentoring – cykl spotkań z osobami z pasją/znanymi | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 20 000,00 zł |
| **9.** | Klub tradycji śląskiej | | | | | | | | Bezkosztowe, wszelkie działania są przygotowywane ze wkładów rzeczowych uczestników 0 zł |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **10.** | Program integracji i aktywizacji młodzieży „Lepiej wspólnie niż wcale” | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>1 000 zł<br>Finansowanie ze środków organizacji grantowych<br>2 000,00 zł |
| **11.** | Stworzenie kompleksowego systemu publicznego transportu zbiorowego poprzez poprawę infrastruktury obsługi pasażerskiej | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>330 000,00 zł<br>RPO WŚ 2014-2020<br>2 912 947,67 |
| **12** | Program rozwoju wolontariatu edukacyjnego | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>600,00 zł<br>Otwarty konkurs na wsparcie realizacji zadań publicznych 2018 / 2019<br>600,00 zł |
| **13.** | Nowy start w lepszą przyszłość − aktywna integracja mieszkańców obszaru rewitalizowanego | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>100 000,00 zł<br>RPO WŚ 2014-2020<br>2 808 973,00 zł |
| **14.** | Cykl integracyjnych imprez muzycznych dla mieszkańców Sośnicowic | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>5 000,00 zł<br>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego<br>30 000,00 zł<br>FIO<br>7 000,00 zł |
| **15.** | Poprawa kompetencji cyfrowych lokalnej społeczności Sośnicowic: rozwój e-usług publicznych oraz warsztaty informatyczne dla mieszkańców | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>100 000,00 zł<br>RPO WŚ 2014-2020<br>200 000,00 zł |
| **16.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSIR | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | a Gimnazjum w Sośnicowicach − budowa obiektów strefy aktywnego wypoczynku | | | | | | | | 78 871,98 zł<br>RPO WŚ 2014-2020 / PROW / LGD<br>550 000,00 zł |
| **17.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – integracja mieszkańców w ramach lokalnej wspólnoty w otwartej przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej, przystosowanej do uprawiania sportu | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>421 163,07 zł<br>RPO WŚ 2014-2020 / PROW / LGD<br>900 000,00 zł |
| **18.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – budowa strefy zdrowego stylu życia | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>326 650,06 zł<br>RPO WŚ 2014-2020 / PROW / LGD<br>800 000,00 zł |
| **19.** | Promocja zdrowego stylu życia | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>20 000,00 zł<br>Otwarty konkurs na wsparcie realizacji zadań publicznych w 2018 / 2019<br>30 000,00 zł |
| **20.** | O siebie dbamy − środowiska nie zanieczyszczamy | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>40 000,00 zł<br>FIO<br>20 000,00 zł<br>WFOŚiGW w Katowicach<br>20 000,00 zł<br>Finansowanie ze środków organizacji grantowych<br>10 000,00 zł<br>Sponsorzy |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | | | 10 000,00 zł<br>Praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) |
| **21.** | Utworzenie mini stref integracji społecznej w Sośnicowicach | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice<br>15 000,00 zł |
| **Razem − szacowany koszt projektów podstawowych** | | | | | | | | | **10 891 805,78 zł** |

*Źródło: Opracowanie własne.*

### 9.4.4.2 Harmonogram projektów uzupełniających

**Tabela 48. Harmonogram projektów uzupełniających.**

| Numer projektu | Nazwa projektu uzupełniającego | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Szacowany koszt projektu |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **1.** | Rozwój systemu centralnego ogrzewania w budynkach administrowanych przez ZGKiM w Sośnicowicach | | | | | | | | 5 000 000,00 zł |
| **2.** | Adaptacja centrum Sośnicowic na cele społeczne oraz na potrzeby rozwoju przedsiębiorczości lokalnej | | | | | | | | 3 000 000,00 zł |
| **3.** | Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego jako działanie na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 294 117,65 zł RPO WŚL 2014-2020 1 000 000,00 zł |
| **4.** | Kompleksowe uporządkowanie gospodarki ściekowej | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 3 841 624,47 RPO WŚL 2014-2020 18 000 000,00 zł |
| **5.** | Poprawa dostępności usług społecznych na terenie Sośnicowic: montaż windy w SP ZOZ MGOZ w Sośnicowicach wraz z rozwojem usług rehabilitacyjnych | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 40 000,00 zł PFRON 280 000,00 zł |
| **6.** | Umacniamy naszą tożsamość lokalną − akcja "Pamiętajmy o przeszłości" | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice 1 000,00 zł Finansowanie ze środków organizacji grantowych 5 000,00 zł |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **7.** | Eliminowanie wykluczania osób niepełnosprawnych z działań społeczności lokalnej | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice; finansowanie ze środków organizacji grantowych; praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) |
| **8.** | Włączanie mieszkańców w popularyzację tradycji i lokalnej kultury oraz zwiększanie liczby wydarzeń kulturalnych na terenie miasta | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice; finansowanie ze środków organizacji grantowych; praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) |
| **9.** | Tworzenie szans na rozwój zawodowy i osobisty mieszkańców | | | | | | | | Budżet Gminy Sośnicowice; RPO WŚ 2014-2020; Program Operacyjny Polska Cyfrowa |
| **Razem − szacowany koszt projektów uzupełniających** | | | | | | | | | **31 461 742,12 zł** |

*Źródło: Opracowanie własne.*

## 9.4.5 Źródła finansowania projektów − harmonogram i plan finansowy projektów podstawowych

W oparciu o wykazaną powyżej zgodność projektów rewitalizacyjnych: podstawowych i uzupełniających, jak również kierunków działań – poniżej przedstawiono ich charakterystykę z uwzględnieniem dodatkowych informacji, m.in. związanych z okresem realizacji projektów, ich wartością szacunkową i źródłami ich finansowania.

**Tabela 49. Projekty rewitalizacyjne wraz z wnioskodawcą projektów i podmiotami realizującymi projekt, źródłami ich finansowania i okresem realizacji.**

| Nr | Tytuł projektu | Zgłaszający/ Wnioskodawca i podmioty realizujące | Budżet Gminy Sośnicowice w zł | Zewnętrzne źródło finansowania w zł | Pozostałe źródła finansowania w zł | Szacunkowy koszt realizacji projektu w zł | Okres realizacji |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Baza lokalnych ofert pracy | Urząd Miejski w Sośnicowicach | 2000 zł | - | - | 2 000 zł | 2017 - 2023 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2 | Droga do pracy | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Ośrodek Pomocy Społecznej | 5 000 zł | - | - | 5 000 zł | 2018-2023 |
| 3 | Senior + | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Caritas (wybrany w konkursie, ewent. Inny operator) | 160 000 zł/ rok | Dotacja z ministerstwa rodziny, pracy i polityki społecznej<br><br>30 000 zł / rok | - | 190 000 zł / rok | 2017-2023 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 4 | Promocja Strefy Aktywności Gospodarczej | Urząd Miejski w Sośnicowicach | 30 000 zł | - | - | 30 000 zł | 2017-2018 |
| 5 | Poradnictwo specjalistyczne w szkołach | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Szkoła Podstawowa w Sośnicowicach | 20 000 zł / rok | - | - | 20 000 zł / rok | 2017 - 2019 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 6 | Dyżur psychologa dla osób dotkniętych problemem uzależnień | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych | 5 000 zł / rok | - | - | 5 000 zł / rok | 2017-2022 |
| 7 | Program profilaktyki łączący naukę, wychowanie i rozwój | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych | 35 000,00 zł / rok | - | - | 35 000,00 zł / rok | 2017-2023 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 8 | Mentoring – cykl spotkań z osobami z pasją/znanymi | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna | 5 000 zł | - | - | 5 000 zł / rok | 2017-2020 |
| 9 | Klub tradycji śląskiej | Nieformalne Koło Seniora | - | - | - | Bezkosztowe, wszelkie działania są przygotowywane ze wkładów rzeczowych uczestników | 2018-2023 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 10 | Program integracji i aktywizacji młodzieży „Lepiej wspólnie niż wcale” | Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Sośnicowicach, Dom Pomocy Społecznej „Ostoja” w Sośnicowicach, wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 1 000,00 | - | Finansowanie ze środków organizacji grantowych 2 000,00<br><br>Praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) | 3 000,00 | 2017 -2020 |
| 11 | Stworzenie kompleksowego systemu publicznego transportu zbiorowego poprzez poprawę infrastruktury obsługi pasażerskiej | Gmina Sośnicowice | 330 000,00 | RPO WŚ 2014-2020 Odnowa Obszarów Wiejskich, RPO WŚ 2014 – 2020 Oś priorytetowa IV Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna działanie 4.5.1 Niskoemisyjny transport miejski oraz efektywne oświetlenie<br><br>2 912 947,67 | - | 3 242 947,67 | 2018 |
| 12 | Program rozwoju wolontariatu edukacyjnego | Nauczyciele, emerytowani nauczyciele, wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 600,00 | - | Otwarty konkurs na wsparcie realizacji zadań publicznych 2018 / 2019 600,00 | 1 200,00 | 2018-2020 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 13 | Nowy start w lepszą przyszłość – aktywna integracja mieszkańców obszaru rewitalizowanego | Gmina Sośnicowice | 100 000,00 | RPO WŚ 2014-2020 oś IX Włączenie społeczne 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym<br><br>2 808 973,00 | - | 3 658 973,00 | 2017 |
| 14 | Cykl integracyjnych imprez muzycznych dla mieszkańców Sośnicowic | Stowarzyszenie Muzyczne Chopin w Sośnicowicach, wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 5 000,00 | - | Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego 30 000,00<br>FIO<br>7 000,00<br><br>Praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) | 42 000,00 | 2017-2023 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 15 | Poprawa kompetencji cyfrowych lokalnej społeczności Sośnicowic: rozwój e-usług publicznych oraz warsztaty informatyczne dla mieszkańców | Gmina Sośnicowice | 100 000,00 | RPO WŚ 2014 - 2020 / Program Operacyjny Polska Cyfrowa<br><br>200 000,00 | - | 300 000,00 | 2018-2021 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 16 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSIR a Gimnazjum w Sośnicowicach − budowa obiektów strefy aktywnego wypoczynku | Gmina Sośnicowice | 78 871,98 | Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 -2020 / Lokalna Grupa Działania Leśna Kraina Górnego Śląska<br><br>550 000,00 | - | 628 871,98 | 2017 - 2018 |
| 17 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – integracja mieszkańców w ramach lokalnej wspólnoty w otwartej przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej, przystosowanej do | Gmina Sośnicowice | 421 163,07 | Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 -2020 / Lokalna Grupa Działania Leśna Kraina Górnego Śląska<br><br>900 000,00 | - | 1 321 163,07 | 2018 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | uprawiania sportu | | | | | | |
| 18 | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – budowa strefy zdrowego stylu życia | Gmina Sośnicowice | 326 560,06 | Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 -2020 / Lokalna Grupa Działania Leśna Kraina Górnego Śląska<br><br>800 000,00 | - | 1 126 560,06 | 2017-2018 |
| 19 | Promocja zdrowego stylu życia | Gmina Sośnicowice, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 20 000,00 | - | Otwarty konkurs na wsparcie realizacji zadań publicznych w 2018 / 2019 30 000,00 | 50 000,00 | 2018 - 2020 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 20 | O siebie dbamy – środowiska nie zanieczyszczamy | Gmina Sośnicowice, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 40 000,00 | - | FIO<br>20 000,00<br><br>WFOŚiGW w Katowicach<br>20 000,00<br><br>Finansowanie ze środków organizacji grantowych<br>10 000,00<br><br>Sponsorzy<br>10 000,00<br><br>Praca i wkład partnerów społecznych (członkowie organizacji i klubów) | 100 000,00 | 2018 - 2023 |
| 21 | Utworzenie mini stref integracji społecznej w Sośnicowicach | Gmina Sośnicowice, mieszkańcy, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe | 15 000,00 zł | - | - | 15 000,00 zł | 2021 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 50. Zestawienie projektów rewitalizacyjnych wraz z indykatywnymi środkami finansowymi w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł].**

| Nr | Tytuł projektu | Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł] | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych | Pochodzące ze źródeł prywatnych | Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS | Pochodzące z innych źródeł | Suma |
| **1.** | Baza lokalnych ofert pracy | 2000 | - | - | - | 2 000 |
| **2.** | Droga do pracy | 5 000 | - | - | - | 5 000 |
| **3.** | Senior + | 190 000 /rok | - | - | - | 760 000 |
| **4.** | Promocja Strefy Aktywności Gospodarczej | 30 000 | - | - | - | 30 000 |
| **5.** | Poradnictwo specjalistyczne w szkołach | 20 000 / rok | - | - | - | 60 000 |
| **6.** | Dyżur psychologa dla osób dotkniętych problemem uzależnień | 5 000 / rok | - | - | - | 30 000 |
| **7.** | Program profilaktyki łączący naukę, wychowanie i rozwój | 35 000 / rok | - | - | - | 245 000 |
| **8.** | Mentoring – cykl spotkań z osobami z pasją/znanymi | 5 000 / rok | - | - | - | 20 000 |
| **9.** | Klub tradycji śląskiej | - | - | - | - | 0 zł |
| **10.** | Program integracji i aktywizacji młodzieży | 1 000,00 | - | - | 2 000,00 | 3 000,00 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | „Lepiej wspólnie niż wcale” | | | | | |
| **11.** | Stworzenie kompleksowego systemu publicznego transportu zbiorowego poprzez poprawę infrastruktury obsługi pasażerskiej | 330 000,00 | - | 2 912 947,67 | - | 3 242 947,67 |
| **12.** | Program rozwoju wolontariatu edukacyjnego | 1 200,00 | - | - | - | 1 200,00 |
| **13.** | Nowy start w lepszą przyszłość − aktywna integracja mieszkańców obszaru rewitalizowanego | 100 000,00 | - | 2 808 973,00 | - | 3 658 973,00 |
| **14.** | Cykl integracyjnych imprez muzycznych dla mieszkańców Sośnicowic | 35 000,00 | - | - | 7 000,00 | 42 000,00 |
| **15.** | Poprawa kompetencji cyfrowych lokalnej społeczności Sośnicowic: rozwój e-usług publicznych oraz warsztaty informatyczne dla mieszkańców | 100 000,00 | - | 200 000,00 | - | 300 000,00 |
| **16.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSIR a Gimnazjum w Sośnicowicach − budowa | 78 871,98 | - | - | 550 000,00 | 628 871,98 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | obiektów strefy aktywnego wypoczynku | | | | | |
| **17.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – integracja mieszkańców w ramach lokalnej wspólnoty w otwartej przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej, przystosowanej do uprawiania sportu | 421 163,07 | - | - | 900 000,00 | 1 321 163,07 |
| **18.** | Zagospodarowanie terenu pomiędzy OSiR a Gimnazjum w Sośnicowicach – budowa strefy zdrowego stylu życia | 326 560,06 | - | - | 800 000,00 | 1 126 560,06 |
| **19.** | Promocja zdrowego stylu życia | 50 000,00 | - | - | - | 50 000,00 |
| **20.** | O siebie dbamy − środowiska nie zanieczyszczamy | 40 000,00 | 10 000,00 | - | 50 000,00 | 100 000,00 |
| **21.** | Utworzenie mini stref integracji społecznej w Sośnicowicach | 15 000,00 | - | - | - | 15 000,00 |
| **SUMA** | | **2 650 795,11 zł** | **10 000,00 zł** | **5 921 920,61 zł** | **2 309 000,00 zł** | **10 891 805,78 zł** |

*Źródło: Opracowanie własne.*

Powyższa tabela zawiera zestawienie projektów rewitalizacyjnych wraz określeniem indykatywnych środków finansowych w ramach Programu Rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania. W ramach realizacji projektów planuje się wykorzystanie środków finansowych pochodzących z różnych źródeł w tym między innymi z publicznych źródeł krajowych. Do publicznych źródeł krajowych zaliczamy budżet własny Gminy Sośnicowice, otwarte konkursy na wparcie realizacji zadań publicznych, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Łącznie koszt realizacji wszystkich projektów w ramach Programu Rewitalizacji oszacowano na kwotę 2 650 795,11 zł (finansowanie: publiczne źródła krajowe).

Wsparcie na realizację projektów rewitalizacyjnych zaplanowano w ramach pozyskania dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Planowane pozyskanie środków w ramach RPO WSL 2014-2020 dotyczy między innymi działań gospodarki wodno-ściekowej, poprawy stanu środowiska miejskiego, niskoemisyjnego transportu miejskiego, efektywnego oświetlenia oraz działań w ramach programów aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Łączna kwotą środków pochodzących z UE w ramach RPO WŚ na lata 2014-2020 wynosi: 5 921 920,61 zł.

Pieniądze pochodzące z innych źródeł, zaplanowane w budżecie, to przede wszystkim środki FIO, WFOŚiGW w Katowicach oraz dotacje z organizacji grantowych. Łączna kwota pochodząca z innych źródeł wynosi 2 309 000,00 zł. Zaplanowano także wykorzystanie środków ze źródeł prywatnych na kwotę 10 000 zł w ramach pozyskania partnerstwa i umów sponsorskich w projektach.

**Większość projektów znajduje się w trakcie ostatniego etapu przed realizacyjnego lub jest już prowadzona, co powoduje, że Program Rewitalizacji jest wykonalny pod względem finansowym.**

# 10 ZAPEWNIENIE KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ

Komplementarność jest jednym z ważnych aspektów Programu Rewitalizacji. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować może lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

## 10.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany w mieście został wyznaczony po przeprowadzeniu dogłębnej analizy wskaźnikowej obejmującej wyznaczenie wskaźników ilościowych i jakościowych. Badania jakościowe w diagnozie zostały wzbogacone o opinie przedstawicieli zainteresowanych środowisk, mieszkańców miasta, organizacji pozarządowych oraz władz miasta podczas konsultacji społecznych, dzięki czemu trafność doboru działań na danym terenie jest wysoka.

Zawarte w programie projekty rewitalizacyjne skupiają się wyłącznie na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Komplementarność przestrzenna w Programie Rewitalizacji Gminy Sośnicowice została zapewniona dzięki skupieniu projektów na różnych elementach tkanki miejskiej, co stanowi odpowiedź na główne problemy dla danego terenu. Projekty rewitalizacyjne obejmują zarówno tereny zielone, w których swą aktywność mogą przejawiać lokalne społeczności w codziennych drobnych interwencjach przestrzennych, a także tereny stanowiące potencjał turystyczno-rekreacyjny dla całego miasta. Projekty są również odpowiedzią na potrzeby dotyczące ścisłego centrum miasta. Dzięki odpowiedniej realizacji poszczególnych projektów i odpowiedniego włączenia w ich realizację lokalnej społeczności pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze miasta – dotyczą bowiem miejsc oraz obiektów użyteczności publicznej. Realizacja tych działań będzie zapobiegać rozwojowi dalszych i obecnych problemów występujących na obszarze całego miasta, jako że będą mogli z nich korzystać mieszkańcy zarówno obszaru rewitalizacji oraz całej gminy, jak i mieszkańcy regionu.

## 10.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Komplementarność problemowa w Programie Rewitalizacji Gminy Sośnicowice została zapewniona poprzez uwzględnienie w całym procesie rewitalizacji zjawisk kryzysowych odnoszących się do wszystkich wymiarów odnowy przestrzeni miasta,

tj. wymiaru społecznego, gospodarczego, infrastrukturalnego i środowiskowego. Wybrane działania uwzględniają w sposób ciągły zapewnienie procesów ponownego zagospodarowania wybranych obszarów oraz wdrożenie działań społecznych i gospodarczych. Wybrane działania są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Wszystkie odnoszą się do zapewnienia kompleksowego przeciwdziałania zaistniałym problemom, w tym przede wszystkim zdiagnozowanym problemom społecznym. Projekty zawarte w programie dotyczą zarówno rozwoju osobistego, jak i zawodowego mieszkańców, podnosząc tym samym wartość kapitału ludzkiego w mieście, a także działania integracyjne budujące kapitał społeczny w obszarze. Programy aktywizujące są kierowane zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i osób starszych oraz w wieku produkcyjnym, by zapewnić szerokie zainteresowanie w włączenie się społeczności w działanie na rzecz usprawniania infrastruktury miasta.

## 10.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Program Rewitalizacji zawiera komplementarność w wymiarze proceduralno-instytucjonalnym poprzez zapewnienie współpracy w ramach programu różnych podmiotów działających na rzecz realizacji procesu rewitalizacji i poprawy negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizowanym. Każdy interesariusz może stać się partnerem Programu Rewitalizacji, wobec czego ma możliwość dostępu do danych i informacji na temat realizacji założeń programu oraz ma szansę uczestniczyć w realizacji poszczególnych zadań oraz zgłaszać zadania usprawniające realizację procesu rewitalizacji. Dzięki temu każdy partner może wpływać na realizację programu.

## 10.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Program rewitalizacji na lata 2016-2023 zapewnia zachowanie ciągłości programowej. Gmina Sośnicowice w poprzednim okresie programowania w ramach polityki spójności 2007-2013 nie realizowała programu rewitalizacji. Jednak prowadziła działania we wskazanym obszarze. Niemniej działania te nie były programowane i poddawane ewaluacji. Do tej pory w Sośnicowicach gmina realizowała projekty, które stanowią bazę do realizacji działań w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016 – 2023.

W 2015 roku została uruchomiona Strefa Aktywności Gospodarczej, współfinansowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007-2013. W roku 2015 zostało oddane do użytku Gminne Centrum Społeczno-

Kulturalne, które stanowi zaplecze do realizacji projektów miękkich, wydarzeń kulturalnych, których celem jest m.in. integrowanie społeczności lokalnej. Na przełomie 2013 i 2014 roku wprowadzono w Sośnicowicach system komunikacji autobusowej obsługiwany przez KZK GOP i ZGKiM. W poprzednich latach realizowano inwestycje polegające na montażu punktów oświetleniowych z zastosowaniem technologii LED m.in. na ulicach: Kuźniczka, Kościuszki, Szprynek, Jakuba, Kasztanowa, Przemysłowa (Strefa Aktywności). Celem inwestycji było zwiększenie bezpieczeństwa oraz efektywności energetycznej. W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka realizowano projekt „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w gminie Sośnicowice". Dzięki realizacji projektu 15 gospodarstw otrzymało sprzęt komputerowy i dostęp do Internetu (6 gospodarstw mieściło się na terenie Miasta Sośnicowice).

Realizując obecny program rewitalizacji Gmina Sośnicowice wykorzystywać będzie dotychczasowe doświadczenie w ramach realizacji projektów oraz będzie prowadziła kompleksową politykę rewitalizacji w oparciu o obecne cele i kierunki działań.

## 10.5 KOMLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Komplementarność źródeł finansowania Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice została zapewniona w ramach poszczególnych projektów. Wykazano możliwe źródła finansowania oraz przewidziano wykorzystanie funduszy publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych), publicznych krajowych oraz prywatnych. Program Rewitalizacji w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji.

# 11 MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW

Działania związane z partycypacją społeczną podczas tworzenia Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice odbywały się na każdym etapie prac. Podjęte formy dialogu społecznego pozwoliły na uszczegółowienie informacji na temat obszaru rewitalizacji oraz projektów rewitalizacyjnych. Dzięki warsztatom partycypacyjnym, opierającym się na dogłębnej diagnozie terenu rewitalizacji, mieszkańcy mogli zapoznać się z działaniami w ramach rewitalizacji oraz podzielić się z przygotowującymi dokument szczegółowymi informacjami oraz danymi związanymi z problemami i potencjałami tego obszaru. Dzięki spacerowi badawczemu społeczność obszaru rewitalizacji w znaczny sposób została zaangażowana na rzecz opiniowania zamierzonych kierunków działań rewitalizacyjnych. Dzięki podjętym warsztatom projektowym i konsultacyjnym, dotyczącym akceptacji formy dokumentu Programu Rewitalizacji przez mieszkańców, społeczność obszaru rewitalizacji podzieliła się swoimi refleksjami na temat proponowanych projektów oraz poddała swoje uwagi.

W całym procesie realizacji Programu Rewitalizacji planuje się zapewnić aktywny udział różnych grup interesariuszy we wdrażaniu i monitorowaniu realizacji programu. Realizacja poszczególnych projektów ma zapewnić zarówno aktywizację i integrację społeczności poprzez uczestnictwo w projektach jako ich beneficjenci, ale także zachęcić do współtworzenia wraz z realizatorami poszczególnych projektów na zasadzie partnerstwa.

Jednym z pierwszych działań zaplanowanych w ramach realizacji Programu Rewitalizacji jest realizacja zadania wraz z interesariuszami programu zakładająca wymianę wiedzy i informacji. Umożliwi to włączenie społeczności do poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Jest to niezwykle istotne działanie w procesie rewitalizacji, gdyż władze Gminy Sośnicowice, realizując Program Rewitalizacji na każdym jej etapie, powinny informować mieszkańców i innych interesariuszy o podjętych i planowanych działaniach. Należy zatem zwrócić uwagę na poszczególne grupy interesariuszy oraz występujących w nich Liderów Lokalnych w taki sposób, by móc nawiązać z nimi kontakt i wytworzyć odpowiedni kanał wymiany bieżących informacji o realizacji programu. Podstawą tych działań powinno być publikowanie informacji na stronie internetowej, w lokalnej prasie, na plakatach i na ulotkach dystrybuowanych w różnych jednostkach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach w taki sposób, by dotrzeć do każdej grupy docelowej danego działania. Ważną grupą interesariuszy w procesie realizacji Programu Rewitalizacji są młodzi

ludzie, z którymi można nawiązać dialog za pomocą nowych mediów społecznościowych, dystrybuując informacje w szkołach i innych palcówkach oświatowych i kulturalnych. Projekty zakładające utworzenie stref integracji społecznej oraz interwencji przestrzennych zakładają działania z aktywnym uczestnictwem społeczności lokalnych. Mieszkańcy, podejmując inicjatywę zmiany swojego otoczenia, wspólnymi siłami będą mogli wykonać interwencje przestrzenne wraz z ekspertami. W wyniku takich działań otrzymuje się lepszy wizerunek przestrzeni publicznej i jej funkcjonalności, a także aktywizuje i integruje się społeczność lokalną.

Konsultacje społeczne powinny być wspólnym doświadczeniem wszystkich grup społecznych. Wspólne doświadczenie wymiany informacji i wiedzy to podstawa przyjaznych interakcji w działaniach rewitalizacyjnych. Konsultacje społeczne mogą przybierać różne scenariusze, jednak istotne jest, by jednoczyły i prowadziły do wspólnych rozwiązań, a tym samym – do zaangażowania społeczności. Konsultacje społeczne łączą edukację, współpracę i wymianę doświadczeń, przez co tworzą kapitał społeczny.

Dzięki dobrze przeprowadzonym konsultacjom społecznym otrzymujemy wartościową w kontekście działań rewitalizacji przestrzeń wielofunkcyjną łączącą interesy wielu aktorów lokalnych.

**Rysunek 4. Proces tworzenia przestrzeni wielofunkcyjnej.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

# 12 ZASADY WSPÓŁPRACY PARTNERSKIEJ – PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W RAMACH REALIZACJI PROGRAMU

Udział partnerów w realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice do roku 2023 jest warunkiem koniecznym dla sukcesu rewitalizacji, ale również wpływa pozytywnie na efektywność zaplanowanych działań, zwiększa skuteczność zaplanowanego procesu. Zaangażowanie partnerów będzie czynnikiem sprzyjającym efektywnemu wykorzystaniu środków finansowych. Partycypacja społeczna jest jedną z podstawowych zasad w oparciu o którą stworzono niniejszy dokument. Tworzenie Programu Rewitalizacji zostało skoordynowane przez władze samorządowe i poddane konsultacjom w oparciu o diagnozę lokalnych problemów.

Zastosowanie zasady partnerstwa i partycypacji umożliwi osiągnięcie następujących korzyści:

- zwiększenie jakości współpracy pomiędzy wszystkimi grupami interesariuszy;
- zwiększenie koherencji działań instytucji, podmiotów oraz osób zaangażowanych w realizację określonych celów;
- transparentność procesu decyzyjnego;
- uproszczenie systemu zarządzania;
- synergia wiedzy i doświadczenia partnerów;
- wspólna realizacja przedsięwzięć;
- łączenie kapitału finansowego i społecznego;
- zwiększenie stopnia zaangażowania społeczności lokalnej w proces podejmowania decyzji;
- zwiększenie trafności, celowości i ukierunkowanie wykorzystania środków finansowych w ramach montażu wielu źródeł;
- uzyskanie wysokiej jakości precyzyjnych i użytecznych informacji w zakresie diagnozy potrzeb oraz osiąganych rezultatów działań;
- zwiększenie potencjału i zaangażowania osób, grup i podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji.

Zastosowanie zasad partnerstwa i partycypacji społecznej na każdym etapie realizacji programu zapewniło aktywny udział różnych grup interesariuszy. Na etapie opracowywania programu już od pierwszego etapu prac wprowadzono działania partycypacji społecznej.

Prace związane z opracowywaniem diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego prowadzono w oparciu o działania partycypacyjne i konsultacje społeczne mające na celu włączenie jak najszerszego grona mieszkańców i innych grup interesariuszy. W terminie od 20.06.2016 r. do 25.07.2016 r. przeprowadzono konsultacje społeczne polegające na spotkaniach warsztatowych, które dotyczyły wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie gminy. Wszelkie informacje związane z rozpoczęciem prac na poszczególnych etapach realizacji projektu oraz dotyczące konsultacji społecznych były umieszczane na stronie internetowej Gminy Sośnicowice i portalu społecznościowym. Ponadto kolportowano na terenie Gminy Sośnicowice plakaty i ulotki zachęcające do włączenia się w prace na rzecz programu rewitalizacji. Ogłoszenia dotyczące konsultacji odczytywano także podczas ogłoszeń duszpasterskich we wszystkich pięciu parafiach działających na terenie Gminy Sośnicowice. Co więcej – indywidualne i pisemne zaproszenia do udziału w konsultacjach kierowano do radnych, przedsiębiorców oraz do organizacji pozarządowych, jak również zachęcano do udziału w konsultacjach podczas rozmów telefonicznych. Materiały związane z prowadzonymi konsultacjami były również dostępne w siedzibie Urzędu Gminy Sośnicowice, pokój 15.

Spotkania informacyjno-konsultacyjne związane z opracowywaniem diagnozy obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji przeprowadzono m.in.

- z radnymi i przedstawicielami Urzędu Gminy Sośnicowice − w dniu 21 czerwca 2017 o godzinie 16.00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Sośnicowice;
- z mieszkańcami − w dniu 20 lipca 2017 roku o godzinie 17.00 w siedzibie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Sośnicowicach (warsztaty);
- z grupami przedstawicielskimi z radnymi oraz sołtysami w dniu 25 lipca 2017 o godzinie 15.30 w siedzibie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Sośnicowicach;
- z grupami przedstawicielskimi − z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w dniu 25 lipca 2017 roku o godzinie 17.00 w siedzibie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Sośnicowicach.

Ponadto, w celu opracowania diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego, Wykonawca przygotował ankiety elektroniczne i papierowe, które zostały udostępnione interesariuszom programu rewitalizacji w Gminie Sośnicowice, celem przedstawienia ich uwag dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji. Ankiety elektroniczne dostępne były na stronie Urzędu Gminy Sośnicowice w terminie od 20 czerwca do 20 lipca 2016 roku.

Wykonawca odbył również spacery studyjne po Gminie Sośnicowice, w dniach 21 czerwca 2016 r. oraz 13 lipca 2016 roku, jak również przeprowadził wywiady z Burmistrzem Gminy Sośnicowice oraz z pracownikiem Urzędu Gminy Sośnicowice odpowiedzialnym za

rewitalizację (13 lipca 2016 roku). Wywiady dotyczyły określenia kluczowych problemów społecznych i innych na terenie Gminy Sośnicowice.

Do udziału w konsultacjach uprawnieni byli:

- mieszkańcy gminy;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Dodatkowo przeprowadzono konsultacje eksperckie w zakresie wszystkich czynników analizowanych w obszarze wyznaczenia obszaru rewitalizowanego. Konsultacje opierały się na pozyskaniu danych od pracowników Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach zajmujących się funkcjonowaniem poszczególnych działów struktury organizacyjnej jednostki. Pracownicy Urzędu wypowiadali się na tematy zawarte w poszczególnych obszarach tematycznych ujętych w ankiecie.

Działania te pozwoliły w sposób racjonalny i spójny wyłonić obszar zdegradowany i obszar rewitalizowany na terenie Gminy Sośnicowice, jak też opracować jego pogłębioną diagnozę.

Podczas realizacji kolejnego etapu prac w dniu 7 września, o godz. 17.00, w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Sośnicowicach odbyło się spotkanie konsultacyjne służące ocenie zgłoszonych propozycji projektów i wyłonieniu przedsięwzięć, które ostatecznie znalazły się w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sośnicowice na lata 2016-2023. Bezpośrednio przed spotkaniem (w godz. 16.30 − 17.00) dano również możliwość zgłaszania propozycji zadań do Programu Rewitalizacji. Ogółem otrzymano kilkadziesiąt propozycji projektów o różnym stopniu szczegółowości opisu.

Kolejny etap prac, czyli konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sośnicowice prowadzone były w terminie od 9 lutego do 9 kwietnia 2017 roku.

Na tym etapie realizacji projektu zorganizowano spotkania konsultacyjne programu rewitalizacji składające się z:

a) spotkania z radnymi Gminy Sośnicowice (w dniu 9 lutego 2017 roku o godzinie 15:30 w Sali Sesyjnej Urzędu Gminy w Sośnicowicach);

b) spaceru badawczego (w dniu 9 stycznia 2017 o godzinie 12:30 w miejscach realizacji projektu rewitalizacyjnego pt. Umacniamy naszą tożsamość lokalną − akcja „Pamiętajmy o przeszłości”);

c) spotkania konsultacyjnego dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych (w dniu 16 lutego 2017 roku o godzinie 17:00 w Gminnym Centrum Społeczno-Kulturalnym w Sośnicowicach).

Na etapie wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji podstawowym narzędziem partycypacji społecznej będzie interaktywna podstrona serwisu internetowego gminy i miasta (np. w ramach BIP). Planuje się także uruchomienie newslettera, który posłuży wymianie informacji na temat planowanych wydarzeń i projektów związanych z programem rewitalizacji oraz zbieraniem opinii i włączeniem interesariuszy do wspólnego działania na rzecz realizacji projektów. Wymiana informacji i wiedzy podczas realizacji zaplanowanych działań rewitalizacyjnych jest elementem podstawowym w działaniu rewitalizacyjnym. Władze gminy, realizując określony program rewitalizacyjny, na każdym jego etapie powinny informować mieszkańców i innych interesariuszy o podjętych i planowanych działaniach. Wypracowanie odpowiedniego kanału włączania społeczności i informowania jej na bieżąco o tym, co dzieje się w procesie rewitalizacji, może przesądzić o skuteczności realizacji przedsięwzięcia. Przykładowym kanałem informowania mieszkańców może być utworzenie newslettera, czyli elektronicznej formy biuletynu rozsyłanego za pomocą poczty elektronicznej do prenumeratorów. Ponadto, w okresie grudniowym Burmistrz organizował będzie otwarte spotkania kierowane w szczególności do przedstawicieli biznesu, na których omawiane będą zagadnienia związane z realizacją programu. Spotkania te kierowane będą do przedstawicieli lokalnego biznesu oraz innych przedsiębiorców w celu możliwości wymiany wiedzy i dobrych praktyk z zakresu realizacji różnorodnych projektów. Spotkania te będą mogły także służyć nawiązywaniu nowych partnerstw i wdrażania nowych pomysłów usprawniających realizację programu.

# 13 SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację zapisów dokumentu jest Urząd Miejski w Sośnicowicach.

W celu usprawnienia przepływu informacji nt. realizacji programu rewitalizacji i efektywnego wdrażania działań istnieje możliwość powołania koordynatora lub zespołu ds. programu rewitalizacji, który będzie odpowiadał za realizację zadań przy współpracy z innymi beneficjentami, między innymi: mieszkańcami, spółdzielniami mieszkaniowymi, wspólnotami mieszkaniowymi, kościołami, fundacjami i stowarzyszeniami.

Oddziaływanie Programu Rewitalizacji powinno spełniać nie tylko działania merytoryczne, ale również podnosić społeczne utożsamianie się z kierunkami i działaniami.

Planowane zadania prowadzić mają do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy. Ponieważ finansowanie koncepcji programu rewitalizacji obszaru Sośnicowice finansowane ze środków gminy nie pokryje wszystkich potrzeb, konieczne będzie w następnym etapie programowania rewitalizacji przygotowanie realnego programu finansowania, w tym kompleksowego pakietu finansowego z różnych puli programów pomocowych i własnych, tak aby możliwe stało się zrealizowanie zamierzonych przedsięwzięć. Przewiduje się źródła wsparcia finansowego rewitalizacji z różnych środków – funduszy strukturalnych UE 2014-2020, PPP, budżetu gminy, regionu, pożyczek i kredytów, obligacji, a także środków własnych lokalnych partnerów. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2014-2020, dotacji i środków zewnętrznych.

# 14 SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

System zarządzania Programem Rewitalizacji Gminy Sośnicowice do roku 2023 ulokowany zostanie w ogólnym systemie zarządzania Gminą Sośnicowice, co umożliwi efektywne współdziałanie instytucji samorządowych na szczeblu sołectw, gminy, powiatu oraz województwa, jak również wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur z zapewnieniem nienaruszalności zasady subsydiarności.

System zarządzania programem zaprojektowany został z uwzględnieniem istniejących rozwiązań organizacyjnych, działających w Urzędzie Miejskim Sośnicowice, przy czym zorientowany został na realizację zasad partycypacji, współdecydowania i partnerstwa.

Strukturalnie za tematykę rewitalizacji odpowiedzialne będą następujące organy:

- Rada Miejska – zgodnie z przepisami ustaw ustrojowych regulujących zasady działania jednostek samorządu terytorialnego, uwzględnia procesy rewitalizacji w projektowaniu budżetu samorządu, uchwala program, akceptuje jego zmiany;
- Burmistrz – jednoosobowy organ wykonawczy w gminie, odpowiedzialny za wdrażanie programu;
- pracownicy miejskich jednostek organizacyjnych – jako aparat pomocniczy, za pomocą którego Burmistrz wykonuje swoje zadania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, infrastruktury i sferze przestrzennej;
- Sołtysi, przedstawiciele rad sołeckich – w ramach realizacji swoich zadań w sołectwach.

Osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie tej struktury jest Burmistrz. Poniżej przedstawiono wycinek struktury organizacyjnej ds. rewitalizacji w Urzędzie Miejskim Sośnicowice.

**Rysunek 5. Struktura organizacyjna ds. rewitalizacji w Urzędzie Miejskim Sośnicowice.**

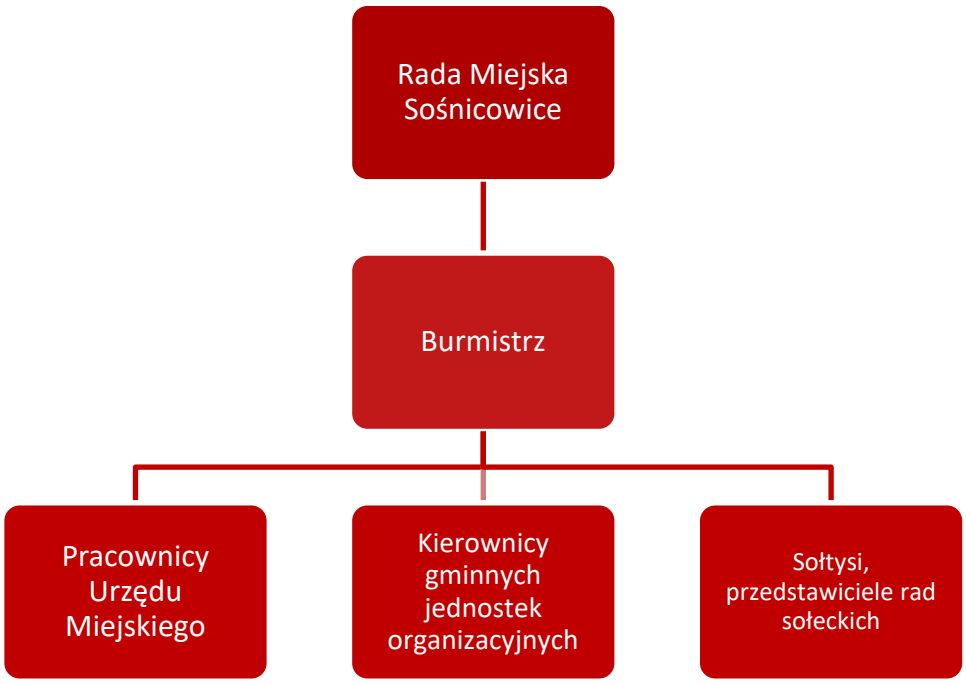


*Źródło: Opracowanie własne.*

# 15 MONITORING I EWALUACJA

Etap wdrożenia i ewaluacji działań jest kluczowym elementem realizacji celów Planu Rewitalizacji. Na tym odcinku rozstrzyga się bowiem, czy program rewitalizacji pozostanie zbiorem niezrealizowanych postulatów, czy też wywrze konkretny wpływ na życie miasta.

W momencie podjęcia decyzji o realizacji poszczególnych zadań powinny być sporządzone szczegółowe plany realizacji zadań z wyznaczeniem osób odpowiedzialnych i harmonogramem ich realizacji – zgodnie z ogólnymi założeniami zawartymi w Planie Działań. Poszczególne działania ogólne i zadania szczegółowe realizowane będą przez różne stanowiska w ramach struktur Urzędu Miejskiego. W celu koordynacji całości procesu realizacji działań i kontroli osiąganych efektów postuluje się powołanie jednostki bądź zespołu koordynującego prowadzone zadania. Do najważniejszych zadań jednostki koordynującej może wówczas należeć:

- kontrola i w razie potrzeby korekta programu rewitalizacji w perspektywie realizacji celów do roku 2023;
- monitorowanie dostępności zewnętrznych środków finansowych umożliwiających realizację zadań;
- informowanie opinii publicznej o osiąganych rezultatach i budowanie poparcia społecznego dla realizowanych działań;
- kontakt ze stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi działającymi na terenie gminy.

Dla skutecznego wdrożenia działań konieczne jest ustalenie źródła i sposobu finansowania. Przewiduje się, że działania będą finansowane ze środków zewnętrznych i z budżetu gminy. Ze względu na znaczące koszty realizacji wielu zadań, konieczne jest pozyskanie finansowania zewnętrznego. Środki są dostępne w postaci krajowych i europejskich funduszy oraz środków międzynarodowych, w formie preferencyjnych kredytów i bezzwrotnych pożyczek oraz dotacji. Planując szczegółową realizację działań, należy uwzględnić terminy, w jakich można ubiegać się o środki z zewnętrznych źródeł finansowania.

W ramach ewaluacji działań za monitoring realizacji planu odpowiada jednostka koordynująca. Monitoring działań będzie polegał na systematycznym zbieraniu informacji o postępach w realizacji zadań oraz ich efektach. Dotyczy to realizacji poszczególnych celów programu rewitalizacji oraz realizowanych w jego ramach projektów w odniesieniu do problemów, które program powinien rozwiązać. Do danych zbieranych na potrzeby monitoringu mogą należeć m.in.:

- terminy realizacji planowanych zadań,
- koszty poniesione na realizację zadań;
- osiągnięte rezultaty działań (efekty – np. spadek bezrobocia itp.);
- napotkane przeszkody w realizacji zadania.

Efektem ewaluacji będzie ocena, czy działania są w rzeczywistości na tyle skuteczne, na ile zakładano, i czy nie jest wymagana modyfikacja planu. Jeżeli działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów, konieczna będzie aktualizacja planu działań.

Podmioty realizujące poszczególne projekty po ich zakończeniu składać będą raporty z działań jednostce koordynującej. Jednostka koordynująca na ich podstawie dokonywać będzie okresowych ocen Programu Rewitalizacji, uwzględniając kierunki działań określone w programie rewitalizacji. Rekomenduje się prowadzenie monitoringu na podstawie odpowiednich protokołów zdawczo-odbiorczych poszczególnych prac oraz na podstawie oceny jakościowej np. ankiety od mieszkańców, oceny grupy eksperckiej lub innej oceny jakościowej, czy też danych zebranych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach lub partnerów projektów programu. W tabeli numer 45 zostały przedstawione planowane produkty i rezultaty poszczególnych projektów podstawowych programu rewitalizacji wraz z ich sposobem monitorowania. Do każdego produktu czy rezultatu w obu tabelach przypisano odpowiednio literę (A) lub (B) oznaczającą sposób monitorowania. Dla litery (A) przypisano monitorowanie produktu lub rezultatu za pomocą protokołów zdawczo-odbiorczych, natomiast literze (B) – monitorowanie na podstawie innych źródeł monitorowania.

Okresowe oceny programu rewitalizacji według systemu monitorowania i ewaluacji będą odbywać się co dwa lata pod koniec roku. Pierwsza ocena powinna odbyć się w roku 2019, a kolejna w 2021. Ostatnią ocenę podsumowującą osiągnięte efekty zaplanowano na rok 2023.

Ocena stopnia realizacji programu rewitalizacji może opierać się m.in. na wykorzystaniu analizy i oceny:

- wartości wskaźników określających postęp w osiąganiu celów rewitalizacji, szczegółowo przedstawionych w tabeli nr 53;
- wartości wskaźników określających produkty i rezultaty poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich mierniki, które określono w tabelach nr 45 oraz 46.

Ustalanie wartości bazowych wskaźników dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych odbywać się będzie przed ich realizacją, zaś ustalanie wartości docelowych tych wskaźników − po zakończeniu ich realizacji.

Poniżej w tabeli nr 53 przedstawiono wykaz wskaźników określających postęp w osiąganiu celów rewitalizacji wraz z odniesieniem do źródeł ich pomiaru. Wartość bazowa wskazanych w tabeli wskaźników wynika z diagnozy obszaru rewitalizowanego. Wartości docelowej nie wyznaczono z uwagi na fakt, że badana będzie zmiana wartości wskaźników w stosunku do ich wartości bazowej (wzrost lub spadek).

**Tabela 51. Charakterystyka wskaźników określających postęp w osiąganiu celów rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice do roku 2023.**

| Lp. | Nazwa wskaźnika | Wartość wskaźnika wynikająca z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji | Oczekiwany kierunek zmian do roku 2023 | Źródła danych do oceny wskaźnika | Powiązanie z celami rewitalizacji (zgodnymi z Rysunkiem nr 31) | Powiązanie z obszarami działań (zgodnymi z Rysunkiem nr 31) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | Liczba dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na ternie rewitalizowanym | 164 osoby | Spadek | Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe | CII | II1 |
| 2. | Liczba osób bezrobotnych na terenie rewitalizowanym | 30 osób | Spadek | Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej | CII, CI | I1, II2 |
| 3. | Poziom uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego w wydarzeniach lokalnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych | Przeciętny (wynik badań jakościowych) | Wzrost | Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CI, CIV | I5, I4, I1, I3, IV3, IV2, I2 |
| 4. | Poziom kapitału społecznego (zaangażowanie w sprawy lokalne, uczestnictwo w NGO) | Przeciętny (wynik badań jakościowych) | Wzrost | Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CIV, CI | IV1, I1, I3 |
| 5. | Dostępność parkingów w centrum miasta Sośnicowice | Niska (wynik badań jakościowych) | Wzrost | Urząd Miejski, Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CIII | III4 |
| 6. | Liczba podłączeń gospodarstw domowych do kanalizacji sanitarnej | Częściowo | Wzrost | Urząd Miejski, | CIII | III3, III2 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 7. | Poziom poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej | Przeciętny (wynik badań jakościowych) | Wzrost | Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CIV, CIII | IV1, IV3, III1 |
| 8. | Poziom estetyki przestrzeni publicznej | Niski (wynik badań jakościowych) | Wzrost | Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CIV | IV3, IV2 |
| 9. | Poziom degradacji środowiska naturalnego | Wysoki (wynik badań jakościowych) | Spadek | Badanie jakościowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego (ankieta elektroniczna) | CIII, CIV | III4, III3, III2, IV3 |

*Źródło: Opracowanie własne.*

# 16 SPIS TABEL

*Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015. .....10*
*Tabela 2. Saldo migracji w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015. .....11*
*Tabela 3. Struktura wiekowa ludności Gminy Sośnicowice w latach 2005-2015. .....12*
*Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarczych według sektorów działalności. .....13*
*Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych według struktury własności. .....13*
*Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2005-2015 w Gminie Sośnicowice.....17*
*Tabela 7. Komputeryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjum w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2012.....19*
*Tabela 8. Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015. .....22*
*Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice. .....28*
*Tabela 10. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno–przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice. .....28*
*Tabela 11. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Sośnicowice. .....29*
*Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna. .....34*
*Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość. .....38*
*Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja. .....39*
*Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy. .....43*
*Tabela 16. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. .....49*
*Tabela 17. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. .....56*
*Tabela 18. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. .....61*
*Tabela 19. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. .....65*
*Tabela 20. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cześć 1. .....71*
*Tabela 21. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – część 2. .....72*

*Tabela 22. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.....73*
*Tabela 23. Liczba mieszkańców w jednostkach funkcjonalnych na obszarze zdegradowanym w Gminie Sośnicowice oraz powierzchnia obszaru.....75*
*Tabela 24. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego. .....76*
*Tabela 25. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych oraz funkcjonalno-przestrzennych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego.....77*
*Tabela 26. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych oraz środowiskowych analizowanych pod kątem wyznaczenia obszaru rewitalizowanego. .....78*
*Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna.....79*
*Tabela 28. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość. .....79*
*Tabela 29. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – edukacja. .....80*
*Tabela 30. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – rynek pracy. .....80*
*Tabela 31. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – aktywność społeczna.....81*
*Tabela 32. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 1. .....86*
*Tabela 33. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 2. .....87*
*Tabela 34. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.....90*
*Tabela 35. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego. .....93*
*Tabela 36. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.....95*
*Tabela 37. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 1....98*
*Tabela 38. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 2....99*
*Tabela 39. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 3..100*
*Tabela 40. Zestawienie wszystkich wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe w obszarze zdegradowanym, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – część 4..101*
*Tabela 41. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe,*

*służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego.....102*
*Tabela 42. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru rewitalizowanego.....104*
*Tabela 43. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.....109*
*Tabela 44. Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji. .....112*
*Tabela 45. Lista projektów podstawowych obszaru rewitalizacji. .....140*
*Tabela 46. Lista projektów uzupełniających i pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Programu Rewitalizacji. .....148*
*Tabela 49. Harmonogram projektów podstawowych. .....156*
*Tabela 50. Harmonogram projektów uzupełniających.....160*
*Tabela 51. Projekty rewitalizacyjne wraz z wnioskodawcą projektów i podmiotami realizującymi projekt, źródłami ich finansowania i okresem realizacji.....162*
*Tabela 52. Zestawienie projektów rewitalizacyjnych wraz z indykatywnymi środkami finansowymi w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]. .173*
*Tabela 53. Charakterystyka wskaźników określających postęp w osiąganiu celów rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Sośnicowice do roku 2023. .....193*

# 17 SPIS MAP

*Mapa 1. Położenie powiatu gliwickiego na tle województwa śląskiego. ..... 9*
*Mapa 2. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek stały w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....35*
*Mapa 3. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek okresowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....36*
*Mapa 4. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek celowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....37*
*Mapa 5. Wskaźnik liczby przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców. .....38*
*Mapa 6. Wskaźnik liczby dzieci szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. 40*
*Mapa 7. Wskaźnik liczby dzieci objętych dożywianiem z uwagi na niskie dochody w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....41*
*Mapa 8. Wskaźnik liczby dzieci szkół podstawowych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.....42*
*Mapa 9. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....44*
*Mapa 10. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych długookresowo w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice. .....45*
*Mapa 11. Skumulowane problemy społeczne.....48*

*Mapa 12. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Sośnicowice.....50*
*Mapa 13. Wskaźnik udziału zarejestrowanych podmiotów w obszarze zarejestrowanych podmiotów gminy ogółem.....51*
*Mapa 14. Wskaźnik liczby podatników PIT-36 i PIT-37 osiągających dochody do kwoty 3084 zł włącznie w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) w Gminie Sośnicowice.....52*
*Mapa 15. Wskaźnik liczby podatników PIT-36 i PIT-37 o dochodach powyżej kwoty 85528 zł w przeliczeniu na 100 mieszkańców (po odjęciu składek na ubezpieczenie społeczne) w Gminie Sośnicowice.....53*
*Mapa 16. Kumulacja problemów gospodarczych.....55*
*Mapa 17. Wskaźnik udziału powierzchni terenów osiedlowych należących do gminy (zabudowanych, niezabudowanych, zielonych) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy.....57*
*Mapa 18. Wskaźnik powierzchni pokrycia obszaru Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego w stosunku do powierzchni miejscowości. .....58*
*Mapa 19. Kumulacja problemów funkcjonalno-przestrzennych.....59*
*Mapa 20. Wskaźnik udziału budynków komunalnych wybudowanych przed 1970 do ogólnej liczby budynków komunalnych. .....62*
*Mapa 21. Wskaźnik udziału powierzchni terenów komunikacyjnych należących do gminy (drogi, koleje i tereny komunikacyjne) do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy. .....63*
*Mapa 22. Kumulacja problemów technicznych. .....64*
*Mapa 23. Wskaźnik udziału powierzchni nieużytków należących do gminy do ogólnej powierzchni terenów należących do gminy.....66*
*Mapa 24. Wskaźnik podłączenia do kanalizacji. .....67*
*Mapa 25. Kumulacja problemów środowiskowych.....69*
*Mapa 26. Kumulacja zjawisk kryzysowych w ujęciu przestrzennym.....74*
*Mapa 27. Obszar zdegradowany w ujęciu przestrzennym Gminy Sośnicowice. .....74*
*Mapa 28. Kumulacja przestrzenna problemów społecznych.....85*
*Mapa 29. Kumulacja przestrzenna problemów gospodarczych. .....89*
*Mapa 30. Kumulacja przestrzenna problemów funkcjonalno-przestrzennych. .....92*
*Mapa 31. Kumulacja przestrzenna problemów technicznych.....94*
*Mapa 32. Kumulacja przestrzenna problemów środowiskowych. .....96*
*Mapa 33. Kumulacja przestrzenna zjawisk problemowych służących wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.....103*
*Mapa 34. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Sośnicowice. .....105*

# 18 SPIS RYSUNKÓW

*Rysunek 1. Główne elementy Gminnego Programu Rewitalizacji.....31*
*Rysunek 2. Siatka problemów występujących w obszarze rewitalizacji. .....116*
*Rysunek 3. Cele operacyjne i obszary działań Programu Rewitalizacji.....136*
*Rysunek 4. Proces tworzenia przestrzeni wielofunkcyjnej. .....182*
*Rysunek 5. Struktura organizacyjna ds. rewitalizacji w Urzędzie Miejskim Sośnicowice.....189*

# 19 SPIS WYKRESÓW

*Wykres 1. Zmiana liczby ludności w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2015.....10*
*Wykres 2. Saldo migracji w Gminie Sośnicowice w latach 2005-2014.....11*
*Wykres 3. Struktura wiekowa ludności Gminy Sośnicowice w 2015 roku. .....12*
*Wykres 4. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2005-2015.....17*

# 20 ZAŁĄCZNIKI

## 20.1 *Załącznik nr 1* Karty projektów

| Baza lokalnych ofert pracy | |
|---|---|
| PODMIOT REALIZUJĄCY | Urząd Miejski w Sośnicowicach |
| OPIS PROJEKTU | W ramach projektu zakłada się utworzenie podstrony dedykowanej dla osób poszukujących pracy oraz dla pracodawców poszukujących pracowników. Podstrona zawierała będzie szczegółowe informacje na temat aktualnego zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy, dzięki czemu łatwo i szybo będzie można odnaleźć się wśród informacji związanych z ofertami pracy. |
| OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU | - poprawa wymiany wiedzy pomiędzy pracodawcami a osobami poszukującymi pracy<br>- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji |
| BENEFICJENCI PROJEKTU | Głównie osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji |
| LOKALIZACJA PROJEKTU | Cała Gmina – projekt wykraczający poza obszar rewitalizacji, ale silnie oddziałujący na mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Projekt zakłada utworzenie podstrony, która zawierała będzie informacje na temat lokalnych ofert pracy z całej Gminy Sośnicowice. Ze względu na społeczną specyfikę projektu, ważne jest zaangażowanie jak największej liczby potencjalnych pracodawców z obszaru całej Gminy oraz poszukujących pracy przede wszystkim z obszaru rewitalizowanego. |
| CZAS REALIZACJI PROJEKTU | 2017 -2023 |

| Droga do pracy | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Ośrodek Pomocy Społecznej |
| **OPIS PROJEKTU** | Punkt aktywnego poszukiwania pracy (utworzenie stanowiska komputerowego, służącego osobom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy; przy stanowisku komputerowym będzie można także skorzystać z usług opiekuna projektu, który pomoże zainteresowanym w obsłudze portali z ofertami pracy i wskaże w jaki sposób efektywnie szukać odpowiednich ofert) |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat skutecznych metod poszukiwania pracy<br>- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018-2023 |

| Senior + | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Caritas (wybrany w konkursie, ewent. Inny operator) |
| **OPIS PROJEKTU** | Zakres zadania obejmuje działania w ramach dziennego domu pobytu dla osób starszych. Przewiduje się działania integracyjne, zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób starszych, tj. organizację zajęć dla seniorów obejmujących m.in.: zajęcia teatralne, zajęcia ruchowe (m.in. gimnastyka), zajęcia świetlicowe (plastyka, rękodzieło itp.), animacja czasu wolnego seniorów. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym<br>- wzrost liczby uczestników wydarzeń integrujących społeczność lokalną<br>- wzrost dostępności czasu wolnego wśród osób opiekujących się osobami starszymi (możliwość wejścia na rynek pracy) |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Seniorzy z obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2023 |

| Promocja Strefy Aktywności Gospodarczej | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt zakłada realizację przedsięwzięć promocyjnych Strefy Aktywności Gospodarczej. W ramach projektu przewiduje się różne formy promocji, np.: emisję spotów reklamowych w radiu, billboardy, artykuł w gazecie, plakaty. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost zainteresowania inwestorów podjęciem aktywności gospodarczej na terenie rewitalizowanym<br>- zwiększenie liczby ofert pracy na terenie rewitalizowanym |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Głównie mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2018 |

| Poradnictwo specjalistyczne w szkołach | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Szkoła Podstawowa w Sośnicowicach |
| **OPIS PROJEKTU** | Głównym celem projektu jest kształtowanie właściwych postaw i wzorców społecznych wśród młodych osób. Projekt zakłada organizację indywidualnych spotkań dzieci i młodzieży z psychologiem. Projekt dedykowany jest także dla dzieci i młodzieży, które potrzebują pomocy w nauce. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zaangażowana młodzież w proces edukacji i samorozwoju<br>- lepsze wyniki w nauce uczniów |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2019 |

| Dyżur psychologa dla osób dotkniętych problemem uzależnień | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych |
| **OPIS PROJEKTU** | W ramach projektu przewiduje się realizację spotkań z psychologiem dedykowanych dla osób posiadających problemy z uzależnieniami i ich rodzin. Celem projektu będzie zwiększenie wsparcia skierowanego do osób dotkniętych problemami uzależnień i ich rodzin poprzez zapewnienie im możliwości regularnego korzystania z usług psychologa. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2022 |

| Program profilaktyki łączący naukę, wychowanie i rozwój | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych |
| **OPIS PROJEKTU** | W ramach projektu zakłada się prowadzenie zajęć profilaktycznych, wychowawczych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji. Program profilaktyki zakłada połączenie nauczania, wychowania i rozwijania Umiejętności psychospołecznych oraz wspierania wszechstronnego rozwoju młodzieży. Program zakłada edukację w zakresie występowania konsekwencji używania substancji psychoaktywnych oraz rozwijania umiejętności życiowych młodzieży, umożliwiających radzenie sobie z problemami codziennego życia. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym<br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju<br>- lepsze wyniki w nauce uczniów |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2023 |

| Mentoring – cykl spotkań z osobami z pasją/znanymi | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna |
| **OPIS PROJEKTU** | W ramach projektu przewiduje się organizację spotkań młodych ludzi z lokalnymi przedsiębiorcami, artystami, ludźmi z pasją. W ramach projektu przewiduje się zastosowanie różnych form pomocy i wspierania ludzi znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. W ramach projektu przewiduje się organizację spotkań, które pozwolą osobom z problemami adaptacyjnymi na zdobycie wiedzy i zwiększenie poczucia pewności siebie. Dzięki temu osoby te będą mogły lepiej radzić sobie w trudnych dla nich sytuacjach zawodowych i życiowych. Spotkania z wolontariuszami dzielącymi się swoim doświadczeniem, wspierającymi podopiecznych w dążeniu do zdobycia nowych umiejętności i wiedzy potrzebnej do samodzielnego, skutecznego działania we współczesnym świecie organizowane będą na obszarze rewitalizacji. Spotkania zorientowane będą na odkrywanie i utrwalanie potencjału osób młodych w różnych dziedzinach. Dzięki realizacji projektu nastąpi poprawa transferu wiedzy i doświadczenia a także rozwój pasji (np. malarstwo, turystyka, fotografia i wiele innych) wśród młodzieży. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym<br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2020 |

| Klub tradycji śląskiej | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Nieformalne Koło Seniora |
| **OPIS PROJEKTU** | W ramach projektu przewiduje się organizację spotkań osób aktywnie uczestniczących w Klubie Tradycji Śląskiej z młodzieżą. Projekt ma na celu aktywizację i integrację międzypokoleniową poprzez wspólne zajęcia seniorów z dziećmi i młodzieżą. W ramach spotkań organizowane będą zajęcia rękodzielnicze, kulinarne, instrumentalne. Realizacja warsztatów pozwoli na wymianę doświadczeń uczestników, zintegrowanie obydwu pokoleń oraz przede wszystkim zdobycie nowych umiejętności i zaktywizowanie do indywidualnego działania. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym<br>- zaangażowani mieszkańcy w proces edukacji i samorozwoju<br>- wzrost liczby uczestników wydarzeń integrujących społeczność lokalną |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018-2023 |

| PROGRAM INTEGRACJI I AKTYWIZACJI MŁODZIEŻY „LEPIEJ WSPÓLNIE NIŻ WCALE” | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Sośnicowicach,<br>Dom Pomocy Społecznej „Ostoja” w Sośnicowicach,<br>wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe |
| **OPIS PROJEKTU** | Grupa uczniów gimnazjum oraz podopiecznych DPS „Ostoja” będzie realizować wspólne zajęcia z zakresu kultury i rozrywki:<br>• warsztaty, na których przygotowywać będą ozdoby świąteczne;<br>• przygotowywanie przedstawień prezentowanych szerszej publiczności;<br>• organizacja wspólnych spotkań czytelniczych |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zaangażowana młodzież w działania na rzecz społeczności lokalnych;<br>- kreatywne środowisko i sprzyjające otwarte miejsca do realizacji pomysłów;<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym;<br>- wzrost liczby uczestników wydarzeń integrujących społeczność lokalną;<br>- wzrost świadomości mieszkańców na temat znaczenia realizacji działań wspólnych na rzecz lokalnych społeczności;<br>- włączenie osób niepełnosprawnych w codzienne działania integracyjne i animacyjne |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Głównie dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji. |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - DPS „Ostoja”, ul. Kozielska 1, Sośnicowice;<br>Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2018 |

| STWORZENIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO POPRZEZ POPRAWĘ INFRASTRUKTURY OBSŁUGI PASAŻERSKIEJ | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice |
| **OPIS PROJEKTU** | Budowa centrum przesiadkowego komunikacji transportu zbiorowego, na które składa się:<br>• budowa pętli autobusowej wraz z koniecznym, bezpiecznym układem komunikacyjnym na obszarze rewitalizacji,<br>• budowa zadaszonego zespołu przesiadkowego wraz z odpowiednią infrastrukturą (wiaty, boxy, itp) na obszarze rewitalizacji;<br>• budowa parkingu dla samochodów wraz z koniecznym układem komunikacyjnym i infrastrukturą na obszarze rewitalizacji;<br>• stworzenie miejsc postojowych dla rowerów na obszarze do rewitalizacji;<br>• zakup taboru w postaci 2 nowoczesnych, niskoemisyjnych ekologicznych autobusów na potrzeby komunikacji zbiorowej obsługiwanej przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej;<br>W związku z faktem, że wielu mieszkańców Sośnicowic dojeżdża do pobliskich ośrodków miejskich (w celach zarobkowych, dostęp do edukacji, korzystanie z oferty kulturalnej miast), co wiąże się z generowaniem emisji $CO_2$, istotnym jest dążenie do poprawy warunków przemieszczania się osób w sposób gwarantujący ograniczenie negatywnego wpływu na jakość powietrza. Obecnie na terenie rewitalizowanym kursują dwie linie autobusowe umożliwiające dojazd z obszaru rewitalizacji do pobliskich miast. Częstotliwość kursów jest bardzo niska. Autobusy jeżdżą co 2 / 3 godziny. Mieszkańcy chcąc skorzystać z ofert pracy i edukacji poza obszarem swojego miejsca zamieszkania muszą posiadać swój środek transportu. W wielu przypadkach jest to niemożliwe z uwagi na niskie dochody mieszkańców. Realizacja projektu przyczyni się znacznie do poprawy dostępności do pracy, edukacji i innych usług, które umożliwią im rozwój osobisty i zawodowy oraz przyczynią się do poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - mniejsza emisja CO2;<br>- lepsze warunki przemieszczania się w centrum miasta Sośnicowice;<br>- poprawa jakości powietrza;<br>- wzrost korzystania z alternatywnych środków transportu;<br>- ograniczenie i uspokojenie ruchu samochodowego w centrum miasta Sośnicowice;<br>- poprawa dostępności do pracy i edukacji. |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Głównie mieszkańcy obszaru rewitalizacji a także użytkownicy komunikacji publicznej w Sośnicowicach oraz użytkownicy parkingów w centrum Sośnicowic. |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji – Miasto Sośnicowice ul. Gimnazjalna / ul. Smolnicka |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | Rok 2018 |

| PROGRAM ROZWOJU WOLONTARIATU EDUKACYJNEGO | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Nauczyciele, emerytowani nauczyciele, wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe. |
| **OPIS PROJEKTU** | Program polega na niesieniu pomocy uczniom mającym problemy w nauce, prowadzenie zajęć wyrównawczych. Wielu uczniów w obszarze rewitalizacji ma problemy w nauce, ten program ma rozwiązać te problemy i dać możliwość wyrównania poziomu edukacyjnego wśród młodych osób. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zaangażowana młodzież w proces edukacji i samorozwoju;<br>- lepsze wyniki w nauce uczniów |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji oraz ich otoczenie |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | Rok 2018 |

| NOWY START W LEPSZĄ PRZYSZŁOŚĆ – AKTYWNA INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZOWANEGO | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice w partnerstwie |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt zakłada realizację następujących działań:<br>Z ZAKRESU AKTYWNEJ INTEGRACJI tylko dla uczestników projektu, m.in.:<br>Instrumenty społeczne:<br>• trening motywacyjno-integracyjny (stacjonarny lub wyjazdowy),<br>• terapia indywidualna, dieto terapia;<br>• grupy wsparcia (wg potrzeb dla osób bezrobotnych, uzależnionych, w depresji, itp.).<br>Instrumenty edukacyjne:<br>• trening kreatywności i samorozwoju;<br>• trening zarządzania domowym budżetem;<br>• trening „Super Mama, Super Tata";<br>• wg potrzeb kursy komputerowe, językowe, itp. (z podziałem wg stopnia zaawansowania uczestników).<br>Instrumenty zdrowotne:<br>• trening zdrowego stylu życia;<br>• rehabilitacja indywidualna – fizykoterapia;<br>• badania epidemiologiczno-sanepidowskie.<br>instrumenty zawodowe:<br>• szkolenia zawodowe (wg potrzeb, np. opiekun os. starszych, sprzedawca, florystyka;<br>• obsługa maszyn czyszczących itp.).<br>O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM dla uczestnika i jego otoczenia, m.in.:<br>• Międzypokoleniowy Klubu Spotkań;<br>• warsztaty rozwoju zainteresowań, na przykład: muzyczne; teatralne, plastyczne, fotograficzne, sportowe, dziennikarskie, itp.;<br>• wycieczka turystyczno-rekreacyjno- krajoznawcza (zapewniony transport, bilety, posiłek);<br>• koncert integracyjny/ tematyczny;<br>• bilety, karnety na obiekty i imprezy kulturalno-sportowe;<br>• powiatowa impreza podsumowująca |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - społeczność lokalna charakteryzująca się wysokimi kompetencjami społecznymi;<br>-wzrost zdolności zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji w tym także osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;<br>-dobra znajomość mieszkańców odnośnie działających organizacji pozarządowych w gminie oraz współpraca przy organizacji projektów i wydarzeń |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | - osoby niepełnosprawne zamieszkujące w obszarze rewitalizowanym;<br>- osoby bezrobotne zamieszkujące w obszarze rewitalizowanym;<br>- otoczenie osób niepełnosprawnych i osób bezrobotnych w obszarze rewitalizowanym |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017 |

| CYKL INTEGRACYJNYCH IMPREZ MUZYCZNYCH DLA MIESZKAŃCÓW SOŚNICOWIC | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Stowarzyszenie Muzyczne Chopin w Sośnicowicach,<br>wolontariusze, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe |
| **OPIS PROJEKTU** | Organizacja koncertów noworocznych, cyklicznych koncertów okazjonalnych z udziałem lokalnych zespołów i młodych muzyków z obszaru rewitalizacji. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost liczby uczestników wydarzeń kulturalnych;<br>- wzrost zaangażowania dzieci i młodzieży w prezentacje umiejętności muzycznych i tworzenie lokalnej kultury;<br>- zintegrowane środowisko uczestników wydarzeń kulturalnych i lokalnej społeczności |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - GCSK w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2023 |

| POPRAWA KOMPETENCJI CYFROWYCH LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI SOŚNICOWIC: ROZWÓJ E-USŁUG PUBLICZNYCH ORAZ WARSZTATY INFORMATYCZNE DLA MIESZKAŃCÓW | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt ukierunkowany będzie na rozwój kompetencji cyfrowych umożliwiających stworzenie popytu na Internet i technologie informacyjno-komunikacyjne. Ważnym elementem realizacji projektu jest umożliwienie uczestnikom nabycia umiejętności korzystania z e-usług i ich rozwijania na lokalnym rynku. Coraz większy rozwój e-usług oferowanych przez jednostki, np. realizujące zadania z zakresu administracji publicznej, ochrony zdrowia, bankowości elektronicznej. Również stale rosnąca sieć sprzedaży internetowej wymaga podjęcia działań, które spowodują, że oferowane rozwiązania będą dostępne również dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy dotąd z nich nie korzystali bądź korzystali w niewielkim stopniu. Pomimo stosunkowo łatwego dostępu do Internetu sporo osób nie korzysta z dostępnych możliwości ze względu na brak podstawowych umiejętności z zakresu obsługi komputera. Dokształcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji jest również konieczne ze względu na fakt, że nadal spora liczba osób nie korzysta z dostępnych e-usług z obawy o bezpieczeństwo takich rozwiązań, a także ze strachu przed stosowaniem jakichkolwiek rozwiązań informatycznych. Dotyczy to szczególnie osób starszych oraz o niższym wykształceniu, a także od dłuższego czasu pozostających w domu, niemających kontaktu z nowoczesnymi technologiami. Osoby te niejednokrotnie w rozmowach deklarują chęć zdobycia umiejętności w tym zakresie, jednocześnie wskazując, że taka edukacja musi być dostosowana do ich tempa pracy i możliwości psychofizycznych. Mieszkańcy ci w wielu przypadkach posiadają w domach sprzęt komputerowy sprawnie wykorzystywany przez młodszych domowników. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost świadomości wśród mieszkańców znaczenia nowych technologii;<br>- wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców obszaru rewitalizacji;<br>- wzrost popytu na Internet i technologie informatyczne |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji pow. 18 roku życia . |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018-2021 |

| ZAGOSPODAROWANIE TERENU POMIĘDZY OSIR A GIMNAZJUM W SOŚNICOWICACH – BUDOWA OBIEKTÓW STREFY AKTYWNEGO WYPOCZYNKU | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice |
| **OPIS PROJEKTU** | Zadanie będzie polegać na utworzeniu miejsca integracji lokalnej społeczności. Z myślą o najmłodszych użytkownikach uwzględniono budowę nowoczesnego, ogrodzonego placu zabaw (na terenie w pobliżu przedszkola), a jego wyposażenie zaplanowano pod kątem zaspokajania potrzeb dzieci w zakresie rozwoju umiejętności ruchowych na różnym poziomie wiekowym. Dla nieco starszych dzieci w wydzielonej strefie zostaną umieszczone dwie ścianki wspinaczkowe o różnym poziomie trudności. Miejsca te mają na celu zorganizowanie czasu zabawy dzieciom w miejscu do tego odpowiednio dostosowanym. W tym względzie należy zauważyć, że z powstałej infrastruktury/przestrzeni, korzystać będą także rodzice lub inni opiekunowie dzieci, w znacznej części są to osoby o niskich kwalifikacjach, w tym osoby bezrobotne, rodzice samotnie wychowujący dzieci, stąd też powstała strefa rekreacji jednocześnie stanowić będzie miejsce sprzyjające nawiązywaniu kontaktów przez rodziców lub innych opiekunów dzieci, utrzymywaniu ich dobrych relacji, a w dłuższej perspektywie czasowej pobudzeniu ich do współpracy, tworzenia wspólnych inicjatyw. Powstanie ogólnodostępnych miejsc, w których spotykać się będą osoby znajdujące się na różnym etapie życia, stworzy przestrzeń do wymiany poglądów na tematy interesujące społeczność lokalną z obszaru rewitalizacji. Niewątpliwie wiązać się to będzie z większym przepływem informacji, a w konsekwencji prowadzić będzie do podejmowania wspólnych inicjatyw inspirowanych potrzebami i pomysłami mieszkańców. Wzrost zaangażowania mieszkańców w życie społeczne jest zjawiskiem korzystnym, które pozwala na podejmowanie bardziej trafnych decyzji dotyczących rozwoju obszaru, a jednocześnie przyczynia się do pobudzenia przedsiębiorczości osób, które do tej pory nie uczestniczyły lub uczestniczyły biernie w życiu lokalnego społeczeństwa. Nowopowstała przestrzeń stanowić będzie potencjał, stanowiący doskonałą bazę do kreowania kolejnych projektów z zakresu rozwoju kultury, tradycji i historii, dzięki udostępnieniu w bliskim sąsiedztwie różnorodnej infrastruktury kierowanej głównie do młodzieży, ale dostępnej także dla ludzi w innym wieku, co generować będzie przenikanie się poglądów tych osób oraz prowadzić będzie do integracji międzypokoleniowej, umożliwi połączenie wiedzy i doświadczenia życiowego pokoleń starszych oraz energii i kreatywności młodszych pokoleń.<br>**Etap I: Budowa siłowni zewnętrznej**<br>Budowa ogólnodostępnej siłowni „pod chmurką" służącej dorosłym mieszkańcom (przeznaczona do użytkowania zarówno przez osoby starsze, młodzież i osoby z pozostałych grup wiekowych) wyposażoną w różnego rodzaju urządzenia do ćwiczeń, np. wioślarz, podciąg nóg, prostownik pleców.<br>**Problemy:**<br>• niewystarczająca oferta niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, zbyt mała liczba miejsc przeznaczonych do rekreacji dla lokalnej społeczności w obszarze rewitalizacji;<br>• niska atrakcyjność dostępnej infrastruktury sportowej w obszarze rewitalizacji;<br>• ograniczona dostępność miejsc, w których można podejmować aktywność fizyczną (pomimo coraz większej świadomości społeczeństwa w tym temacie oraz wyrażania chęci podjęcia działań);<br>• mała liczba miejsc umożliwiających integrację, spotkania osób powyżej 50 roku życia w obszarze rewitalizacji.<br>**Etap II: Budowa placu zabaw i ścianki wspinaczkowej**<br><br>Budowa nowoczesnego, ogrodzonego placu zabaw (na terenie w pobliżu przedszkola), umożliwiającego zorganizowanie czasu zabawy dzieciom w miejscu do tego odpowiednio dostosowanym oraz sprzyjającego nawiązywaniu kontaktów przez ich opiekunów, utrzymywaniu dobrych relacji w dłuższej perspektywie czasowej pobudzenie do współpracy, tworzenie wspólnych inicjatyw.<br>**Problemy:**<br>• wykluczenie z wielu sfer życia społecznego osób wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym i młodszych na obszarze rewitalizacji;<br>• uboga oferta miejsc, w których najmłodsze dzieci pod opieką dorosłych mogą spędzić czas w sposób atrakcyjny, kreatywny i bezpieczny;<br>• niewystarczająca ilość miejsc, w których mogą spotykać się ludzie znajdujący się na podobnym etapie życia (wychowywanie/opieka nad małymi dziećmi), umożliwiających spotkania, wymianę poglądów i informacji |

| | |
|---|---|
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności;<br>- młodzież i dzieci aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu;<br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne;<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym;<br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - Teren przyległy do ul. Gimnazjalnej w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2018 |

| ZAGOSPODAROWANIE TERENU POMIĘDZY OSiR A GIMNAZJUM W SOŚNICOWICACH – INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW W RAMACH LOKALNEJ WSPÓLNOTY W OTWARTEJ PRZESTRZENI REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWEJ, PRZYSTOSOWANEJ DO UPRAWIANIA SPORTU | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt polegać będzie na zagospodarowaniu terenu znajdującego się w centrum miejscowości, poprzez utworzenie infrastruktury sprzyjającej integracji społecznej. Zaplanowano budowę obiektów sportowych, takich jak skatepark, boisko do piłki plażowej, korty do tenisa, ukształtowanie górki saneczkowej, a także budowę wiat grillowych. Szeroka oferta urządzeń ma sprawić, że każda chętna osoba znajdzie dla siebie atrakcyjną formę spędzania czasu pośród lokalnej społeczności. Dodatkowo dobór urządzeń ma zapewnić wykorzystanie infrastruktury przez możliwie najdłuższy czas w ciągu roku.<br>**Budowa skateparku:**<br>Budowa skateparku oraz jego udostępnienie młodzieży, jako miejsca spotkań przystosowanego do amatorskiego uprawiania w bezpieczny sposób jazdy na rolkach/deskorolkach, jest odpowiedzią na zainteresowanie młodzieży tego typu aktywnością. Miejsce to ma służyć zarówno promowaniu aktywności fizycznej, jak i integracji lokalnej młodzieży (poprzez stworzenie miejsca spotkań osób o podobnych zainteresowaniach).<br>**Projekt ma przyczyniać się do likwidacji zauważonych problemów występujących na obszarze rewitalizacji, takich jak:**<br>- narastające zjawisko wśród młodzieży polegające na zastępowaniu spotkań z rówieśnikami kontaktami poprzez sieć Internet;<br>- młodzież która nie posiada zainteresowań częściej sięga po używki, spędza czas w sposób nieodpowiedni do wieku (popadanie „w złe towarzystwo");<br>- zbyt mała liczba miejsc przeznaczonych do spędzania wolnego czasu przez młodzież w sposób niekomercyjny;<br>- narastająca liczba młodzieży prowadzącej mało aktywny tryb życia (aktywność fizyczna zastępowana korzystaniem z urządzeń elektronicznych).<br>Budowa placu tenisowego wraz ze ścianką do gry indywidualnej oraz poprawa jakości istniejących placów tenisowych poprzez renowację nawierzchni, jako odpowiedzi na rosnące zainteresowanie tą dyscypliną sportu wśród młodzieży, udostępnianego wszystkim zainteresowanym chętnym do spędzania czasu w sposób aktywny.<br>Ukształtowanie górki saneczkowej ma zapewnić wykorzystanie przestrzeni (a więc też realizację założonych celów) również w miesiącach zimowych.<br>**Problemy:**<br>- niewystarczająca oferta miejsc, w których młodzież może w sposób aktywny spędzać wolny czas;<br>- ograniczona dostępność miejsc, w których można podejmować aktywność fizyczną (pomimo coraz większej świadomości społeczeństwa w tym temacie oraz wyrażania chęci podjęcia działań);<br>- mała liczba miejsc umożliwiających grę w tenisa, która cieszy się rosnącą popularnością wśród mieszkańców (istniejąca infrastruktura nie pozwala na grę/treningi indywidualne);<br>- brak infrastruktury umożliwiającej uprawianie piłki plażowej;<br>- część młodzieży spędza czas bezczynnie, niejednokrotnie korzystając z szkodliwych używek.<br>Zakłada się zorganizowanie przestrzeni w sposób umożliwiający organizowanie plenerowych spotkań integracyjnych, stworzenie miejsca wyposażonego w stałe (murowane) grille, częściowo zadaszonego (aby umożliwić spotkania również przy niesprzyjających warunkach pogodowych). Projekt zakłada wzmocnienie życia wspólnotowego mieszkańców, szczególnie tych, którzy racji wieku nie podejmują |

| | |
|---|---|
| | już pracy zawodowej.<br>**Problemy:**<br>- zbyt mała liczba miejsc przeznaczonych do spędzania wolnego czasu w sposób niekomercyjny;<br>- zamykanie się osób starszych w swoim domu;<br>- słabnące więzi międzysąsiedzkie, niskie poczucie przynależności do lokalnej społeczności, niewielkie zaangażowanie w sprawy społeczności lokalnej;<br>- wycofywanie się z życia społecznego osób starszych. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności;<br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu;<br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne;<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym;<br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - Teren przyległy do ul. Gimnazjalnej w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018 |

| ZAGOSPODAROWANIE TERENU POMIĘDZY OSIR A GIMNAZJUM W SOŚNICOWICACH – BUDOWA STREFY ZDROWEGO STYLU ŻYCIA | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt zakłada stworzenie miejsca otoczonego zielenią, z licznymi ścieżkami przeznaczonymi zarówno do spacerów jak i uprawiania nordic-walking czy gimnastyki przez osoby chcące zadbać o zdrowie. Zadanie będzie polegać na zorganizowaniu przestrzeni umożliwiającej spędzanie czasu oraz podejmowaniu aktywności na świeżym powietrzu, tj. budowie ścieżek w otoczeniu parkowym, wzdłuż których będą umieszczone niewielkie urządzenia do ćwiczeń typu: przeplotnia, drążek, drabinka. Urządzenia ścieżki zdrowia będą dostosowane do użytkowania głównie przez osoby starsze oraz mniej sprawne (nie będą wymagały dużych umiejętności ruchowych). Dużą rolę w kształtowaniu estetyki miejsca, oprócz licznych nasadzeń i uporządkowania zieleni, będzie pełnił zaplanowany do utworzenia zbiornik wodny.<br>Dodatkowym atutem inwestycji jest jej umiejscowienie w pobliżu Domu Dziennego Pobytu Seniora w Sośnicowicach.<br>**Problemy:**<br>• brak w Sośnicowicach przestrzeni publicznej umożliwiającej odpoczynek, rekreację<br>• mała liczba miejsc umożliwiających integrację, spotkania ludzi;<br>• niewystarczająca oferta spędzania czasu w sposób niekomercyjny kierowana do ludzi starszych, przy rosnącym zainteresowaniu ze strony mieszkańców;<br>• ograniczona dostępność miejsc, w których można podejmować aktywność fizyczną (pomimo coraz większej świadomości społeczeństwa w tym temacie oraz wyrażania chęci podjęcia działań);<br>• coraz większa liczba osób starszych w społeczeństwie (zjawisko starzenia się społeczeństwa) |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zintegrowane środowisko użytkowników stref i lokalnej społeczności;<br>- młodzież i dzieci aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu;<br>- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne;<br>- wzrost liczby inicjatyw społecznych podejmowanych na obszarze rewitalizowanym;<br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - Teren przyległy do ul. Gimnazjalnej w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2017-2018 |

| PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt zakłada zagospodarowanie niewykorzystanych dotąd przestrzeni zlokalizowanych w sąsiedztwie ulicy Gimnazjalnej. W ramach projektu przewiduje się powstanie przestrzeni dostosowanej do spędzania czasu w otoczeniu przyrody wyposażonego w infrastrukturę przeznaczoną do różnych form aktywności, tj. uprawiania sportów, wypoczynku, rekreacji, a także sprzyjającej rozwojowi turystyki rowerowej na terenie Sośnicowic. Skumulowanie w jednym miejscu urządzeń dostosowanych do potrzeb osób, zróżnicowanych zarówno pod względem wieku, zainteresowań, statusu posiadanego na rynku pracy itp. prowadzić ma do przenikania się poglądów różnych grup społecznych, a przez to promowanie postaw społecznie pożądanych, jak na przykład postawa zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, czy prowadzenia zdrowego stylu życia nieodłącznie związanego z aktywnością fizyczną.<br>Założone cele mają zostać zrealizowane poprzez zorganizowanie cyklu wydarzeń promujących możliwości wszechstronnego wykorzystania potencjału stworzonej przestrzeni.<br>**Planuje się organizację:**<br>**-** zajęć sportowych wykorzystujących nowopowstałą infrastrukturę (np. korty tenisowe, boisko do piłki plażowej) kierowanych do różnych grup wiekowych, w tym dla dzieci i seniorów;<br>- warsztatów na świeżym powietrzu poświęconych zdrowemu odżywianiu;<br>- zajęć dla najmłodszych z animatorem.<br>Zakłada się, że do realizacji projektu zostaną zaangażowani partnerzy społeczni. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zintegrowanie społeczności z obszaru rewitalizacji;<br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni zielonych w obszarze rewitalizacji;<br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu;<br>- wzrost świadomości i wiedzy społeczeństwa z zakresu zdrowego trybu życia;<br>- wzrost poczucia przynależności do wspólnoty. |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji - Sąsiedztwo ul. Gimnazjalnej w Sośnicowicach |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018-2020 |

| O SIEBIE DBAMY – ŚRODOWISKA NIE ZANIECZYSZCZAMY | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Gmina Sośnicowice, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt zakłada przeprowadzenie kampanii zwiększającej świadomość ekologiczną dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji, uwzględniającej w sposób szczególny aspekty:<br>- prawidłowe korzystanie z kanalizacji sanitarnej;<br>- prawidłowa gospodarka odpadami.<br>Konieczność edukowania mieszkańców w zakresie poprawnego użytkowania infrastruktury kanalizacyjnej wynika z doświadczeń Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach. Niewiedza użytkowników jest przyczyną wielu awarii sieci, do której poza nieczystościami płynnymi trafiają różnego rodzaju przedmioty i substancje negatywnie wpływające na pracę oczyszczalni ścieków. Podniesienie stanu wiedzy mieszkańców z zakresu sposobu działania infrastruktury oraz jej właściwego użytkowania na terenach, które zostaną skanalizowane w najbliższym czasie, wydaje się zatem koniecznością. Rozpoczęcie działań edukacyjnych powinno nastąpić równolegle do podłączania gospodarstw domowych do sieci.<br>Zasady postępowania z odpadami, choć obowiązują już od dłuższego czasu, nadal nie są przestrzegane przez niektóre gospodarstwa domowe. Dla wielu segregacja śmieci jest już nawykiem, jednak nadal wiele odpadów jest spalanych, bądź wyrzucanych w przestrzeni publicznej.<br>Co więcej, działania edukacyjne są również potrzebne wśród osób, które dokonują selektywnego gromadzenia odpadów, bo − jak wykazuje doświadczenie − nie zawsze odpady są prawidłowo kwalifikowane. Szczególne problemy nastręczają odpady inne niż komunalne, np. wielkogabarytowe czy budowlane. Mieszkańcy albo nie potrafią odpowiednio zakwalifikować danego odpadu, albo nie mają wiedzy, jak postępować z tego typu odpadami.<br>Jak widać, edukacja ekologiczna powinna być ukierunkowana na zasady prawidłowego segregowania odpadów, a także na zasady postępowania z odpadami nietypowymi (innymi niż komunalne). Koniecznością jest pokazywanie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki odpadami, takich jak niska emisja, zanieczyszczenie wód gruntowych i gruntu, aby uświadomić, że skutki takich działań dotykają bezpośrednio osoby korzystające z lokalnego środowiska, tj. osobę podejmującą takie działania oraz osoby z najbliższego otoczenia tej osoby.<br>Wśród wstępnie zaplanowanych działań przewiduje się rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych, np. ulotek, które w jasny sposób przedstawią prawidłowe zasady korzystania z kanalizacji sanitarnej oraz gospodarki odpadami, opracowanie materiałów do lokalnej prasy, zorganizowanie lekcji/warsztatów z ww. tematyki dla mieszkańców. |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji;<br>- poprawa jakości życia mieszkańców;<br>- zmniejszenie liczby nielegalnych wysypisk na obszarze rewitalizacji. |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji. |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji. |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2018-2023 |

| Utworzenie mini stref integracji społecznej w Sośnicowicach | |
|---|---|
| **PODMIOT REALIZUJĄCY** | Urząd Miejski w Sośnicowicach, mieszkańcy, partnerzy publiczni i organizacje pozarządowe |
| **OPIS PROJEKTU** | Projekt utworzenia mini stref integracji społecznej zakłada działania w przestrzeni mające na celu wzbogacenie infrastruktury o elementy sprzyjające integracji mieszkańców.<br>W obszarze rewitalizacji zdiagnozowano potrzebę zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców oraz poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej. W projekcie mini stref łączymy te dwa elementy, gdyż to w większości mieszkańcy, wychodząc z inicjatywą zmiany swojego otoczenia, wspólnymi siłami będą mogli wykonać interwencje przestrzenne. Poprzez takie działanie polepsza się wizerunek przestrzeni publicznej i jej funkcjonalność, a także aktywizuje i integruje się społeczność lokalna. Przykładowymi interwencjami przestrzennymi, które wynikają z potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizowanego, są: ławeczki do siedzenia w centrum miasta (Rynek, ul. Kozielska, ul. Raciborska, ul. Gliwicka), nasadzenia zieleni niskiej na terenach zielonych, zwłaszcza w centrum miasta (Rynek, ul. Kozielska, ul. Raciborska, ul. Gliwicka). |
| **OCZEKIWANE REZULTATY PROJEKTU** | - zintegrowanie społeczności<br>- wzrost atrakcyjności przestrzeni zielonych<br>- mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny na świeżym powietrzu |
| **BENEFICJENCI PROJEKTU** | Mieszkańcy obszaru rewitalizacji |
| **LOKALIZACJA PROJEKTU** | Obszar rewitalizacji |
| **CZAS REALIZACJI PROJEKTU** | 2021 |

## 20.2 Załącznik nr 2 Mapa obszaru zdegradowanego w skali 1:5000

## 20.3 Załącznik nr 3 Mapa obszaru rewitalizacji w skali 1:5000

# PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE
# NA LATA 2016-2023
# MAPA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
# SKALA 1:5000
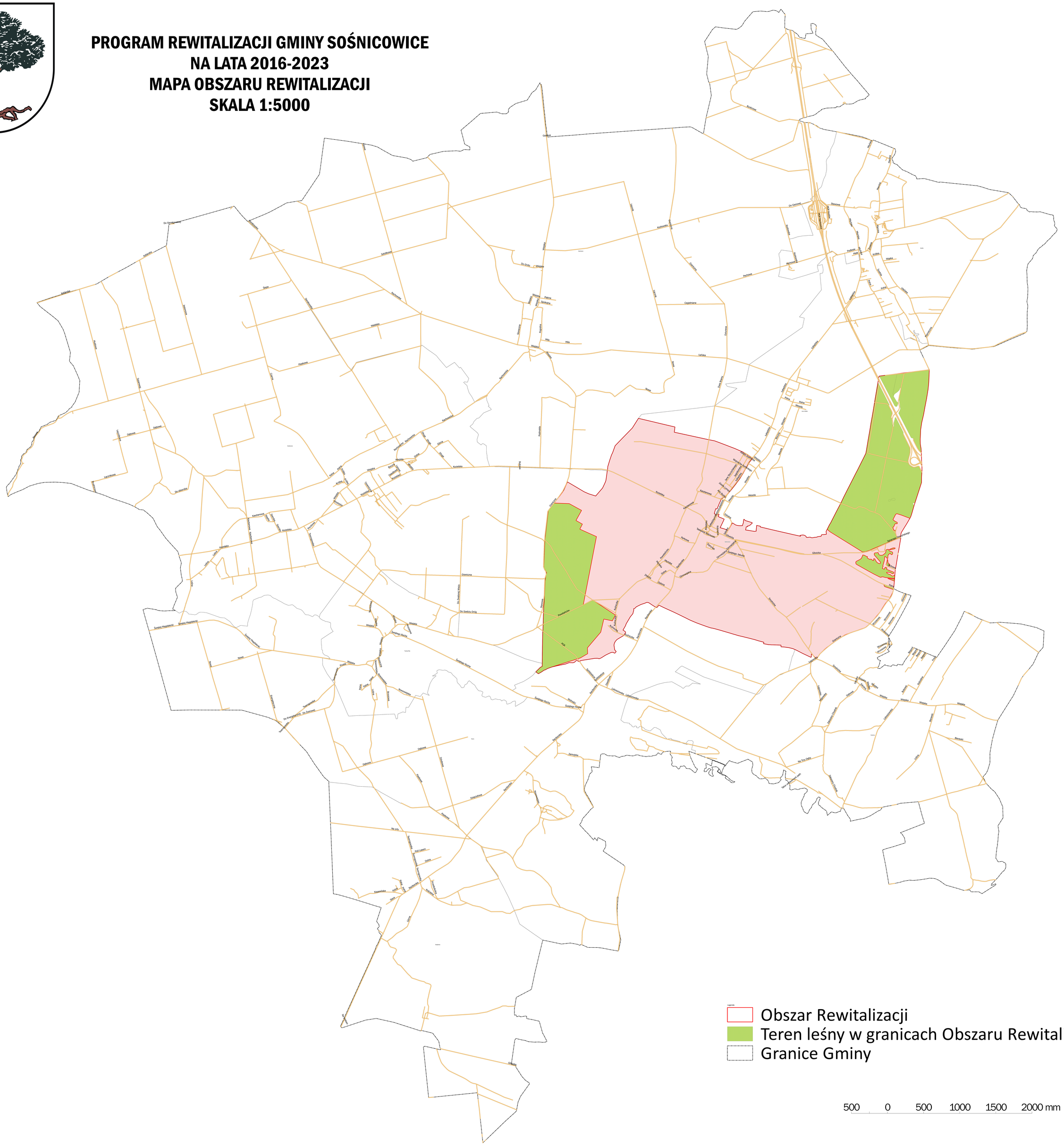
# PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SOŚNICOWICE
# NA LATA 2016-2023
# MAPA OBSZARU REWITALIZACJI
# SKALA 1:5000